

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών: Διοίκηση Επιχειρήσεων

Κατεύθυνση: Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Θεματική ενότητα: ΜΔΕ700-ΤΟΙΚ700

Διατριβή επιπέδου Master

**Οι τηλεπικοινωνίες στην Ελλάδα και
στην Ε.Ε. 10 χρόνια μετά την πλήρη
απελευθέρωση**

Όνομα Καθηγητή: Απόστολος Χριστόπουλος

Όνομα φοιτήτριας Νίκη Προδρόμου

Πρόγραμμα Σπουδών: Διοίκηση Επιχειρήσεων με κατεύθυνση Χρηματοοικονομικά Τραπεζικά

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΝΙΚΗ του Ανδρέα

Αρ. Φοιτ. Ταυτότητας: Ηλεκτρονική Διεύθυνση:niki.prodromou@st.ouc.ac.cy

Θέμα Μεταπτυχιακής Διατριβής: Οι τηλεπικοινωνίες στην Ελλάδα και στην Ε.Ε. 10 χρόνια μετά την πλήρη απελευθέρωση.

Σκοπός και προσδοκώμενα αποτελέσματα διατριβής (γενικό σκεπτικό και κυριότεροι άξονες διατριβής): Σκοπός θα είναι να εξηγηθούν οι λόγοι στους οποίους οδηγήθηκε ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών στην απελευθέρωση.

✓ Να παρουσιαστεί η πορεία της απελευθέρωσης τα τελευταία 10 χρόνια στην Ελλάδα.

✓ Να μελετηθούν οι επιπτώσεις του κλάδου λόγω οικονομικής κρίσης.

Βασικά ερευνητικά ερωτήματα: Ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν:

1. κατά πόσο η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών έγινε για να ωφελήσει την κοινωνία.
2. κατά πόσο ωφελήθηκε η κοινωνία και οι καταναλωτές από την πορεία της απελευθέρωσης
3. οι επιπτώσεις που υπάρχουν στον κλάδο

Αναγκαιότητα και σπουδαιότητα της έρευνας: Η αναγκαιότητα και η σπουδαιότητα της έρευνας προκύπτει από το γεγονός ότι οι τηλεπικοινωνίες αποτελούν τον μοναδικό ίσως κλάδο που έχει απελευθερωθεί πλήρως μετά από πολλές δεκαετίες μονοπωλιακής δραστηριότητας. Συνεπώς θεωρούμε ότι η συμβολή μιας τέτοιας μελέτης στην οποία μπορεί να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για το κατά πόσο η κρίση θα έπληττε στο ίδιο βαθμό τον κλάδο είτε υπό μονοπωλιακό καθεστώς, είτε υπό καθεστώς ελεύθερης αγοράς είναι σημαντική σε μια περίοδο όπου επιβάλλεται η απελευθέρωση και άλλων κρατικών μονοπωλίων.

Προτεινόμενη μεθολογία: Θα μελετηθεί η βιβλιογραφία που απευθύνεται στην απελευθέρωση μονοπωλίων Διεθνώς και Γενικότερα στην Ελλάδα. Ακολούθως θα χρησιμοποιηθούν δημοσιευμένα στοιχεία από την πορεία της απελευθέρωσης με τον χρήστη στατιστικών μεθόδων. Τέλος θα χρησιμοποιηθούν στοιχεία των τελευταίων

Πρόγραμμα Σπουδών: Διοίκηση Επιχειρήσεων

Κατεύθυνση: Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Θεματική ενότητα: ΜΔΕ700-ΤΟΙΚ700 Διατριβή Master

χρόνων και οικονομικές καταστάσεις τηλεπικοινωνιακών παρόχων για να μελετηθούν οι επιπτώσεις στην κρίση σε αυτούς.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ:

Πριν και πάνω από όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον **σύζυγο** μου κ. Χρίστο Χαλά και τον **γιό** μου κ. Αντώνη – Ανδρέα Χαλά για την υπομονή και την κατανόηση τους για τις ώρες που περνούσα μακριά τους τα Σαββατοκύριακα, μελετώντας για το μεταπτυχιακό και συλλέγοντας στοιχεία για την διπλωματική μου.

Επίσης, θα ήταν παράληψη μου να μην ευχαριστήσω όλους όσους με βοήθησαν στην συγγραφή αυτής εργασίας, προσφέροντας μου πολύτιμες πληροφορίες μοιραζόμενοι μαζί μου γνώσεις και εμπειρίες από την επαγγελματική τους καριέρα στο χώρο των τηλεπικοινωνιών. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τους **συναδέλφους της Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε.** και ειδικότερα: την Διευθύντρια Marketing κα Μαρίνα Νικολάου, την Οικονομική Διευθύντρια κα Κάλη Δημητρίου, την Τμηματάρχη Ρυθμιστικών Θεμάτων, Διαχείρισης Παραπόνων και Ληξιπρόθεσμων Οφελών κα Μάρθα Δημητρίου, τον Τμηματάρχη Οικονομικών Υπηρεσιών κ. Αντώνη Κώτσουγλου και τους συναδέλφους κα Μαρία Νικοπούλου, κ. Δημήτρη Πάσχο, κ. Νικόλαο Παναγιώτου και κ. Κωνσταντίνο Τοπαλίδη.

Δεν έχω λόγια να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στον **επιβλέποντα καθηγητή** και σημαντικό παράγοντα για την συγγραφή αυτής της διπλωματικής κ. Απόστολο Χριστόπουλο.

Τέλος, θερμά ευχαριστώ στους **γονείς μου** που βρισκόντουσαν πάντα δίπλα μου και με στήριζαν σε κάθε βήμα κ. Ανδρέα Προδρόμου, που δυστυχώς απεβίωσε πρόσφατα και εύχομαι να είναι ελαφρύ το χόμα που θα τον σκεπάζει, καθώς επίσης την κα. Ιωάννα Προδρόμου για την δύναμη και το κουράγιο της.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:

Την διπλωματική αυτή αφιερώνω στους γονείς, στις αδελφές μου κα **Μαρία Προδρόμου** και κα **Χρυσούλα Προδρόμου**, μα πάνω από όλα στον **σύζυγο και τον γιό μου που είναι ότι πιο σημαντικό έχω στην ζωή μου.**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ:	3
ΑΦΙΕΡΩΜΑ:.....	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
Ιστορική Αναδρομή.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	9
1.α. Απελευθέρωση Ε.Ε.	9
1. α.1. Η πορεία της απελευθέρωσης στην Ε.Ε.	9
1.α.2. Η εικόνα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και οι κύριες εξελίξεις στην Ευρώπη....	21
1.β. Οι εξελίξεις στην αγορά των ηλεκτρονικών επικοινωνιών	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	26
2.α. Η σταδιακή απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα.	26
2.β. Το εναρμοσμένο πλαίσιο παροχής των απελευθερωμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.....	35
2.γ. Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ).....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	48
3.α. Γενικά στοιχεία του Κλάδου στην Ελλάδα	48
3.β. Μεγαλύτερες επιχειρήσεις στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα	51
3.β.1 Κινητή Τηλεφωνία	51
3.β.2. Σταθερή Τηλεφωνία	52
3.γ. Εντοπισμός προβλημάτων.....	53
3.δ. Παράγοντες που Επηρεάζουν τη Ζήτηση.....	58
3.δ.1. Νέες υπηρεσίες	58
3.δ.2. Διαφήμιση.....	66
3.δ.3.Κόστος των υπηρεσιών.....	67
3.δ.4. Ποιότητα των υφιστάμενων υπηρεσιών	68
3.δ.5. Ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων.....	69
3.δ.6. Διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών	69
3.δ.7. Απελευθέρωση της αγοράς.....	69
3.δ.8. Σύγκλιση των κλάδων της Πληροφορικής και των Τηλεπικοινωνιών	69
3.δ.9. Κανάλια διάθεσης.....	70

3.δ.10. Οικονομικά αποτελέσματα του κλάδου.....	71
3.δ.11. Εξέλιξη του ανταγωνισμού και κύριες τάσεις.....	71
3.δ.12. Εξαγορές & Συγχωνεύσεις	78
3.δ. 13. Δομή & Διάρθρωση του κλάδου	81
3.δ.14. Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πάροχοι υπηρεσιών τηλεφωνίας.....	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	85
4.α.Εξέλιξη Ζήτησης-Διείσδυση στο Σύνολο του Πληθυσμού.....	85
4.β. Προσφορά Υπηρεσιών Σταθερής – Κινητής Τηλεφωνίας	85
4.γ. Άξονες Στρατηγικής	86
4.γ.1.. Αξίες	87
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	88
5. Συμπεράσματα και προοπτική στο κλάδο	88
5.α.1. Σταθερή Τηλεφωνία	88
5.α.2. Κινητή Τηλεφωνία	90
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:.....	93
ΛΕΞΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΙΝΗΤΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ	102
Δομή Δικτύου Κινητής Τηλεφωνίας	102
Δομή Δικτύου Σταθερής Τηλεφωνίας.....	103

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ιστορική Αναδρομή

Από το 1947 μέχρι το 1995, χρονιά κατά την οποία η GATT αντικαταστάθηκε από τον *Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου* (ΠΟΕ), γίνονταν συνεχείς διαπραγματεύσεις για την επέκταση της συμφωνίας σε ολοένα και περισσότερα ζητήματα, ενώ παράλληλα τα μέλη της αυξήθηκαν κατά πολύ. Είναι χαρακτηριστικό ότι σήμερα τα μέλη του ΠΟΕ αριθμούνται σε 148 από τα 23 μέλη που ξεκίνησαν αρχικά και γίνονται διαπραγματεύσεις ένταξης με μία σειρά ακόμα κρατών.

Οι πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο των λεγόμενων «Γύρων διαπραγματεύσεων», κάθε ένας από τους οποίους διάρκεσε αρκετά χρόνια.

Με τη συμφωνία που επετεύχθη στο πλαίσιο του Γύρου της Ουρουγουάης, που άρχισε το 1986 και τελείωσε το 1993, μετά από οκτώ εξαντλητικά χρόνια διαπραγματεύσεων και συγκρούσεων, το σκηνικό είχε ολοκληρωτικά αλλάξει. Η συμφωνία άρχισε να εφαρμόζεται από το 1995, υπό την αιγίδα του ΠΟΕ, κάνοντας τελικά πράξη αυτό που δεν είχε γίνει δυνατό το 1947, δηλαδή τη δημιουργία ενός διεθνούς οργανισμού για το εμπόριο, ανάλογης υπόστασης με το ΔΝΤ και την Π.Τ..

Η ανάγκη για τη μετατροπή της GATT σε οργανισμό προέκυψε από το γεγονός ότι πλέον υπήρξε συμφωνία σε μία σειρά από τομείς και θέματα που πλέον κάλυπταν ένα πολύ ευρύτερο πλαίσιο από την αρχική συμφωνία. Μεταξύ των τομέων αυτών ήταν και ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών.¹ Με τον τρόπο αυτό επιβάλλονται κυρώσεις στους παραβάτες και υποχρεώνονται όλα τα μέλη του να συμμετάσχουν και στις επιμέρους συμφωνίες και όχι μόνο επιλεκτικά όπως γινόταν στην GATT.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, διαπραγματευόμενη στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου ως μια ενιαία οντότητα, συμφώνησε να απελευθερώσει τις τηλεπικοινωνίες την 1.1.1998. Βέβαια το ότι ανάπτυξη της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς συνέπεσε με μεγάλες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες και τεχνολογικές προόδους στον Ευρωπαϊκό Τηλεπικοινωνιακό παράγοντα δεν ήταν απλή σύμπτωση.

Μέχρι το 1980 οι τηλεπικοινωνίες δεν αποτελούσαν πρωταρχικό παράγοντα για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είχε δημιουργήσει μία ξεχωριστή

¹Κοινοτική και Διεθνής Πολιτική σε Αγροτικά Θέματα (http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/frontpage.htm), Κείμενο: Γιώργος Μέρμηγκας, Γεωργοοικονομολόγος, Επιμέλεια: Παύλος Δ. Πέζαρος, Διευθυντής Αγροτικής Πολιτικής & Τεκμηρίωσης

πολιτική προσέγγιση ως προς την ενιαία τηλεπικοινωνιακή αγορά και έτσι στην αγορά του κάθε κράτους μέλους κυριαρχούσαν τα εθνικά μονοπώλια.

Τυπικά, η διαδικασία απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών ξεκίνησε από τη δεκαετία του 1980. Μια διαδικασία που συνεχίζεται μέχρι σήμερα και επεκτείνεται και πέραν των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η απελευθέρωση ήρθε μάλλον ως φυσική κατάληξη των μεγάλων δυνατοτήτων που είχαν αρχίσει να προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών από τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Η διαδικασία αυτή καθυστέρησε κυρίως λόγω των τεράστιων κεφαλαίων που απαιτούνται για επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες αλλά και λόγω της αντίληψης που επικρατούσε την εποχή εκείνη για το ρόλο των τηλεπικοινωνιών. Αφενός ως προς τον κοινωνικό τους χαρακτήρα και αφετέρου ως μέσω εθνικής ασφάλειας. Για τους λόγους αυτούς η πλειοψηφία την εποχή εκείνη διαφωνούσε με την απελευθέρωση και την κατ' επέκταση ιδιωτικοποίηση των τηλεπικοινωνιών.

Για όλους τους πιο πάνω λόγους, τρία κράτη μέλη της, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα ζήτησαν και έλαβαν παράταση για να προχωρήσουν στην πλήρη απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών. Για την Ιρλανδία και την Πορτογαλία η πλήρης απελευθέρωση ορίστηκε το 2000 ενώ για την Ελλάδα το 2003.

Τελικά αν και η παράταση είχε δοθεί, η Ελλάδα προχώρησε σε πλήρη απελευθέρωση το 2001 αφού είχε ήδη ολοκληρωθεί η ψηφιακοποίηση του τηλεπικοινωνιακού δικτύου και η εγκατάσταση δικτύου οπτικών ινών.

Πριν την απελευθερωποίηση των τηλεπικοινωνιών, την 1/1/2001 ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος αποτελούσε τον μοναδικό πάροχο υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας. Μετά την απελευθέρωση της εν λόγω αγοράς, υποχρεούται να προσφέρει πρόσβαση και διασύνδεση στο δίκτυό του, έναντι συγκεκριμένου τιμήματος, σε ιδιωτικές εταιρείες, προκειμένου αυτές να προσφέρουν υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας στους πελάτες τους.

Ωστόσο, επειδή τα δίκτυα και οι εγκαταστάσεις (κέντρα) του ΟΤΕ, ήταν μεγάλης ηλικίας (άνω των 20 ετών) αντιμετώπιζαν προβλήματα στη λειτουργία τους, λόγω της δυσκολίας στην εύρεση ανταλλακτικών, με αποτέλεσμα να υπάρχουν προβλήματα συντήρησης. Οι πρώτες εγκαταστάσεις ψηφιακών κέντρων στην Ελλάδα έγιναν το 1989, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα Κράτη Μέλη της Ε.Ε., στα οποία η

Πρόγραμμα Σπουδών: Διοίκηση Επιχειρήσεων

Κατεύθυνση: Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Θεματική ενότητα: ΜΔΕ700-ΤΟΙΚ700 Διατριβή Master

ψηφιακοποίηση είχε ήδη ολοκληρωθεί αφού τα δίκτυά τους άρχισαν να ψηφιοποιούνται από τα τέλη της δεκαετίας του 1970.²

²Ο Τομέας των Τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, Προβλήματα και Προοπτικές (Κ.Ε. Κιουλαφά) σελ. 83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.α. Απελευθέρωση Ε.Ε.

1. α.1. Η πορεία της απελευθέρωσης στην Ε.Ε.

Επειδή η μεταβίβαση από το μονοπωλιακό εθνικό καθεστώς δεν ήταν εύκολη η Ε. Ε. προχώρησε στο σχεδιασμό της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών σε δύο φάσεις με στόχο να διασφαλιστούν τα οφέλη για τους πολίτες σε όλα τα Κράτη Μέλη.

Οι πρώτες προσπάθειες της Κοινοτικής πολιτικής για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών και την καθιέρωση κοινής αναπτυξιακής πολιτικής έγιναν το 1984 και τα σημαντικότερα μέτρα που υιοθετήθηκαν εκείνη την περίοδο ήταν τα εξής:³

- Ανάπτυξη προτύπων ώστε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα που δημιουργείται λόγω των διαφορετικών εθνικών προδιαγραφών του κάθε κράτους μέλους
- Κοινά προγράμματα έρευνας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, όπως η προπαρασκευαστική και η κύρια φάση του προγράμματος RACE (R&D in Advanced Communication Technologies in Europe) σχετικά με την τεχνολογία για επικοινωνίες στην Ευρώπη και το πρόγραμμα ACTS (Advanced Communication Technology and Services, το οποίο αντικατέστησε το RACE 1994.
- Ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως το STAR (Special Telecommunications Action of Regional Development) που υιοθετήθηκε το 1986 και το Telematics για την περίοδο 1992 – 1993.
- Εσωτερικά βήματα για κοινές ευρωπαϊκές θέσεις στο διεθνή τηλεπικοινωνιακό χώρο⁴

Στην συνέχεια κατά το 1987 έως το 1998 δημιουργήθηκε η δεύτερη φάση για την εναρμόνιση της νομοθεσίας στα περισσότερα κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (πρόταση στην Ελλάδα έως το 2001). Η φάση αυτή είχε ως στόχους:

- Ωθηση για την ανάπτυξη μιας κοινής τηλεπικοινωνιακής πολιτικής στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έδωσε με την Λευκή Βίβλο σχετικά με την «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση».⁵

³ European Commission, “Status Report on European Union Telecommunications Policy 1997

⁴ 10 πρώτα Βήματα της Απελευθέρωσης των Τηλεπικοινωνιών Απόστολου Χριστόπουλου 2011-2012

⁵ Έκθεση Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή διακυβέρνηση, 1992

- Συνθήκη Μάαστριχ 1993 – διευρωπαϊκά Δίκτυα: Η πολιτική αυτή αποτέλεσε τη βάση της πολιτικής της Ε.Ε. για τις τηλεπικοινωνίες. Στόχος δεν ήταν η απελευθέρωση ξεχωριστά στα Κράτη Μέλη αλλά η εναρμόνιση μεταξύ τους και η διασφάλιση της δυνατότητας χρήσης των υπηρεσιών από όλους τους πολίτες⁶
- Παράλληλα, ξεκίνησαν να γίνονται οδηγίες εναρμόνισης (ONP 1990) για την κατανόηση των κανόνων ρύθμισης (για τη σωστή εφαρμογή των αρχών του Άρθρου 86 από τα Κράτη Μέλη) και θέσπιση χρονοδιαγράμματος.⁷

Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών στην Ε.Ε. μετά την απόφαση να γίνονται οδηγίες για την εφαρμογή των αρχών του Άρθρου 86 από τα Κράτη Μέλη, η Επιτροπή είχε την εξουσία να επιβάλλει την κατάργηση ειδικών ή αποκλειστικών δικαιωμάτων σε συγκεκριμένους Οργανισμούς. Με βάση του δικαιώματος αυτός η Επιτροπή ξεκίνησε τη θεσμική για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών και την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς με την δημοσίευση της Πράσινης Βίβλου, το 1987, σχετικά με την κοινή αγορά των τηλεπικοινωνιών υπηρεσιών και εξοπλισμού.⁸ Με την Πράσινη Βίβλο το 1987 δόθηκε προτεραιότητα στην απελευθέρωση των αγορών των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και του τερματικού εξοπλισμού με εξαίρεση τη βασική φωνητική τηλεφωνία. Στόχος της Επιτροπής ήταν η εισαγωγή του ανταγωνισμού στην τηλεπικοινωνιακή αγορά προκειμένου οι πολίτες να επωφελούνται από τις ευκαιρίες που προσφέρει η ενιαία Ευρωπαϊκή αγορά.

Η Πράσινη Βίβλος του 1987 ακολουθήθηκε από μια σειρά διαβουλεύσεων με όλα τα ενδιαφερόμενα κράτη Μέλη, τους τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς, τους φορείς παροχής υπηρεσιών και τους χρήστες. Αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων ήταν το Ψήφισμα του Συμβουλίου στις 30 Ιουνίου του 1988 σχετικά με την ανάπτυξη κοινής αγοράς για τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και τον εξοπλισμό⁹, καθώς και μια σειρά άλλων ψηφισμάτων του Συμβουλίου που αφορούσαν θέματα σχετικά με:

- την ανάπτυξη των δορυφορικών επικοινωνιών¹⁰

⁶ Λευκή βίβλος - Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών /COM/2001/0370 τελικό /

⁷ Τα πρώτα βήματα της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, Απόστολος Χριστόπουλος 2011-2012

⁸ European Commission, Com 87 τελικό

⁹ EE C 4/10/1988

¹⁰ Council Resolution of 19 December 1991: 92/C 8/01q OJ C8/1 14/1/1992-1 993

- την αναθεώρηση της κατάστασης που επικρατεί στον τηλεπικοινωνιακό τομέα και την ανάγκη για μεγαλύτερη ανάπτυξη του κλάδου των τηλεπικοινωνιών¹¹
- τις αρχές και το χρονοδιάγραμμα για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών υποδομών¹²
- την περαιτέρω ανάπτυξη των κινητών και προσωπικών επικοινωνιών¹³
- τη θέσπιση ενός ρυθμιστικού πλαισίου για τις τηλεπικοινωνίες¹⁴

Μια από τις πρώτες κοινοτικές ρυθμίσεις της απελευθέρωσης ήταν αυτή που αφορούσε τον ελεύθερο ανταγωνισμό στις αγορές του τερματικού εξοπλισμού, η οποία εισήχθη με την Οδηγία 88/301/ΕΟΚ¹⁵ στις 16 Μαΐου του 1988. Με την Οδηγία αυτή καταργήθηκαν τα ειδικά και αποτελεσματικά δικαιώματα που είχαν χορηγηθεί σε κρατικές επιχειρήσεις σχετικά με την εισαγωγή, εμπορία, λειτουργία και συντήρηση τερματικών συσκευών (άρθρο 2).

Το σημαντικό βήμα όμως για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών και την εγκαθίδρυση μιας εσωτερικής τηλεπικοινωνιακής αγοράς ελεύθερου ανταγωνισμού πραγματοποιήθηκε με τις «δίδυμες» Οδηγίες 90/387/ΕΟΚ¹⁶ και 90/388/ΕΟΚ¹⁷ που δημοσιεύτηκαν ταυτόχρονα στις 28/6/1990. Στόχος των Οδηγιών αυτών ήταν να επιτευχθεί ένα υψηλό επίπεδο τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών προς όφελος των καταναλωτών και της ανταγωνιστικότητας της κοινοτικής βιομηχανίας. Οι Οδηγίες αυτές έδωσαν το έναυσμα για τη σταδιακή απελευθέρωση του ανταγωνισμού στις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες. Η αναφορά στην Οδηγία της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 90/388/ΕΟΚ, η οποία αναθεωρήθηκε αργότερα από την Οδηγία 96/19/ΕΚ, την Οδηγία 99/64/ΕΚ και την 2002/77/ΕΚ, είναι σημαντική γιατί δείχνει τις πρώτες προσπάθειες της Επιτροπής για τη δημιουργία ενός κοινού νομικού πλαισίου για όλα τα κράτη μέλη. Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας 90/388, τα κράτη μέλη έπρεπε να καταργήσουν τα αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, εκτός των υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας και να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι κάθε οικονομικός

¹¹ Council Resolution of 22 July 1993: 93/C 213/01, OJC 213/1, 6/8/1993

¹² Council Resolution of 22 December 1994: 94/C 378/03; OJ C 379/4, 31/12/1994

¹³ Council Resolution of 29 June 1995: 95/C 188/02; OJ C 188/3, 22/7/1995

¹⁴ Council Resolution of 18 September 1995: 95/C 258/01, OJC 258/1, 3/10/1995

¹⁵ ΕΕ των ΕΚ της 16/5/1988 Οδηγία 88/301/ΕΟΚ L131/73 27/5/1988

¹⁶ EEL 192 24/7/1990 σελ 1-9

¹⁷ EEL 192 24/7/1990 σελ 10-16

φορέας είχε το δικαίωμα και πληρούσε όλες τις προϋποθέσεις για να παρέχει τις υπηρεσίες αυτές. Οι άδειες για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών έπρεπε να χορηγούνται με κριτήρια αντικειμενικά, διαφανή και χωρίς διακρίσεις.

Η Οδηγία του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 90/387/ΕΟΚ αναφέρεται στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω της εφαρμογής της παροχής ανοικτού δικτύου (Open Network Provision – ONP). Η εφαρμογή αυτή αναφέρεται στην ανοικτή και αποτελεσματική πρόσβαση και χρήση των δημόσιων τηλεπικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών. Οι προϋποθέσεις παροχής ανοικτού δικτύου πρέπει να βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια, να είναι διαφανείς και να εξασφαλίζουν ισότητα πρόσβασης. Ειδικότερα, η Οδηγία πρόβλεπε ορισμένους λόγους (άρθρο 3§2) γενικού δημόσιου συμφέροντος και μη οικονομικού χαρακτήρα που δύναται να περιορίσουν την πρόσβαση σε δίκτυα και υπηρεσίες, υπό την προϋπόθεση ότι είναι αντικειμενικά αιτιολογημένοι.

Πέραν τούτων, κατά την πορεία προς την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών δημοσιεύτηκαν αποφάσεις, αναλύσεις, αποδείξεις καθώς και μια σειρά από Πράσινες Βίβλους. Το 1990 η Επιτροπή δημοσίευσε την Πράσινη Βίβλο για τις δορυφορικές επικοινωνίες.¹⁸ Δύο χρόνια μετά η Επιτροπή περιγράφει στην Έκθεση του 1992 την κατάσταση που επικρατούσε στην αγορά των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.¹⁹ Επιπλέον στις 16/6/1993 εξεδόθητε ψήφισμα από το Συμβούλιο που πρόβλεπε τη σταδιακή απελευθέρωση της ενδοκοινοτικής δημόσιας φωνητικής τηλεφωνίας. Στο ψήφισμα της 22/7/1993²⁰ τέθηκαν νέες αρχές για την ανάπτυξη μιας ρυθμιστικής πολιτικής τηλεπικοινωνιών και ορίστηκαν βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι. Η υιοθέτηση νομοθετικών προτάσεων στους τομείς παροχής υπηρεσιών ανοικτού δικτύου και δορυφορικών επικοινωνιών και η ανάπτυξη πολιτικής για την κινητή και προσωπική επικοινωνία άνηκαν στους βραχυπρόθεσμους στόχους. Οι μακροπρόθεσμοι στόχοι που τέθηκαν το 1993 αναφερόντουσαν στη σταδιακή απελευθέρωση της ενδοκοινοτικής δημόσιας φωνητικής τηλεφωνίας και στην ανάγκη σταδιακής εξισορρόπησης της τιμολογιακής πολιτικής. Στην Ανακοίνωση²¹ της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διευρύνονται οι στόχοι

¹⁸ European Commission COM 20/11/1990

¹⁹ Communication by the Commission, SEC (92) 21/10/1993

²⁰ Ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των ΕΚ 213/6/8/1993

²¹ Communication to the Council and the European Parliament COM (93) 159, 28/4/1993

σχετικά με την απελευθέρωση των υπηρεσιών δημόσιας φωνητικής τηλεφωνίας, την παροχή ανοικτού δικτύου, τις τηλεπικοινωνιακές υποδομές και τα καλωδιακά δίκτυα, την κινητή τηλεφωνία και την παροχή καθολικής υπηρεσίας. Όσον αφορά ιδιαίτερα στις κινητές και προσωπικές επικοινωνίες η Επιτροπή δημοσίευσε τον Απρίλιο του 1994 την Πράσινη Βίβλο ²² σχετικά με τις κινητές τηλεπικοινωνίες. Οι στόχοι της Επιτροπής με τη Βίβλο αυτή ήταν η ανάπτυξη της αγοράς κινητών υπηρεσιών, εξοπλισμού και τερματικών, ο καθορισμός κοινών αρχών σχετικά με την παροχή κινητής υποδομής, την ανάπτυξη κινητών δικτύων και υπηρεσιών και την προμήθεια κινητών τερματικών, η προώθηση της εξέλιξης της αγοράς κινητών επικοινωνιών σε υπηρεσίες μαζικών επικοινωνιών και τέλος η προώθηση της δημιουργίας διευρωπαϊκών δικτύων και υπηρεσιών. Προκειμένου να επιτευχθούν οι ανωτέρω στόχοι έπρεπε να καθιερωθεί ανταγωνισμός, σε ένα χώρο, όμως που εξακολουθούσαν να υφίστανται αποκλειστικά δικαιώματα. Έτσι η Επιτροπή πρότεινε πέντε θεμελιώδεις αλλαγές: ²³α. την κατάργηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων που εξακολουθούσαν να υπάρχουν, με την προϋπόθεση να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις έκδοσης αδειών, β. την άρση όλων των περιορισμών στην παροχή κινητών υπηρεσιών, γ. την πλήρη ελευθερία στους φορείς εκμετάλλευσης κινητών δικτύων, δ. την απεριόριστη προσφορά υπηρεσιών δια μέσου των σταθερών και κινητών δικτύων και ε. τη διευκόλυνση της πανευρωπαϊκής λειτουργίας και παροχής υπηρεσιών.

Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών υποδομών και των δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης αναφέρεται στην Πράσινο Βίβλο²⁴ που δημοσίευσε η Επιτροπή τον Οκτώβριο του 1994 και τον Ιανουάριο του 1995.

Στην πορεία της διευρυμένης απελευθέρωσης, επεκτάθηκε το νέο καθεστώς και στους κλάδους που είχαν εξαιρεθεί αρχικά. Επομένως, η Οδηγία 90/388/ΕΟΚ τροποποιήθηκε και επεκτάθηκε το αρχικό πεδίο εφαρμογής της με τις ακόλουθες Οδηγίες, αποτέλεσαν τη δέσμη των ειδικών Οδηγιών:

- Οδηγία 94/46/ΕΚ της Επιτροπής για τις δορυφορικές επικοινωνίες και τις υπηρεσίες μετάδοσης μέσω δορυφόρου²⁵

²² European Commission COM (94) 145 27/4/1994

²³ Απελευθέρωση ανταγωνισμού τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και εξοπλισμού εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Νομικό Βήμα τόμος 44 σελίδα 1087, Βουρδουμπάς Γ. Συνοδινός Χ

²⁴ European Commission COM (94) 440 25/10/1994 & CO< 682 25/1/1995

- Οδηγία 95/51/ΕΚ της Επιτροπής για την παροχή απελευθερωμένων υπηρεσιών μέσω καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων²⁶
- Οδηγία 96/2/ΕΚ της Επιτροπής για τις κινητές και προσωπικές επικοινωνίες²⁷
- Οδηγία 96/19/ΕΚ της Επιτροπής (πλήρης απελευθέρωση) για όλες τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες σε ένα πλήρως ανταγωνιστικό περιβάλλον²⁸

Ειδικότερα, το άρθρο 2 της Οδηγίας 96/19/ΕΚ επέβαλλε την κατάργηση των αποκλειστικών και ειδικών δικαιωμάτων παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, περιλαμβανομένης της εγκατάστασης και των τηλεπικοινωνιακών δικτύων που απαιτούνται για την παροχή των υπηρεσιών αυτών. Επιτρεπόταν μόνο η διατήρηση ειδικών δικαιωμάτων όσον αφορά τη φωνητική τηλεφωνία έως το 1998, ενώ για κάποιες χώρες όπως την Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία και Ελλάδα, το όριο αυτό παρατήθηκε έως το 2003.

Η έκδοση της Πράσινης Βίβλου του 1997²⁹ σχετικά με τη σύγκλιση στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, των μέσων ενημέρωσης και της πληροφορικής τεχνολογίας αντικατόπτριζε την είσοδο στην νέα κανονιστική φάση. Τα λειτουργικά όρια μεταξύ τηλεπικοινωνίας, πληροφορικής και οπτικοακουστικών μέσων ενημέρωσης ήταν πλέον δυσδιάκριτα, καθώς αναπτυσσόταν συνεχώς νέες εφαρμογές. Με την ολοκλήρωση της σταδιακής απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών και την αξιολογή προόδου που είχε σημειωθεί στον τομέα της πληροφορικής τεχνολογίας αναπτύχθηκε το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο των τηλεπικοινωνιών λαμβάνοντας υπόψη τη νέα τεχνολογική πραγματικότητα.

Η είσοδος στην κοινωνία της πληροφορίας και οι νέες έννοιες, όπως ψηφιοποίηση, διαδραστικότητα, συμπίεση δεδομένων κ.λπ. ήρθαν στην επιφάνεια διαμορφώνοντας το τηλεπικοινωνιακό τοπίο. Η σύγκλιση των διαφόρων μέσων και μορφών μετάδοσης πληροφοριών, η εξέλιξη της τεχνολογίας και η ραγδαία ανάπτυξη του διαδικτύου και των ψηφιακών δικτύων γενικότερα, είχαν ως αποτέλεσμα τον επαναπροσδιορισμό του όρου τηλεπικοινωνιών σε έναν όρο περισσότερο ευέλικτο και προσαρμόσιμο, τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

²⁵ ΕΕ L 268 19/10/1994 σελίδες 15-21

²⁶ ΕΕ L 256 26/10/1995 σελίδες 49-54

²⁷ ΕΕ L 020 26/1/1996 σελίδες 59-66

²⁸ ΕΕ L 074 22/3/1996 σελίδες 13-24

²⁹ European Commission COM (97) 623 3/12/1997

Το 1999 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε μια διαδικασία αναθεώρησης και ανασύνταξης της υφιστάμενης κοινοτικής νομοθεσίας.³⁰ Η διαδικασία αυτή κατέληξε στην έγκριση ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες το 2002, με έναρξη εφαρμογής τον Ιούλιο του 2003. Στο αναθεωρημένο νομικό πλαίσιο δεν έγινε αναφορά σε «τηλεπικοινωνιακό τομέα» αλλά σε «ηλεκτρονικές επικοινωνίες». Στόχος της αναθεώρησης ήταν να θεσπιστεί ένα νέο σύνολο κανόνων που θα στόχευαν στην απορρύθμιση (deregulation). Επιπλέον, λήφθηκε μέριμνα, οι κανόνες να είναι τεχνολογικά ουδέτεροι, αλλά και ευέλικτοι ώστε να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες αγορές του τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Το νέο κοινοτικό πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες ενίσχυε τον ανταγωνισμό και παρείχε ένα νομικό περιβάλλον που προωθούσε τις επενδύσεις στην αγορά των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Διευκόλυνε την είσοδο στην αγορά και βασίστηκε σε μια τεχνολογικά ουδέτερη προσέγγιση λαμβάνοντας υπόψη την τεχνολογική σύγκλιση. Ο τομέας των ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο σε όλες σχεδόν τις άλλες οικονομικές δραστηριότητες και συνείσφερε σημαντικά στην ανάπτυξη της παραγωγικότητας της εργασίας.

Το κανονιστικό πλαίσιο της 7^{ης} Μαρτίου 2002, διαμόρφωνε όλα τα ηλεκτρονικά δίκτυα και τις υπηρεσίες μετάδοσης, ήταν πιο ευέλικτο και απλοποιημένο ώστε ανταποκρινόταν στις πιο σύνθετες και δυναμικές αγορές. Στόχοι αυτού του ρυθμιστικού πλαισίου ήταν η ενθάρρυνση του ανταγωνισμού στις αγορές ηλεκτρονικών τηλεπικοινωνιών, η βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και η διασφάλιση των συμφερόντων των χρηστών. Επιπλέον, ενισχύθηκε ο ρόλος των εθνικών κανονιστικών αρχών έτσι ώστε εξακολούθησαν να είναι ισχυρές και ανεξάρτητες³¹.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο περί δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών και υπηρεσιών αποτελείται από την Οδηγία 2002/77/ΕΚ³² για την απελευθέρωση και πέντε Οδηγίες εναρμόνισης, γνώστες και ως «ειδικές Οδηγίες»:

³⁰ European Commission COM (99) 539 10/11/1999

³¹ «Αφιέρωμα στις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες: Κοινοτικό Κανονιστικό Πλαίσιο για τα Δίκτυα και της Υπηρεσίες Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών με έμφαση στην Οδηγία Πλαίσιο 2002/21/ΕΚ» Σταματούδη Ε, 2004 σελίδες 339-349

³² EE L 249 17/9/2002

- Οδηγία 2002/19/ΕΚ³³ για την πρόσβαση
- Οδηγία 2002/20/ΕΚ³⁴ για την αδειοδότηση
- Οδηγία πλαίσιο 2002/21/ΕΚ³⁵
- Οδηγία 2002/22/ΕΚ³⁶ για την καθολική υπηρεσία
- Οδηγία 2002/58/ΕΚ³⁷ για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Στο ενιαίο κανονιστικό πλαίσιο προστέθηκε επίσης η Απόφαση 676/2002/ΕΚ³⁸ σχετικά με ένα κανονιστικό πλαίσιο για την πολιτική του ραδιοφάσματος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και ο Κανονισμός 2000/2887/ΕΚ³⁹ σχετικά με την αδεσμοποίηση πρόσβαση στον τοπικό βρόχο. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ασχολήθηκε επίσης ενεργά με την προαγωγή και τη στήριξη της ανάπτυξης των κινητών επικοινωνιών τρίτης γενιάς (3G).

Οι Οδηγίες που περιλήφθηκαν στο ρυθμιστικό πλαίσιο αφορούσαν μόνο τη μετάδοση μέσω των δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών και όχι τη ρύθμιση του περιεχομένου των μεταδιδόμενων πληροφοριών. Ενόψει της τεχνολογικής σύγκλισης και της συνεχώς αναπτυσσόμενης και εξελισσόμενης τεχνολογίας, το ρυθμιστικό πλαίσιο δεν περιορίστηκε σε δίκτυα και υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών αλλά κάλυψε και το σύνολο των δικτύων και υπηρεσιών των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Επομένως, το πλαίσιο αυτό περιλάμβανε τα σταθερά και κινητά δίκτυα τηλεπικοινωνιών, τα δίκτυα καλωδιακής ή δορυφορικής τηλεόρασης, καθώς και τα ηλεκτρικά δίκτυα, στο βαθμό που χρησιμοποιήθηκαν για υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Εξαιρέθηκε το περιεχόμενο των υπηρεσιών που παρέχονταν μέσω των δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως το ραδιοτηλεοπτικά εκπεμπόμενο περιεχόμενο ή οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Το ίδιο ίσχυσε και για τον τηλεπικοινωνιακό τεμαχικό εξοπλισμό.

Η Οδηγία για την απελευθέρωση 2002/77/ΕΚ σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, αντικατέστησε τις

³³ ΕΕ L 108 24/2/2002

³⁴ ΕΕ L 108 24/2/2002

³⁵ ΕΕ L 108 24/2/2002

³⁶ ΕΕ L 108 24/2/2002

³⁷ ΕΕ L 201 31/7/2002

³⁸ ΕΕ L 108 24/2/2002

³⁹ ΕΕ L 336 30/12/2000

Οδηγίες 90/388/ΕΚ, 94/46/ΕΚ, 95/51/ΕΚ, 96/2/ΕΚ, 96/19/ΕΚ και 99/64/ΕΚ⁴⁰. Σύμφωνα με την Οδηγία αυτή τα κράτη μέλη δε χορηγούσαν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα για τη δημιουργία και τη λειτουργία δικτύων και την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Κάθε επιχείρηση είχε δικαίωμα παροχής υπηρεσιών και εγκατάστασης ή λειτουργίας δικτύων. Η κατάργηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων αναφέρθηκε επίσης στα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων, στις υπηρεσίες καταλόγου και στα δίκτυα καλωδιακής τηλεόρασης. Η Οδηγία πλαίσιο 2002/21/ΕΚ σχετικά με το κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, αντικατέστησε την Οδηγία 90/387/ΕΚ για την εφαρμογή παροχής ανοικτού δικτύου, η οποία τροποποιήθηκε από την 97/51/ΕΚ⁴¹ με σκοπό την προσαρμογή της στο ανταγωνιστικό περιβάλλον του τηλεπικοινωνιακού τομέα. Στην Οδηγία αυτή και συγκεκριμένα στο σημείο α. του άρθρου 2, ορίστηκαν τα δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών ως «τα συστήματα μετάδοσης και κατά περίπτωση, ο εξοπλισμός μεταγωγής ή δρομολόγησης και οι λοιποί πόροι που επιτρέπουν τη μεταφορά σημάτων, με τη χρήση καλωδίου, ραδιοσημάτων, οπτικού ή άλλου ηλεκτρομαγνητικού μέσου, συμπεριλαμβανομένων των δορυφορικών δικτύων, των σταθερών (μεταγωγή δεδομένων μέσω κυκλωμάτων και πακετομεταγωγή συμπεριλαμβανομένου του Διαδικτύου) και κινητών επίγειων δικτύων, των συστημάτων ηλεκτρονικών καλωδίων, εφόσον χρησιμοποιούνται για ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, καθώς και των δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης, ανεξάρτητα από το είδος των μεταφερόμενων πληροφοριών». Στο ίδιο άρθρο ορίστηκαν επίσης οι υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών ως υπηρεσίες που παρέχονται συνήθως έναντι αμοιβής και που συνίστανται στη μεταφορά σημάτων σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Εξαιρούνται οι υπηρεσίες που παρέχουν περιεχόμενο μεταδιδόμενο με χρήση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή που ασκούν έλεγχο επί του περιεχομένου. Ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει ένα μεγάλο φάσμα υπηρεσιών που προσφέρονται επί γραμμής αλλά και με άλλους τρόπους. Δεν περιλαμβάνονται όμως οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας δεδομένου ότι αυτές δε συνίστανται στη μεταφορά σημάτων σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

⁴⁰ ΕΕ L 175 10/7/1999 σελίδες 39-42

⁴¹ ΕΕ L 295 29/10/1999 σελίδες 23-34

Στην Οδηγία πλαίσιο τονίζονται επίσης ιδιαίτερα οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των εθνικών κανονιστικών άρχων και θεσπίζονται διαδικασίες για την εξασφάλιση της εναρμονισμένης εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου σε ολόκληρη την Κοινότητα. Σε αυτό το νομοθετικό πλαίσιο οι αρχές ενισχύθηκαν και ο νομοθέτης είχε όσο το δυνατό λιγότερα περιθώρια παρεμβάσεων. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές, σύμφωνα με το άρθρο 8, στα πλαίσια των καθηκόντων τους μπόρεσαν να συμβάλλουν στην προαγωγή της πολιτικής και γλωσσικής πολυμορφίας, να προάγουν τον ανταγωνισμό στην παροχή δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, να συμβάλουν στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και να προάγουν τα συμφέροντα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, προκειμένου να επιτευχθούν συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά έπρεπε να διερευνηθούν οι επιχειρήσεις που κατείχαν δεσπόζουσα θέση σε αυτήν. Έτσι, στην Οδηγία Πλαίσιο προσδιορίστηκαν οι παράμετροι καθώς και η διαδικασία καθορισμού και διερεύνησης των επιχειρήσεων αυτών. Η διερεύνηση αυτή έγινε σε τρία στάδια: α. καθορισμός της αγοράς (άρθρο 15), β. ανάλυση της αγοράς και καθορισμός της έννοιας της δεσπόζουσας θέσης μιας επιχείρησης (άρθρο 16) και γ. επιβολή ειδικών κανονιστικών υποχρεώσεων ή τροποποίηση των υπάρχουσών υποχρεώσεων, σε περίπτωση διαπίστωσης δεσπόζουσας θέσης. Τέλος, η Οδηγία προβλέπει μηχανισμούς διαβούλευσης και συνεργασίας προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη εναρμόνιση και συνέπεια στην ενσωμάτωση των νέων κανόνων από τα κράτη μέλη και να ευνοηθεί έτσι η λειτουργία της Κοινής Αγοράς (άρθρα 6 και 7).

Η Οδηγία 2002/19/EK, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς επίσης και με τη διασύνδεσή τους, αντικατέστησε την Οδηγία 92/44/ΕΟΚ⁴², όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/51/EK, την Οδηγία 95/47/EK⁴³ και την Οδηγία 97/33/EK,⁴⁴ όπως τροποποιήθηκε από την 98/61/EK⁴⁵. Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας, ως πρόσβαση ορίστηκε «η διάθεση ευκολιών ή/και υπηρεσιών σε άλλη επιχείρηση, βάσει καθορισμένων όρων, σε αποκλειστική ή με βάση, για τον σκοπό παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών υπηρεσιών». Στο ίδιο άρθρο, η διασύνδεση ορίστηκε ως « η φυσική και λογική ζεύξη

⁴² ΕΕ L 165 19/6/1992 σελίδες 27-36

⁴³ ΕΕ L 281 23/11/1995 σελίδες 51-54

⁴⁴ ΕΕ L 199 26/7/1997 σελίδες 32-52

⁴⁵ ΕΕ L 268 3/10/1998 σελίδες 37-38

δημοσίων δικτύων επικοινωνιών που χρησιμοποιούνται από την ίδια ή διαφορετική επιχείρηση, προκειμένου να παρέχεται στους χρήστες μιας επιχείρησης η δυνατότητα να επικοινωνούν με χρήστες της ίδιας ή άλλης επιχείρησης η δυνατότητα να επικοινωνούν με χρήστες της ίδιας ή άλλης επιχείρησης ή να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες, που παρέχονται από άλλη επιχείρηση». Με την Οδηγία 2002/19/EK θεσπίστηκαν δικαιώματα και υποχρεώσεις για φορείς εκμετάλλευσης και για επιχειρήσεις που επιδίωκαν πρόσβαση ή διασύνδεση στα δικά τους δίκτυα και ορίστηκαν οι εξουσίες και τα καθήκοντα των εθνικών ρυθμιστικών αρχών όσον αναθεωρήθηκαν. Σημειώνεται ότι η πρόσβαση δεν αναφέρθηκε στους τελικούς χρήστες.

Η Οδηγία 2002/20/EK σχετικά με την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών αναφέρθηκε στην Οδηγία 97/13/EK⁴⁶, στην Οδηγία 87/372/EK⁴⁷, στην Οδηγία 90/544/EK⁴⁸ και στην Οδηγία 91/287/ΕΟΚ⁴⁹. Με την Οδηγία αυτή ρυθμίστηκε το καθεστώς των γενικών αδειών για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς επίσης και τα ειδικά δικαιώματα που παρέχονται με τη γενική άδεια. Η παρούσα Οδηγία, επιπλέον, αναφέρθηκε και στα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων και αριθμών, αλλά και στους όρους και τις ειδικές υποχρεώσεις που συνόδευαν τα δικαιώματα αυτά και τη γενική άδεια.

Η Οδηγία 2002/22/EK, σχετικά με την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, αντικατέστησε την Οδηγία 98/10/EK και την Οδηγία 97/33/EK⁵⁰ όπως τροποποιήθηκε από την 98/61/EK. Στην Οδηγία αυτή καθορίστηκαν τα δικαιώματα των τελικών χρηστών καθώς και οι υποχρεώσεις των επιχειρήσεων που παρείχαν διαθέσιμα στο κοινό δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Οι υπηρεσίες που έπρεπε να παρέχονται σε καθορισμένη ποιότητα, σε προσιτές τιμές και χωρίς στρέβλωση του ανταγωνισμού. Εκτός από τη διάθεση της καθολικής υπηρεσίας, η Οδηγία αναφέρθηκε επίσης στην παροχή πρόσβασης σε σταθερές θέσεις, στις υπηρεσίες καταλόγου και πληροφοριών καταλόγου, στην παροχή

⁴⁶ ΕΕ L 117 7/5/1997 σελίδες 15-27

⁴⁷ ΕΕ L 196 17/7/1987 σελίδες 85-86

⁴⁸ ΕΕ L 310 9/11/1990 σελίδες 28-29

⁴⁹ ΕΕ L 144 8/6/1991 σελίδες 45-46

⁵⁰ ΕΕ L 101 1/4/1998 σελίδες 24-47

κοινόχρηστων τηλεφώνων και στα ειδικά μέτρα για μειονεκτώντας χρήστες. Η χρηματοδότηση των υποχρεώσεων της καθολικής υπηρεσίας πραγματοποιήθηκε με μηχανισμούς αποζημίωσης ή επιμερισμό του κόστους μεταξύ των φορέων παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (άρθρο 13).

Τέλος, η Οδηγία 2002/58/EK, σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και η προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών αντικατέστησε την Οδηγία 97/66/EK⁵¹. Στόχος της Οδηγίας ήταν αφενός η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, ιδίως του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή όσον αφορά την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων και αφετέρου η ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Στο άρθρο 5 της Οδηγίας διασφάλισε το απόρρητο των επικοινωνιών και των συναφών δεδομένων κίνησης και ειδικότερα η κοινοτική νομοθεσία απαγόρευσε την ακρόαση, την υποκλοπή, την αποθήκευση ή άλλο είδος παρακολούθησης των επικοινωνιών και των δεδομένων κίνησης. Η Οδηγία κατέστησε νομική κάθε αποθήκευση δεδομένων κίνησης και θέσης μόνο για θεμιτούς σκοπούς, για σκοπούς που αφορούσαν την προστασία της δημόσιας ασφάλειας, της εθνικής άμυνας και την εφαρμογή του ποινικού δικαίου (πρόληψη, διαπίστωση και δίωξη εγκλημάτων) και εφόσον το γνώριζε ο χρήστης. Η Οδηγία περιλάμβανε επίσης διατάξεις σχετικά με την ανώνυμη και διαφανή επικοινωνία μέσω του περιορισμού της αναγνώρισης καλούσας και συνδεδεμένης γραμμής (άρθρο 8), τους αναλυτικούς λογαριασμούς και τους καταλόγους των συνδρομητών (άρθρα 7 και 12) και για τις αυτόκλητες (μη ζητηθείσες) κλήσεις. Κάθε διάταξη νόμου με την οποία παρακωλύεται, εμποδίζει και διάκοπτε η επικοινωνία, αντίκειται στην κοινοτική νομοθεσία αλλά και σε κανόνες συνταγματικής ισχύος.

Τα κράτη μέλη έπρεπε να εφαρμοστούν και να ενσωματώσουν τους κανόνες του νέου κανονιστικού πλαισίου. Οι ειδικές Οδηγίες του κανονιστικού πλαισίου αποτέλεσαν ένα ολοκληρωμένο ρυθμιστικό πλαίσιο που έθεσε τις βάσεις για μια υγιή εξέλιξη στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Όταν το πλαίσιο άρχισε να μεταφέρετε στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών συνέβαλε στη δημιουργία ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, στην τόνωση της καινοτομίας, στην αύξηση των επιλογών των καταναλωτών και στην μείωση των τιμών.

⁵¹ EE L 024 30/1/1998 σελίδες 1-8

1.α.2. Η εικόνα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και οι κύριες εξελίξεις στην Ευρώπη (Η μεταφορά και εφαρμογή του νέου πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση).

Το κοινοτικό πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες όφειλε να είχε ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών όσον αφορά τις βασικές οδηγίες (Οδηγίες πλαίσιο για την πρόσβαση, την αδειοδότηση, την καθολική υπηρεσία και τον ανταγωνισμό) έως τον Ιούλιο του 2003, όσον αφορά την Οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες έως τον Οκτώβριο του 2003. Για τα δέκα κράτη μέλη που εντάχθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, το ρυθμιστικό πλαίσιο ίσχυσε στο σύνολό του από τον Μάρτιο του 2004. Οι όποιες καθυστερήσεις ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών επιβράδυναν την διαδικασία ανάλυσης των αγορών από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές (ΕΡΑ).⁵²

Σύμφωνα με την 10^η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁵³ σχετικά με τις αγορές των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη, έως το 2004 είκοσι κράτη μέλη ολοκλήρωσαν τη θέσπιση πρωτογενούς νομοθεσίας, είτε με πλήρη αναδιατύπωση υφιστάμενων νόμων είτε με την εισαγωγή νέας νομοθεσίας. Αντιθέτως, τα υπόλοιπα πέντε μέλη κράτη, Βέλγιο, τσέχικη Δημοκρατία, Εσθονία, Ελλάδα και Λουξεμβούργο δεν είχαν εγκρίνει πρωτογενή νομοθεσία για τη μεταφορά του πλαισίου. Η Επιτροπή εξέτασε εάν οι μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών ήταν σε συμμόρφωση με το κοινοτικό κεκτημένο και ακολούθως ανέλαβε ενδεδειγμένη δράση.

Η Επιτροπή στη 10^η Έκθεση της ανέφερε ότι κατά την εφαρμογή του νέου ρυθμιστικού πλαισίου προέκυψαν ορισμένα θέματα κανονιστικής ρύθμισης. Ένα πρώτο θέμα που προέκυψε, αφορά τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές (ΕΡΑ), οι οποίες έπρεπε να είναι ανεξάρτητες και να ασκούν τις εξουσίες που καθόριζαν το πλαίσιο χωρίς εξωτερικές παρεμβάσεις. Η Επιτροπή όμως είχε επιφυλάξεις σχετικά με την τήρηση των αρχών της ανεξαρτησίας και της αμεροληψίας. Οι επιφυλάξεις αυτές πηγάζαν από το γεγονός ότι δεν είχε εξασφαλιστεί σε όλες τις περιπτώσεις πλήρης διαχωρισμός μεταξύ της συμμετοχής του κράτους και της λήψης αποφάσεων

⁵² Σταματούδη Ε. σελίδα 349

⁵³ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004, 2/12/2004 759 τελικό.

ρυθμιστικού χαρακτήρα. Ένα άλλο θέμα αφορούσε τα τέλη για την αδειοδότηση υπηρεσιών. Τα τέλη που αναφερόντουσαν στην αδειοδότηση και την χορήγηση δικαιωμάτων χρήσης ήταν διαφανή, αντικειμενικά δικαιολογημένα και κάλυπταν μόνο το πραγματικό διοικητικό κόστος. Εντούτοις η Επιτροπή διαπίστωσε ότι σε πολλά Κράτη Μέλη τα τέλη ήταν σχετικά υψηλά και θα έπρεπε να επαληθευτεί η συμμόρφωση με τις εν λόγω αρχές. Επιπλέον, η παροχή καθολικής υπηρεσίας σε όλους τους τελικούς χρήστες σε οικονομικά προσιτές τιμές και με καθορισμένη ποιότητα αποτέλεσε βασική αρχή του νέου κανονιστικού πλαισίου. Η Επιτροπή εξέτασε περιπτώσεις όπου ο πάροχος καθολικής υπηρεσίας καθορίστηκε χωρίς να λαμβάνει υπόψη την αρχή αυτή ή χωρίς την απαραίτητη διαφάνεια.

Εκτός των παραπάνω, η Επιτροπή εξέτασε και μια σειρά από άλλα θέματα σχετικά με την εφαρμογή του νέου κανονιστικού πλαισίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ειδικότερα, πρόκειται για περιπτώσεις που αφορούσαν στη χορήγηση δικαιωμάτων εγκατάστασης κεραιών για την παροχή κινητών υπηρεσιών, στις υποχρεώσεις μεταφοράς σήματος, όταν κρινόταν απαραίτητο για την αντιμετώπιση στόχων γενικού συμφέροντος, στην προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και τέλος στην υλοποίηση των «συνθηκών εκκίνησης» στα 10 τελευταία εισερχόμενα κράτη μέλη. Απαραίτητα προϋπόθεση για την προώθηση του ανταγωνισμού, της καινοτομίας και των επενδύσεων αποτέλεσε η πλήρης και ορθή υλοποίηση του πλαισίου των κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, καθώς και η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού⁵⁴.

Στην τελευταία δημοσιευμένη έκθεση της Επιτροπής, τη 15ή Έκθεση (2010) αναφέρεται στις εξελίξεις που έχουν σημειωθεί στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών της ΕΕ και αφορούν την αγορά και τις κανονιστικές ρυθμίσεις.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο της ΕΕ το 2010 έχει αποφέρει οφέλη στους ευρωπαίους πολίτες από άποψη καινοτόμων και όλο και πιο προσιτά οικονομικά υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, αλλά εκκρεμεί ακόμα η αντιμετώπιση ορισμένων σοβαρών εμποδίων. Εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες όσον αφορά την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα των εθνικών ρυθμιστικών αρχών (ΕΡΑ). Οι σημαντικές αποκλίσεις στις τιμές χονδρικής και λιανικής μεταξύ κρατών μελών δεν μπορούν να δικαιολογηθούν αποκλειστικά από τα χαρακτηριστικά των αγορών,

⁵⁴ 10^η Έκθεση της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Όνομα Καθηγητή: Απόστολος Χριστόπουλος
Όνομα φοιτήτριας Νίκη Προδρόμου

αλλά είναι επίσης αποτέλεσμα διαφορών στις ρυθμιστικές προσεγγίσεις. Για παράδειγμα, τα χονδρικά τέλη τερματισμού κλήσεων σε δίκτυα κινητών επικοινωνιών στα κράτη μέλη με τις πέντε ακριβότερες χρεώσεις είναι κατά μέσο όρο 2,5 φορές υψηλότερα σε σχέση με τα κράτη μέλη με τις πέντε φθηνότερες χρεώσεις. Παρομοίως, η μέση λιανική τιμή κινητής κλήσης ανά λεπτό είναι κατά μέσο όρο σχεδόν τέσσερις φορές υψηλότερη στα κράτη μέλη με τα πέντε ακριβότερα τιμολόγια σε σύγκριση με τα πέντε φθηνότερα. Οι διαφορές αυτές επιδεινώνονται από την παράλειψη εφαρμογής επανορθωτικών μέτρων κατά συνεπή, έγκαιρο, διαφανή και προβλέψιμο τρόπο και από την αδυναμία των ΕΡΑ να αναλάβουν δράση ενόψει νέων εξελίξεων στην τεχνολογία και την αγορά. Οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν 27 διαφορετικές αγορές και συνεπώς δεν μπορούν να επωφεληθούν από το οικονομικό δυναμικό μιας ενιαίας αγοράς.

Οι αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως η φωνητική τηλεφωνία, ωριμάζουν ενώ ο ρυθμός ανάπτυξης του τομέα επιβραδύνεται. Για τη μελλοντική αιχμή ανάπτυξης θα απαιτηθούν νέες καινοτομίες στις υπηρεσίες και νέα επιχειρηματικά μοντέλα. Είναι πλέον επιτακτική ανάγκη να προχωρήσουμε στο περιβάλλον της επόμενης γενιάς, με τις νέες ευκαιρίες και προκλήσεις που αυτό παρέχει. Η μετάβαση αυτή απαιτεί σημαντικές επενδύσεις για την ενίσχυση της χωρητικότητας στα σταθερά και τα κινητά δίκτυα.

Στις 19 Μαΐου 2010, υπό την αιγίδα της στρατηγικής Ευρώπη 2020, η Επιτροπή ενέκρινε ένα ψηφιακό θεματολόγιο 3 που καθορίζει σειρά μέτρων άσκησης πολιτικής για την προώθηση της ψηφιακής οικονομίας, την ενθάρρυνση της μετάβασης σε περιβάλλον υψηλής ταχύτητας και την ενίσχυση της διαδικτυακής ενιαίας αγοράς. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συνοδεύονται από συνεπείς ρυθμιστικές προσεγγίσεις και αποτελεσματική εφαρμογή των επανορθωτικών μέτρων. Επιπλέον, το αναθεωρημένο ρυθμιστικό πλαίσιο που τέθηκε σε ισχύ στις 19 Δεκεμβρίου 2009 πρέπει να μεταφερθεί κατάλληλα στο εθνικό δίκαιο και να εφαρμοστεί έγκαιρα από τα κράτη μέλη⁵⁵.

⁵⁵ Έκθεση προόδου για την ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών το 2009 (15H ΕΚΘΕΣΗ) SEC(2010)630

1.β. Οι εξελίξεις στην αγορά των ηλεκτρονικών επικοινωνιών

Ο τομέας των υπηρεσιών των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην ευρωπαϊκή αγορά παρουσίασε σημαντικές προοπτικές για ανάπτυξη. Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών σε συνδυασμό με το ρυθμιστικό πλαίσιο συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη της τηλεπικοινωνιακής αγοράς και στην ένταση του ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα οι καταναλωτές να επωφελούνται από τις προσιτές τιμές, την ποιότητα και τις καινοτόμες υπηρεσίες.⁵⁶

Ως αποτέλεσμα του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος και της ευελιξίας που παρείχε το πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων, οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες πρόσφεραν ευνοϊκά στοιχεία στους καταναλωτές, με την έννοια των χαμηλότερων τιμών και της μεγαλύτερης επιλογής καινοτόμων υπηρεσιών. Η είσοδος νέων φορέων εκμετάλλευσης στην αγορά είχε ως αποτέλεσμα μεγαλύτερες δυνατότητες επιλογής για τις ευρυζωνικές επικοινωνίες, μέσω της αυξημένης ποικιλίας προσφορών ως προς τις τιμές και τη χορηγικότητα. Οι επικοινωνίες τρίτης γενιάς καθίσταται πραγματικά και διαδόθηκαν προηγμένες υπηρεσίες δεδομένων προστιθέμενης αξίας, υποστηριζόμενες από αυξημένες επενδύσεις στην υποδομή.⁵⁷

Βέβαια, από το 2009 παρά το γεγονός ότι ο τομέας καταφέρνει να αντιμετωπίζει την οικονομική ύφεση, η ωρίμανση των παραδοσιακών αγορών, όπως της σταθερής και της κινητής φωνητικής τηλεφωνίας, συνιστά σημαντικό πρόβλημα για την ανάπτυξη. Οι ταχύτατοι ρυθμοί ανάπτυξης που σημειώθηκαν μετά την ελευθέρωση της αγοράς έχουν επιβραδυνθεί τα τελευταία χρόνια. Η αύξηση των εσόδων από δεδομένα δεν αντισταθμίζουν ακόμη τη μείωση των εσόδων από φωνητικές κλήσεις.

Το οικονομικό κλίμα αποδυνάμωσε τις δαπάνες των χρηστών. Σχέδια για μεγάλες περικοπές δαπανών, σε συνδυασμό με παράγοντες όπως επιχειρηματικά μοντέλα που βασίζονται σε προϊόντα ενιαίου τέλους έχουν, ωστόσο, εξασφαλίσει συνεχή κερδοφορία. Οι επενδύσεις μειώθηκαν και σε μεγάλο βαθμό επικεντρώθηκαν σε σταθερά δίκτυα. Στις περισσότερες χώρες, ωστόσο, είναι ακόμη περιορισμένες οι επενδύσεις σε δίκτυα πρόσβασης νέας γενιάς, μολονότι ωθούνται από τον ανταγωνισμό στις καλωδιακές συνδέσεις και από επενδύσεις των τοπικών αρχών. Αν και θα είναι δύσκολο να επιστρέψουμε στους ρυθμούς ανάπτυξης του παρελθόντος,

⁵⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής: Συνδέσεις υψηλών ταχυτήτων στην Ευρώπη: πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών», 61 τελικό

⁵⁷ Παράρτημα Ανακοίνωσης της Επιτροπής (2004) σελ. 65

Πρόγραμμα Σπουδών: Διοίκηση Επιχειρήσεων

Κατεύθυνση: Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Θεματική ενότητα: ΜΔΕ700-ΤΟΙΚ700 Διατριβή Master

υπάρχουν καλές προοπτικές για την επίτευξη θετικών ρυθμών ανάπτυξης, χάρη στην ανάκαμψη του ΑΕΠ και την αύξηση της κατανάλωσης των χρηστών.⁵⁸

⁵⁸ Έκθεση προόδου για την ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών το 2009 (15^H ΕΚΘΕΣΗ) SEC(2010)630

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο.

2.α. Η σταδιακή απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα.

Μετά από τις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν αναγκαία η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στο κοινοτικό τηλεπικοινωνιακό καθεστώς.

Το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της απελευθέρωσης της αγοράς των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και την προσαρμογή στο κοινοτικό καθεστώς έγινε με την ανάθεση της παροχής κινητών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και υπηρεσιών προστιθέμενης, με προσπέλαση στο δίκτυο του ΟΤΕ, σε ιδιώτες ή άλλους κρατικούς φορείς. Σημειώνεται ότι μέχρι το 1990 η παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και η ανάπτυξη τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων, γενικότερα, ανήκε κάθε αποκλειστικότητα σε έναν ενιαίο δημόσιο φορέα. Στην Ελλάδα, ως ενιαίος εθνικός τηλεπικοινωνιακός φορέας χαρακτηριζόταν ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), που ιδρύθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 1045/1949⁵⁹ με τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας αμιγώς κρατικής ιδιοκτησίας. Στον ΟΤΕ παραχωρήθηκε το προνόμιο της μονοπωλιακής εκμετάλλευσης του τηλεπικοινωνιακού δικτύου της χώρας και όλων των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών (αστική, υπεραστική, διεθνής, ενσύρματη και ασύρματη επικοινωνία).

Οι πρωτοβουλίες προσαρμογής στο κοινοτικό πλαίσιο έγιναν εντονότερες ύστερα από παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με το άρθρο 169 της Συνθήκης για την ίδρυση της ΕΟΚ. Οι πρωτοβουλίες αυτές απέβλεπαν στην αναδιοργάνωση του τηλεπικοινωνιακού τομέα, λαμβάνοντας υπόψη την είσοδο ιδιωτικών φορέων στην τηλεπικοινωνιακή αγορά, και στην αναμόρφωση του καταστατικού του ΟΤΕ για την ομαλή προσαρμογή του στις νέες συνθήκες. Η διαμόρφωση, όμως, ενός νέου τηλεπικοινωνιακού καθεστώτος στον ελληνικό χώρο πραγματοποιήθηκε θεσμικά μέσα σε δύο διαδοχικούς νόμους σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία του τηλεπικοινωνιακού τομέα, τον 2075/1992⁶⁰ ο οποίος αργότερα αντικαταστάθηκε από τον Ν. 2246/1994.⁶¹

Με τον Ν. 2075/92 έγινε το πρώτο βήμα για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών αγορών, με εξαίρεση εκείνων του δικτύου και ορισμένων

⁵⁹ ΝΔ 1049/49 περί οργάνωσης των τηλεπικοινωνιών της Ελλάδας (ΦΕΚ Α' 195)

⁶⁰ Ν 2075/1992 για την «οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών» ΦΕΚ Α 129 31/7/1992

⁶¹ Ν 2075/1994 για την «οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών» ΦΕΚ Α 172 20/10/1994

υπηρεσιών, όπου σύμφωνα με την Οδηγία COM (87) 290 διατηρούσαν μονοπωλιακά δικαιώματα. Ο ΟΤΕ εξακολούθησε, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Ν 2075/92 να έχει το μονοπώλιο της φωνητικής τηλεφωνίας και του δικτύου. Προβλεπόταν, ωστόσο, η εγκατάσταση νέου δικτύου από ιδιωτική επιχείρηση κατόπιν άδειας, καθώς επίσης και η παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών από ιδιωτικούς φορείς με απλή δήλωση. Η άδεια, σύμφωνα με το νόμο, ήταν απαραίτητη όταν μια επιχείρηση παρείχε τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες μέσω δικού της δικτύου ή συνδέονταν με δίκτυο άλλου κράτους. Η δήλωση επαρκούσε για τις επιχειρήσεις που παρείχαν υπηρεσίες χωρίς να κατασκευάσουν το δικό τους δίκτυο.

Όσον αφορά τον ΟΤΕ, ιδιαίτερα, ακολούθησε σειρά νομοθετημάτων (Προεδρικό Διάταγμα 361/91⁶² και νόμος 2000/91⁶³) με βάση τα οποία πραγματοποιήθηκε η έξοδος του στο δημόσιο και αποκρατικοποιήθηκε, επιτρέποντας την απόκτηση μετοχών από ιδιώτες, με την προϋπόθεση ότι το 51% θα άνηκε στην κυριότητα του δημοσίου. Η σημαντική πρόοδος προς την εναρμόνιση με την κοινοτική νομοθεσία για τις τηλεπικοινωνίες επιτυγχάνεται με το Προεδρικό Διάταγμα 274/1993⁶⁴ με το οποίο ο Ν. 2075/92 προσαρμόστηκε στις Οδηγίες 90/387/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ.

Ένα χρόνο μετά η νέα κυβέρνηση κατάργησε τον Ν. 2075/92 αδρανοποιώντας ταυτόχρονα και τη λειτουργία του βασικού οργάνου για τη (Ε.Ε.Τ). Ο νέος νόμος 2246/94 που ψηφίστηκε από τη Βουλή είχε ως σκοπό, σύμφωνα με το άρθρο 1, την καθιέρωση ρυθμιστικού πλαισίου ολοκληρωμένης πολιτικής για τη λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών της Ελλάδας. Ο νόμος αυτός εφαρμόστηκε σε όλο το επίγειο και διαστημικό τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, στις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και στον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό, ο οποίος παράγεται, διατίθεται, εγκαθίσταται ή λειτουργεί μέσα στα όρια του κράτους και αφορά κάθε μορφής τηλεπικοινωνιακή δραστηριότητα, η οποία ασκείται είτε από το κράτος είτε από φυσικά πρόσωπα ή από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου (άρθρο 1 § 3). Στο νόμο ορίστηκε αφενός ότι η άσκηση τηλεπικοινωνιακής δραστηριότητας τελείει υπό την εποπτεία του κράτους, η οποία ασκείται από τον Υπουργό Μεταφορών και

⁶² ΠΔ 361/1991 για την «έξοδο του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος Α.Ε. από το δημόσιο τομέα»

⁶³ Ν 2000/91 «για την αποκρατικοποίηση απλούστευση των διαδικασιών εκκαθάρισης, ενισχύσεως των κανόνων ανταγωνισμού και άλλες διατάξεις (Α206)

⁶⁴ ΦΕΚ 117 19/7/1993

Επικοινωνιών, και αφετέρου ότι η άσκηση των τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων είναι ελεύθερη, με εξαίρεση τις δραστηριότητες εκείνες οι οποίες παραχωρούνται ως αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα στον ΟΤΕ (άρθρο 1§4). Τα αποκλειστικά αυτά δικαιώματα ήταν η εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση του δημόσιου τηλεπικοινωνιακού δικτύου και η παροχή της φωνητικής τηλεφωνίας (άρθρο 3§7). Σε γενικές γραμμές ο νόμος αναφερόταν στη διοίκηση του τομέα των τηλεπικοινωνιών, στη σύσταση και στις αρμοδιότητες της Ε.Ε.Τ. στον τρόπο με τον οποίο μια επιχείρηση έκανε αίτηση στην Ε.Ε.Τ. για άδεια, δήλωση ή έγκριση ώστε να προσφέρει τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, στη δομή και λειτουργία της τηλεπικοινωνιακής αγοράς και στην τιμολογιακή πολιτική που ακολουθούν οι επιχειρήσεις.

Η παροχή κάθε τηλεπικοινωνιακής υπηρεσίας, πλην της φωνητικής, απελευθερώθηκε και επιτράπηκε σύμφωνα με προϋποθέσεις και όρους όπως καθορίστηκε από τον Ν. 2246/94. Στο άρθρο 1§2 προέβλεπε ότι η πρόσβαση και χρήση δημοσίων τηλεπικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών καταστήθηκε ελεύθερη υπό προϋποθέσεις και εφόσον δε τίγονται «ουσιώδεις απαιτήσεις» Όσον αφορούσε τον ΟΤΕ, ο νόμος περιείχε ειδικές ρυθμίσεις που κατοχύρωναν τα δικαιώματα του οργανισμού (άρθρο 3§7). Εκτός των αποκλειστικών δικαιωμάτων που του χορηγούνται, δινόταν πλέον στον ΟΤΕ η δυνατότητα να αναπτύξει στα πλαίσια του ελεύθερου ανταγωνισμού, όλες τις κινητές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες καθώς και άλλες τηλεπικοινωνιακές δραστηριότητες όπως εισαγωγή, εμπορία, εγκατάσταση και συντήρηση τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού. Το προεδρικό διάταγμα 437/1995⁶⁵ καθόρισε τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του οργανισμού όσον αφορούσε την παροχή ανοικτού δικτύου, στην κοστολόγηση των υπηρεσιών και στη σχέση του οργανισμού με τους χρήστες. Επιπλέον, το διάταγμα περιέγραφε τις αποκλειστικές υπηρεσίες που παρέχονται από τον οργανισμό, μεταξύ των οποίων και η παροχή ψηφιακού δικτύου και δορυφορικών υπηρεσιών καθώς και υπηρεσίες προσωπικών επικοινωνιών (Personal Communications Network) μέσω του δικτύου προσωπικών επικοινωνιών σε πανελλαδική βάση (άρθρα 12 και 14).

⁶⁵ Προεδρικό Διάταγμα 437/95 «έκδοση ειδικής άδειας για εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση τηλεπικοινωνιακών δικτύων και άσκηση άλλων τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων από τον ΟΤΕ» Α.Ε» ΦΕΚ Α 250 5/12/1995

Εντούτοις, η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών δεν ήταν τόσο ευρεία όσο την επιτάσσει η κοινοτική νομοθεσία. Ειδικότερα, στο Ν. 2246/94 υπήρχαν διατάξεις που εξαρτούσαν την απελευθέρωση από αόριστες και απροσδιόριστες έννοιες που περιλαμβανόταν στον νόμο και οι οποίες αντιτίθονταν στο κοινοτικό πλαίσιο που προστάτευε το δημόσιο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο από ιδιωτικές καταχρήσεις. Το άρθρο 1§4 του νόμου ανέφερε ότι στην περίπτωση Ι η κάλυψη τηλεπικοινωνιακών αναγκών από τους οργανισμούς τηλεπικοινωνιών και τους φορείς παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών πραγματοποιούταν υπό τον όρο ότι συντρέχουν οι απαραίτητες οικονομικές προϋποθέσεις. Στο άρθρο 3§2 ανέφερε ότι η παροχή των απελευθερωμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών επέτρεπε εφόσον ήταν συμβατή ή όχι με τη σωστή εκπλήρωση της αποστολής που είχε τεθεί στον ΟΤΕ. Επιπλέον, στο ίδιο άρθρο 3§4 ορίστηκε ότι για την ανανέωση ή χορήγηση οποιασδήποτε άδειας παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών λαμβάνοντας υπόψη τη γενικότερη κατάσταση της εθνικής οικονομίας. Οι ανάγκες της εσωτερικής αγοράς και η ενίσχυση του ανταγωνισμού και τρίτων, η συμβολή στην ανάπτυξη και ολοκλήρωση της εθνικής τηλεπικοινωνιακής υποδομής. Οι διατάξεις αυτές ήρθαν σε αντίθεση με το απελευθερωτικό πνεύμα των κοινοτικών οδηγιών.⁶⁶

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να γίνει μια σύντομη αναφορά στο νόμο Ν 2257/1994 καθώς και μια σειρά νομοθετημάτων με βάση τα οποία επιτράπηκε σε ιδιώτες να συμμετάσχουν στο μετοχικό κεφάλαιο του ΟΤΕ⁶⁷.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του νόμου 2257/94 επιτρεπόταν η συμμετοχή ιδιωτών, φυσικών και νομικών προσώπων, στο μετοχικό κεφάλαιο του ΟΤΕ μέχρι και 25%. Στη συνέχεια, ακολούθησαν άλλοι νόμοι με τους οποίους το ποσοστό υποχρεωτικής συμμετοχής του Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο μέχρι που αυτή τη στιγμή είναι στο 10%. Η μερική ιδιωτικοποίηση του ΟΤΕ επιτεύχθηκε το 1996 με τη ψήφιση του νόμου 2374/96. Με το νόμο αυτό ορίστηκε ότι το μετοχικό κεφάλαιο του ΟΤΕ αυξήθηκε κατά 6.034% και οι μετοχές που προέκυψαν διατέθηκαν σε δημόσια εγγραφή ή ιδιωτική τοποθέτηση σε εργαζόμενους του οργανισμού. Επιπλέον δόθηκε η δυνατότητα στον Υπουργό Οικονομικών να μεταβιβάσει τις μετοχές του ΟΤΕ μέχρι το ποσοστό του 2% του μετοχικού κεφαλαίου και επέτρεψε σε φορείς κοινωνικής

⁶⁶ Βουρδουμπάς Τ. Συνοδικός

⁶⁷ Ν 2257/94 για την «οργάνωση και λειτουργία του ΟΤΕ» ΦΕΚ Α 197 23/11/1994

Όνομα Καθηγητή: Απόστολος Χριστόπουλος

Όνομα φοιτήτριας Νίκη Προδρόμου

ασφάλισης κατά τη διαχείριση των διαθέσιμων τους να αγοράσουν και να πουλήσουν μετοχές.

Ο Ν 2246/94 καθώς και όλες οι σχετικές νομοθετικές πρωτοβουλίες του Έλληνα ⁶⁸νομοθέτη προκάλεσαν την αντίδραση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καθώς η Ελλάδα δεν συμμορφωνόταν και δεν προσαρμοζόταν πλήρως με το υφιστάμενο τότε κοινοτικό πλαίσιο και συγκεκριμένα με τις Οδηγίες 90/387/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ. Το γεγονός ότι το Ελληνικό Δημόσιο είχε το μεγαλύτερο ποσοστό των μετοχών του ΟΤΕ και παράλληλα ασκούσε αρμοδιότητες τηλεπικοινωνιακής εποπτείας, έθιγε τη βασική αρχή του διαχωρισμού ρυθμιστικών και λειτουργικών αρμοδιοτήτων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η Επιτροπή να στέλνει στο Ελληνικό κράτος αιτιολογημένη γνώμη για έλλειψη συμμόρφωσης στις παραπάνω Οδηγίες.⁶⁹

Τα βασικά σημεία για τα οποία κατηγορείτο η Ελλάδα από την Επιτροπή ήταν:⁷⁰

- η χορήγηση τρίτης άδειας κινητής τηλεφωνίας στον ΟΤΕ χωρίς να έχουν τη δυνατότητα αναλόγων ευκαιριών οι άλλες επιχειρήσεις
- η χορήγηση αποκλειστικών δικαιωμάτων στον ΟΤΕ για παροχή ψηφιακού δικτύου και δορυφορικών υπηρεσιών, σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 437/95, ήταν ασυμβίβαστη με το κοινοτικό πλαίσιο
- το όριο χωρητικότητας (2 X 64kbits) για τις επιχειρήσεις που παρείχαν ελευθερωμένες υπηρεσίες ήταν χαμηλό και δεν βασιζόταν σε αντικειμενικά κριτήρια
- η χορηγία άδειας μόνο σε επιχειρήσεις που έδρευαν στην Ελλάδα και η ονομαστικοποίηση των μετοχών περιοριζόταν και παρεμπόδιζαν τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών

Η Οδηγία 96/19/ΕΚ που αντικατέστησε την 90/388/ΕΟΚ, αναφερόταν στην κατάργηση όλων των αποκλειστικών δικαιωμάτων για παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών περιλαμβανομένης της εγκατάστασης και παροχής των τηλεπικοινωνιακών δικτύων που απαιτούνταν για την παροχή των υπηρεσιών αυτών από την 1/1/1998. Για τα κράτη μέλη με λιγότερο ανεπτυγμένα δίκτυα, μεταξύ των

⁶⁸ Ν 2374/96 για την «εισαγωγή μετοχών του ΟΤΕ στο ΧΑΑ και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ Α 32 29/2/1996

⁶⁹ Βουρδουμπάς Τ. Συνοδικός Χ.

⁷⁰ Φ. Σταθόπουλος και Ν. Φραγκάκης «το ρυθμιστικό πλαίσιο του τομέα των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα «Κοινοτικές και Εθνικές Ρυθμίσεις στον Τομέα των Τηλεπικοινωνιών»

οποίων και η Ελλάδα όπως προαναφέρθηκε δόθηκε μεταβατική περίοδος 5 χρόνων ώστε να προβούν σε διορθωτικές προσαρμογές. Η Ελλάδα ύστερα από αίτηση στις 25/6/1996 η οποία περιλάμβανε λεπτομερή περιγραφή των σχεδιαζόμενων προσαρμογών και ακριβές χρονοδιάγραμμα ζήτησε και έλαβε παράταση για τη σταθερή τηλεφωνία μέχρι τη 31/12/2000 επικαλούμενη τους εξής λόγους

- ο ΟΤΕ θέλησε να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα για την ψηφιοποίηση και τον εκσυγχρονισμό της υποδομής του, το οποίο απαιτούσε μεγάλες κεφαλαιουχικές επενδύσεις. Η ανάπτυξη αυτού του προγράμματος όμως έπρεπε να γίνει σταδιακά καθώς υπήρχαν περιορισμοί σχετικά με τους χρηματοδοτικούς πόρους της Ελλάδας, το υψηλό κόστος του προγράμματος και τις υψηλές δαπάνες που απαιτούνται για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.
- εάν υπήρχε πλήρης απελευθέρωση και ανταγωνισμός από το 1998, το επενδυτικό πρόγραμμα του ΟΤΕ θα κινδύνευε καθώς ο Οργανισμός θα στερούνταν τα έσοδα που απαιτούνταν για τον εκσυγχρονισμό των τηλεπικοινωνιακών υποδομών στην Ελλάδα και για την ανάπτυξη δικτύου και την παροχή καθολικής υπηρεσίας στις πιο απομακρυσμένες περιοχές της χώρας. Η δυσκολία παροχής καθολικής υπηρεσίας πήγαζε κυρίως από τις ιδιαιτερότητες της μορφολογίας του ελληνικού εδάφους (αραιοκατοικημένες και απομακρυσμένες ορεινές περιοχές και νησιά), το χαμηλό κατά κεφαλή ΑΕΠ και το υψηλό κόστος εξυπηρέτησης ενός μεγάλου αριθμού πελατών.
- η ψηφιοποίηση του δικτύου στην Ελλάδα καθυστέρησε με αποτέλεσμα να καθυστερήσει και ο εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών που βασιζόταν κυρίως στην ψηφιοποίηση. Επομένως, μια πρόσθετη μεταβατική περίοδος κρινόταν απαραίτητη προκειμένου να πραγματοποιηθούν σημαντικές κεφαλαιουχικές επενδύσεις για την αναβάθμιση και ψηφιοποίηση του δικτύου του ΟΤΕ πριν την εισαγωγή του ανταγωνισμού
- ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετώπιζε ο ΟΤΕ ήταν η σημαντική διαφορά μεταξύ των τιμολογίων για τις τοπικές και υπεραστικές συνδιαλέξεις. Η διαφορά παρέμεινε παρά την πολιτική που εφαρμόστηκε το 1993 για την προσαρμογή των τιμολογίων προς το κόστος και κατά την οποία αυξήθηκαν οι τιμές των τοπικών συνδιαλέξεων και μειώθηκαν οι τιμές των υπεραστικών.

Η μεταβατική περίοδος ήταν απαραίτητη προκειμένου να εξισορροπηθούν τα τιμολόγια και να εξασφαλιστεί η χρηματοοικονομική σταθερότητα του ΟΤΕ

- η μεταβατική περίοδος ήταν απαραίτητη επίσης προκειμένου ο ΟΤΕ να μετατραπεί σε ένα σύγχρονο οργανισμό, που θα λειτουργούσε με εμπορικά κριτήρια και θα απαλλαγόταν από τον κρατικό έλεγχο. Επιπλέον, το προσωπικό ήταν απαραίτητο να καταρτιστεί και να εκπαιδευτεί κατάλληλα ώστε να προσαρμοστεί στις ανάγκες της σύγχρονης τηλεπικοινωνιακής τεχνολογίας, στις απαιτήσεις της αγοράς και στις νέες μεθόδους διαχείρισης και marketing. Σύμφωνα με το νομικό καθεστώς που επικρατούσε ο ΟΤΕ δε δύναται να απολύσει προσωπικό, επομένως κάθε προσπάθεια μείωσης του προσωπικού εν όψει ανταγωνισμού από την ελευθέρωση της αγοράς το 1998 ήταν δυνατό να προκαλέσει πολιτικές και κοινωνικές αντιδράσεις.
- η απελευθέρωση, τέλος, της εναλλακτικής υποδομής δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί πριν από την απελευθέρωση της φωνητικής τηλεφωνίας και των δημόσιων τηλεπικοινωνιακών δικτύων. Η μεταβατική περίοδος ήταν απαραίτητη διαφορετικά ο ΟΤΕ θα στερούταν σημαντικά έσοδα αφού οι φορείς παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω μιας τέτοιας υποδομής θα ήταν σε θέση να καταστρατηγήσουν την παρέκκλιση για τη φωνητική τηλεφωνία.

Στις 18/6/1997 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε απόφαση σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα δύναται να αναβάλει την κατάργηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων για την παροχή φωνητικής τηλεφωνίας και την εγκατάσταση και παροχή δημόσιων τηλεπικοινωνιακών δικτύων έως τις 21/12/2000. Το άρθρο 1 της Απόφασης περιέγραφε το ακριβές χρονοδιάγραμμα προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας από τις αρχές του 1997 έως τα τέλη του 2000. Στο άρθρο 2 αναφερόταν ότι η Ελλάδα δύναται να αναβάλει έως την 1/10/1997 την άρση των περιορισμών για τις ήδη ελευθερωμένες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες που παρεχόταν μέσω: α. δικτύων εγκατεστημένων από το φορέα παροχής των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, β. υποδομών που παρείχαν τρίτοι και γ. της από κοινού χρήσης δικτύων, λοιπών εγκαταστάσεων και κτιρίων.

Από εκείνη τη περίοδο και έπειτα παρατηρήθηκε στην Ελλάδα ένα νέο τηλεπικοινωνιακό τοπίο, διαφορετικό από εκείνο που ίσχυε στις αρχές της δεκαετίας

του 1999. Ακολούθησαν μια σειρά νομοθετημάτων, νόμων και προεδρικών διαταγμάτων, τα οποία πλαισίωσαν και καθόρισαν την πραγματική απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα. Όσον αφορά την εγκατάσταση υποδομών εναλλακτικών δικτύων και στην παροχή απελευθερωμένων υπηρεσιών μέσω αυτών, οι διατάξεις του Ν 2578/1998⁷¹ ανέφεραν στην οριστική απελευθέρωσή τους. Οι δορυφορικές επικοινωνίες, ως αποκλειστικό δικαίωμα του ΟΤΕ, απελευθερώθηκαν σύμφωνα με προεδρικό διάταγμα 212/1997⁷² και την Υπουργική απόφαση 61647/1997⁷³

Επιπλέον, οι κινητές και προσωπικές επικοινωνίες απελευθερώθηκαν με το προεδρικό διάταγμα 124/1998⁷⁴ ενώ τα αποκλειστικά δικαιώματα για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω καλωδιακού δικτύου καταργήθηκαν με το προεδρικό διάταγμα 123/1998⁷⁵. Με τα προεδρικά διατάγματα 40/1996⁷⁶ και 121/1998⁷⁷ (τα οποία μεταφέρουν στην ελληνική νομοθεσία την Οδηγία 92/44) απελευθερώθηκε η χρήση και πρόσβαση μισθωμένων γραμμών. Η σταθερή τηλεφωνία, η διαθεσιμότητα των σταθερών τηλεφωνικών υπηρεσιών και ο προσδιορισμός του περιεχομένου της καθολικής υπηρεσίας ρυθμίστηκαν σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 181/1999⁷⁸. Θέματα σχετικά με τη διασύνδεση για τη διασφάλιση της καθολικής υπηρεσίας και της λειτουργικότητας καθώς επίσης και της φορητότητας των αριθμών και της προεπιλογής φορέα, ρυθμίστηκαν με το προεδρικό διάταγμα 165/1999⁷⁹ ενώ προβλήματα σχετικά με την αδειοδότηση επιλύθηκαν στο

⁷¹ Ν 2578/1998 για τη δομή και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών ΦΕΚ Α 30 17/2/1998 άρθρο 12

⁷² ΠΔ 212/1997 «Περί εναρμονίσεων της Ελληνικής Νομοθεσίας προς την Οδηγία 1994/46/ΕΚ ΦΕΚ Α 166 25/8/1997

⁷³ Υπ Απ. 6164/1997 «Κανονισμός προϋποθέσεων και διαδικασιών χορηγήσεων, ανανέωσης, αποστολής, ανακλήσεως άδειας σχετικά με την παροχή δορυφορικών υπηρεσιών ΦΕΚ Β 505

⁷⁴ ΠΔ 124/1998 Περί κινητών και προσωπικών επικοινωνιών σε προσαρμογή προς την Οδηγία 90/388/ΕΟΚ όπως αυτή τροποποιήθηκε από την οδηγία 96/2/ΕΚ ΦΕΚ Α 103

⁷⁵ ΠΔ 123/1998 Σχετικά με την κατάργηση των περιορισμών στην χρήση καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων για την παροχή απελευθερωμένων υπηρεσιών, σε προσαρμογή προς την Οδηγία 90/388/ΕΟΚ όπως αυτή τροποποιήθηκε από την Οδηγία 95/51/ΕΚ ΦΕΚ Α 103

⁷⁶ ΠΔ 40/1996 Παροχή ανοικτού δικτύου στις Μισθωμένες Γραμμές σε προσαρμογή προς την Οδηγία 1992/44/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από 1994/439/ΕΕ ΦΕΚ Α 27 22/2/1996

⁷⁷ ΠΔ 121/1998 Κανονισμός περιορισμών πρόσβασης και χρήσης μισθωμένων γραμμών ΦΕΚ Α 103

⁷⁸ ΠΔ 181/1999 Προσαρμογή στην Οδηγία 1998/10/ΕΚ για την εφαρμογή της Παροχής Ανοικτού Δικτύου (ONP) στην φωνητική τηλεφωνία και για την Καθολική Υπηρεσία για τις τηλεπικοινωνίες σε ανταγωνιστικό περιβάλλον ΦΕΚ Α 170 20/8/1999

⁷⁹ ΠΔ 165/1999 για την τροποποίηση του νόμου 2246/1994 όπως εκάστοτε ισχύει, σε συμμόρφωση: α. προς την Οδηγία 1997/33/ΕΚ για τη διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλιστεί η Καθολική Υπηρεσία (ΚΥ) και λειτουργικότητα με εφαρμογή των αρχών Παροχής Όνομα Καθηγητή: Απόστολος Χριστόπουλος Σελ. 33
Όνομα φοιτήτριας Νίκη Προδρόμου

προεδρικό διάταγμα 157/1999⁸⁰. Η προστασία τέλος των προσωπικών δεδομένων στον τηλεπικοινωνιακό τομέα ρυθμίστηκε από τον νόμο 2774/1999⁸¹ και ζητήματα σχετικά με τον τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό αναφέρθηκαν στα προεδρικά διατάγματα 424/1995⁸² και 122/1998.

Στο πλαίσιο του απορρήτου των επικοινωνιών είχαν εκδοθεί οι Υπουργικές Αποφάσεις Αρχής Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών 629/12.11.2004⁸³, 630/12.11.2004⁸⁴, 631/12.11.2004⁸⁵, 632/14.11.2004⁸⁶, 633/14.11.2004⁸⁷ και 634/14.11.2004⁸⁸ σχετικά με το Απόρρητο των κινητών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, των σταθερών, των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω ασύρματων δικτύων, το απόρρητο στις Διαδικτυακές επικοινωνίες, το απόρρητο στις Διαδικτυακές υποδομές και το απόρρητο εφαρμογών και χρήσης διαδικτυακού αντίστοιχα⁸⁹.

Το γεγονός ότι ο τομέας των τηλεπικοινωνιών είχε σημαντικά οφέλη για την εθνική οικονομία και ανάπτυξη, επέβαλλε την έγκριση και άμεση ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου με την ενσωμάτωση των αντίστοιχων κοινοτικών οδηγιών. Το θεσμικό πλαίσιο αναμενόταν να προωθήσει την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών και να στηρίξει τις επενδυτικές δραστηριότητες σε εναλλακτικά δίκτυα, υποδομές και νέες υπηρεσίες. Για την ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου τέθηκαν προτεραιότητες,

Ανοικτού Δικτύου (ΟΝΠ) και β. προς την Οδηγία 1998/61/ΕΚ Περί τροποποίησης της Οδηγίας 1997/33/ΕΚ ΦΕΚ Α 159 4/8/1999

⁸⁰ ΠΔ 157/1999 Χορήγηση Γενικών και Ειδικών Αδειών στον τομέα των Τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε προσαρμογή προς την Οδηγία 1998/61/ΕΚ περί τροποποίησης της Οδηγίας 1997/33/ΕΚ ΦΕΚ Α 153 29/7/1999

⁸¹ Ν 2774/1999 Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τηλεπικοινωνιακό τομέα ΦΕΚ Α 287

⁸² ΠΔ 434/1995 Σχετικά με τον τηλεπικοινωνιακό τεματικό εξοπλισμό σε συμμόρφωση με την Οδηγία 91/263/ΕΟΚ όπως αυτή τροποποιήθηκε με την Οδηγία 93/68/ΕΟΚ ΦΕΚ Α 243

⁸³ Υπ Απ 629/12.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Κινητών Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών ΦΕΚ Β 87 26/1/2005

⁸⁴ Υπ. Απ. 630/12.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Σταθερών Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών ΦΕΚ Β 87 26/1/2005

⁸⁵ Υπ. Απ 631/12.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών μέσω Ασύρματων Δικτύων ΦΕΚ Β 87 26/1/2005

⁸⁶ Υπ Απ. 632/14.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου Διαδικτυακές Επικοινωνίες και τις συναφείς Υπηρεσίες και Εφαρμογές ΦΕΚ Β 88 26/1/2005

⁸⁷ Υπ Απ 633/14.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου Διαδικτυακών Υποδομών ΦΕΚ Β 88 26/1/2005

⁸⁸ Υπ. Απ. 634/14.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου Εφαρμογής και Χρήστη Διαδικτύου ΦΕΚ Β 88 26/1/2005

⁸⁹ Κώδικας Νομικού Βήματος (νομικό περιοδικό) έκδοση Δικηγορικού συλλόγου Αθηνών, Τόμος 53 1^ο Τεύχος Ιανουαρίου 2005

⁹⁰όπως υιοθέτηση των Κοινοτικών Οδηγιών απελευθέρωσης και εναρμόνισης, τη λήψη νομοθετικών και κανονιστικών μέτρων για την προστασία των ήδη απελευθερωμένων υπηρεσιών, η επιτήρηση της ελεύθερης πρόσβασης στα δίκτυα για τη μη εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης του ΟΤΕ με βάση το πλαίσιο παροχής ανοικτού δικτύου και της ισότιμης μεταχείρισης παροχέων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών από δημόσιες επιχειρήσεις. Προτεραιότητες αποτέλεσαν επίσης, οι ρυθμίσεις για διασύνδεση με βάση τη διαφάνεια και την αντικειμενικότητα, η εφαρμογή του νέου Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης και η αποσαφήνιση των όρων εγκατάστασης κοινόχρηστων υπηρεσιών για δεδομένα (Internet) και εγκαταστάσεις κοινόχρηστων τερματικών σε δημόσιους χώρους. Στο πλαίσιο της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών, σημαντική είναι η αξιοποίηση των εναλλακτικών δικτύων, των υποδομών δηλαδή εκτός του δικτύου του ΟΤΕ. Η ανάπτυξη των υποδομών αυτών θα οδηγήσει στην προσαρμογή στον διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον και στον προσανατολισμό σε νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες με οφέλη για τον καταναλωτή.

Τέλος, με τον Ν 3592/2007⁹¹ καθορίστηκε το πλαίσιο παροχής δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συναφών ευκολιών και συναφών υπηρεσιών εντός της Ελληνικής Επικράτειας, ενσωματώνοντας συγχρόνως και τις οδηγίες 2002/19/ΕΚ, 2002/20/ΕΚ, 2002/21/ΕΚ, 2002/22/ΕΚ και 2002Π7/ΕΚ. ενώ το 2008 επιτεύχθηκε και η ιδιωτικοποίηση του 90% των μετοχών του ΟΤΕ.

2.β. Το εναρμολσμένο πλαίσιο παροχής των απελευθερωμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών

Το 2000 αποτέλεσε σταθμός για τον τομέα των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα καθώς τέθηκε σε εφαρμογή το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο. Η πορεία της προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς το κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τη ρύθμιση του κλάδου των τηλεπικοινωνιών ολοκληρώθηκε με το Ν. 2867/2000. ⁹²Το θεσμικό πλαίσιο αποτελείτο επιπλέον από Υπουργικές Αποφάσεις, Προεδρικά Διατάγματα και αποφάσεις που εκδίδονται από την ΕΕΤΤ.

⁹⁰ Η Ελλάδα στην Κοινωνία της πληροφορίας, Στρατηγική και δράση 2002 <http://broadband.cti.gr/download/strathgikh.pdf>

⁹¹ Ν.3431/2006 , Περί Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και άλλες διατάξεις ΦΕΚ Α 13/3.2.2006

⁹² Ν. 2867/2000 σχετικά με την Οργάνωση και λειτουργία των τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις ΦΕΚ Α 273 19/12/2000

Ο Ν. 2867/2000 αποτέλεσε το ενιαίο νομοθέτημα όπου ρυθμίστηκαν οι απελευθερωμένες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και χαραχτήκαν οι βασικές κατευθύνσεις για την υιοθέτηση των απαραίτητων κανονιστικών πράξεων ώστε να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες προσαρμογής σε μια συνεχώς μεταβαλλόμενη αγορά. Με το νόμο αυτό, ο ρόλος του κράτους μεταλλάχθηκε και από ρόλο επιχειρηματία μετατράπηκε σε ρόλο ρυθμιστή της αγοράς. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου αυτού καθίσταται πλέον ελεύθερη η άσκηση των τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων, που σχετίζονται με τα δίκτυα, τις υπηρεσίες και τον εξοπλισμό, και οι αρχές που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών είναι οι εξής (άρθρο 1§4):

- η προστασία του καταναλωτή
- η προστασία του ελεύθερου και υγιούς ανταγωνισμού
- η προστασία των προσωπικών δεδομένων και του απορρήτου των τηλεπικοινωνιών
- η παροχή Καθολικής Υπηρεσίας για όλες τις περιοχές και όλους τους κατοίκους της χώρας
- η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών

Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) είναι πλέον υπεύθυνη σύμφωνα με το άρθρο 1§6, για τη σωστή άσκηση των τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων σύμφωνα με τις «αρχές της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της αποφυγής διακρίσεων μεταξύ τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων, καθώς και για την πλήρωση των Ουσιωδών Απαιτήσεων του άρθρου 2 του παρόντος». Στο άρθρο 2 οι ουσιώδεις απαιτήσεις περιλαμβάνουν την ασφάλεια του δικτύου, τη διατήρηση της ακεραιότητάς του, την προστασία δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, του απορρήτου των πληροφοριών και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, της προστασίας του περιβάλλοντος και την αποτελεσματικής χρήση του φάσματος των συχνοτήτων καθώς και την αποφυγή βλαπτικής παρεμβολής μεταξύ ραδιοτηλεοπτικών συστημάτων και άλλων διαστημικών ή επίγειων τεχνικών συστημάτων. Για τους παραπάνω λόγους δημοσίου συμφέροντος η εγκατάσταση και λειτουργία τηλεπικοινωνιακών δικτύων και η παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μπορούν να επιτραπούν υπό προϋποθέσεις.

Τα άρθρα 5 και 6 του νόμου αναφέρονται στην έκδοση γενικών και ειδικών αδειών, αντίστοιχα για την άσκηση οποιασδήποτε τηλεπικοινωνιακής δραστηριότητας. Εκτός από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 6 και απαιτούν την έκδοση ειδικής άδειας, η άσκηση οποιασδήποτε άλλης τηλεπικοινωνιακής δραστηριότητας απαιτεί την έκδοση γενικής άδειας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 5, για την υπαγωγή στο καθεστώς γενικής άδειας θα πρέπει να περάσουν 15 ημέρες από τη στιγμή που ο ενδιαφερόμενος κατέθεσε στην ΕΕΤΤ Δήλωση Καταχώρησης, όπου δηλώνεται η έναρξη της άσκησης τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων. Για την άσκηση δραστηριοτήτων όπως, εισαγωγή, εμπορία, κατασκευή, εγκατάσταση και συντήρηση τηλεπικοινωνιακού τερματικού εξοπλισμού και για την απλή μεταπώληση τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, δεν απαιτείται η έκδοση γενικής άδειας αλλά αρκεί μια απλή γνωστοποίηση της ΕΕΤΤ. Σε Απόφαση που εξέδωσε η ΕΕΤΤ⁹³ ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την απόκτηση γενικών αδειών, τις κατηγορίες των αδειών, στοιχεία και όροι που περιέχονται στη Δήλωση Καταχώρησης, και κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά στις γενικές άδειες.

Στο άρθρο 6 ορίζεται ότι οι ειδικές άδειες εκδίδονται για δραστηριότητες που αφορούν στην εγκατάσταση τηλεπικοινωνιακών δικτύων για τα οποία απαιτείται πρόσβαση ή/και διέλευση μέσω δημόσιων πραγμάτων ή κοινόχρηστων χώρων ή ιδιοκτησιών τρίτων και σε τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες για την παροχή των οποίων απαιτείται η χρήση σπάνιων πόρων (φάσμα ραδιοσυχνοτήτων, θέσεις γεωστατικής τροχιάς). Οι ειδικές άδειες εκδίδονται από την ΕΕΤΤ μέσα σε διάστημα έξι εβδομάδων από την υποβολή αίτησης της τηλεπικοινωνιακής επιχείρησης και ο αριθμός τους σύμφωνα με την παράγραφο 3 μπορεί να περιοριστεί μόνο όταν απαιτείται η διασφάλιση της αποδοτικής χρήσης των ραδιοσυχνοτήτων και η παροχή επαρκών αριθμών προς όφελος των χρηστών και της ανάπτυξης του ανταγωνισμού. Η ειδική άδεια είναι αυστηρά προσωπική και απαγορεύεται κάθε είδους εκμίσθωση και συνεκμετάλλευσή της. Όπως ισχύει και στην περίπτωση των γενικών αδειών, η ΕΕΤΤ εξέδωσε την Απόφαση⁹⁴ όπου ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις έκδοσης, την ανανέωση και παράταση των αδειών, το περιεχόμενο της αίτησης έκδοσης ειδικών αδειών, τη διαδικασία επιβολής κυρώσεων

⁹³ Απόφαση 207/03/2001 της ΕΕΤΤ Κανονισμός Ειδικών Αδειών ΦΕΚ 195 Β 01.3.2001

⁹⁴ Απόφαση 207/02/2001 της ΕΕΤΤ Κανονισμός Ειδικών Αδειών ΦΕΚ 195 Β 01.3.2001

και κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά στην έκδοση των αδειών αυτών. Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι εκδόθηκε νεότερη Απόφαση της ΕΕΤΤ 218/38/2001⁹⁵ με την οποία τροποποιούνται οι δύο προηγούμενες Αποφάσεις των γενικών και ειδικών αδειών.

Το άρθρο 7 περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με την αριθμοδότηση και τις ραδιοσυχνότητες των ραδιοεπικοινωνιών. Η ΕΕΤΤ μεριμνά για την αποτελεσματική χρήση και εκχώρηση των αριθμών ή ομάδων αριθμών στις ενδιαφερόμενες τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις εκδίδοντας της Αποφάσεις 206/2/2001⁹⁶ και 207/6/2001⁹⁷ με βάση τις διατάξεις του άρθρου 7 σχετικά με την αριθμοδότηση. Όσον αφορά στη διαχείριση του φάσματος των ραδιοσυχνοτήτων και τον έλεγχο των ραδιοεκπομπών η ΕΕΤΤ εκδίδει την Απόφαση 210/2/2001⁹⁸ με βάση τις διατάξεις του νόμου.

Στα άρθρα 8 και 9 του Ν. 2867/2000 προσδιορίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών και των χρηστών αντίστοιχα. Στο πλαίσιο της ανάπτυξης ελεύθερου ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων, το άρθρο 8 ορίζει ότι όλοι οι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί είναι υποχρεωμένοι να παρέχουν Ανοικτό Δίκτυο, δηλαδή ελεύθερη και αποτελεσματική πρόσβαση στα Δημόσια Τηλεπικοινωνιακά Δίκτυα και Υπηρεσίες, ανεξαρτήτως της υποδομής που χρησιμοποιούν και αντί εύλογου τιμήματος. Η παροχή αυτή θα πρέπει σύμφωνα με την παράγραφο 1 να γίνεται εφαρμόζοντας τις αρχές της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας, της αποφυγής διακρίσεων, της ισότητας στην πρόσβαση, προσφέροντας την ίδια ποιότητα υπηρεσίας με τις θυγατρικές επιχειρήσεις ή τους εταίρους τους στην αγορά. Στην παράγραφο 3 ορίζεται ότι οι επιχειρήσεις που παρέχουν κινητά ή σταθερά δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα ή υπηρεσίες καθώς και μισθωμένες γραμμές στα εγκαταστάσεις των χρηστών, οφείλουν να προσφέρουν διασύνδεση

⁹⁵ Απόφαση 218/38/2001 της ΕΕΤΤ Τροποποίηση των Αποφάσεων της ΕΕΤΤ 207/2/02.02.2001 Κανονισμός Ειδικών Αδειών και 207/3/02.02.2001 Κανονισμός Γενικών Αδειών ΦΕΚ 689/Β/01.6.2001

⁹⁶ Απόφαση 206/02/2001 της ΕΕΤΤ Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης για τις Υπηρεσίες Τηλεφωνίας και Κινητών και Προσωπικών Επικοινωνιών ΦΕΚ 127/Β/08.2.2001

⁹⁷ Απόφαση 207/6/2001 της ΕΕΤΤ Κανονισμός Διαχείρισης και Εκχώρησης Αριθμών του Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης για τις Υπηρεσίες Τηλεφωνίας και Κινητών και Προσωπικών Επικοινωνιών ΦΕΚ 1597/Β/16.2.2001

⁹⁸ Απόφαση 210/02/2001 της ΕΕΤΤ Κανονισμός Εκχώρησης Μεμονωμένων Ραδιοσυχνοτήτων ή Ζωνών Ραδιοσυχνοτήτων υπό Καθεστώς Ειδικής Άδειας για Παροχή Δημόσιων Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών ΦΕΚ 285/Β/19.3.2001

μεταξύ τους ή με αλλοδαπούς οργανισμούς. Οι συμφωνίες αυτές πρέπει να κοινοποιούνται στην ΕΕΤ, η οποία οφείλει να ελέγχει τους όρους διαφάνειας και την προσανατολισμένη στο κόστος τιμολόγηση της διασύνδεσης. Επιπλέον, κάθε οργανισμός έχει το δικαίωμα πρόσβασης και διέλευσης των δικτύων του σε δημόσια και κοινόχρηστα πράγματα καθώς και σύσταση προσωπικής δουλειάς σε ακίνητα ιδιωτών προκειμένου να επιτευχθεί η εγκατάσταση ή διέλευση δικτύων και εγκαταστάσεων (παράγραφος 4). Με την απελευθέρωση της σταθερής τηλεφωνίας, πλέον κάθε οργανισμός έχει δικαίωμα να παρέχει Καθολική Υπηρεσία, το προκαθορισμένο, σύμφωνα με το άρθρο 2, ελάχιστο σύνολο τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών συγκεκριμένης ποιότητας, που προσφέρεται σε όλους τους χρήστες ανεξαρτήτως γεωγραφικής θέσης σε προσιτή τιμή. Η Καθολική Υπηρεσία περιλαμβάνει τη δυνατότητα σύνδεσης στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο, την υπηρεσία πληροφοριών τηλεφωνικού καταλόγου, τα κοινόχρηστα τηλέφωνα, διευκολύνσεις και ρυθμίσεις για άτομα με ειδικές ανάγκες, υπηρεσίες συνδρομής από τηλεφωνητή και δωρεάν πρόσβαση σε υπηρεσίες εκτάκτου ανάγκης χρησιμοποιώντας τον κωδικό «112» ή άλλους αριθμούς έκτακτης ανάγκης. Η ΕΕΤΤ εκδίδει Αποφάσεις σχετικά με τους υπόχρεους για παροχή Καθολικής Υπηρεσίας (Απόφαση 240/13/2001⁹⁹ και Απόφαση 264/140/2002¹⁰⁰), τις κανονιστικές διατάξεις (Απόφαση 244/124/2002¹⁰¹) το περιεχόμενο (Απόφαση 255/83/2002¹⁰²) και τις αρχές κοστολόγησης (Απόφαση 261/143/2002¹⁰³). Ειδικότερα, η Απόφαση 255/83/2002 προσδιορίζει και συγκεκριμενοποιεί τις παροχές προς το κοινό και καθορίζει τις υποχρεώσεις των Παρόχων Καθολικής Υπηρεσίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι Πάροχος Καθολικής Υπηρεσίας μέχρι το 2003 ήταν ο ΟΤΕ. Τα σημαντικότερα σημεία της Απόφασης αφορούν ρυθμίσεις σχετικά με την έκδοση τηλεφωνικών καταλόγων και υπηρεσιών τηλεφωνικού καταλόγου, τα κοινόχρηστα τηλέφωνα που καλύπτουν τις ανάγκες των χρηστών, τις διευκολύνσεις και παροχές για άτομα με ειδικές ανάγκες,

⁹⁹ Απόφαση 264/140/2002 της ΕΕΤΤ Ορισμός Υπόχρεων Παροχής Καθολικής Υπηρεσίας ΦΕΚ 789/Β/24.10.2002

¹⁰⁰ Απόφαση 244/124/2002 της ΕΕΤΤ της 1^{ης} Φεβρουαρίου 2002 Κανονιστικές Διατάξεις περί Καθολικής Υπηρεσίας ΦΕΚ 188/Β/20.2.2002

¹⁰¹ Απόφαση 255/83/2002 της ΕΕΤΤ Κανονισμός του περιεχομένου της Καθολικής Υπηρεσίας ΦΕΚ 874/Β/12.7.2002

¹⁰² Απόφαση 261/143/2002 της ΕΕΤΤ Κανονισμός Αρχών Κοστολόγησης και Τιμολόγησης Καθολικής Υπηρεσίας ΦΕΚ 1208/Β/18.9.2002

¹⁰³ Δελτίο Τύπου της ΕΕΤΤ Τηλεπικοινωνίες για όλους – Καθολική υπηρεσία Μαρούσι 22/7/2002

όπως εκπτώσεις και ειδικό εξοπλισμό, καθώς επίσης και την επίλυση διαφορών σχετικά με την εξόφληση λογαριασμών. Τέλος, ορίζεται ότι οι οργανισμοί με σημαντική θέση στην αγορά, που κατέχουν μερίδιο ίσο ή μεγαλύτερο του 25% στην γεωγραφική αγορά που δραστηριοποιούνται, έχουν ειδικές υποχρεώσεις, μεταξύ των οποίων και η υποχρέωση πλήρως αποδεδμευμένης πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο τους σε επιχειρήσεις που εισέρχονται πρώτη φορά στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

Οι χρήστες, από την άλλη πλευρά έχουν δικαιώματα, όπως αυτά κατοχυρώνονται με το άρθρο 9 του Ν 2867/2000 και τα οποία οι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη. Στην παράγραφο 1 ορίζεται ότι κάθε χρήστης έχει το δικαίωμα:

- σύνδεσης με τα νομίμως λειτουργούντα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από την υποβολή της σχετικής αίτησης
- ακώλυτης και ποιοτικής χρήσης των νομίμως παρεχόμενων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών
- σύνδεση σε τερματικό σημείο του σταθερού δημόσιου τηλεπικοινωνιακού δικτύου και χρήσης τερματικού εξοπλισμού ελεύθερης επιλογής του χρήστη εφόσον είναι κατάλληλος για την παρεχόμενη σύνδεσης
- να λαμβάνει αναλυτικούς λογαριασμούς χρέωσης με το αντίτιμο των παρεχόμενων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών με επαρκείς λεπτομέρειες, ώστε να καθίσταται δυνατή η επαλήθευση και ο έλεγχος των τελών
- να διατηρεί εμπιστευτικό και απόρρητο το χαρακτήρα των επικοινωνιών του
- ίσης μεταχείρισης σε θέματα τιμολόγησης, με την επιφύλαξη των χρηστών με ειδικές ανάγκες και
- να ζητά από τις τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις τη χρήση της ελληνικής γλώσσας για οποιαδήποτε παρεχόμενη υπηρεσία

Το άρθρο 9 επιπλέον, περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με τη μονομερή προσωπική ή οριστική διακοπή της παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών (άρθρο 2 και 3) καθώς επίσης και με πλήρη και άμεση αποκατάσταση του χρήστη σε περίπτωση που υπέστη ζημία ή ηθική βλάβη. Στο άρθρο 5 ορίζεται το δικαίωμα των χρηστών για πρόσβαση σε τηλεφωνικούς καταλόγους με την επιφύλαξη για την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων.

Μέχρι και το τρίτο τρίμηνο του 2004, το νέο κοινοτικό πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες δεν είχε ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο, εκτός από την Οδηγία 2002/19/EK για την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η οποία ενσωματώθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 343/2002.¹⁰⁴ Η χώρα ωστόσο βρίσκεται στη φάση του σχεδιασμού και ολοκλήρωσης των σχετικών νομοθετικών κειμένων που θα ενσωματώσουν με τις υπόλοιπες Οδηγίες στο ελληνικό δίκαιο. Πράγματι, στις αρχές του 2006 δημοσιεύτηκε ο νέος Νόμος για τις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες, Ν. 3431/2006¹⁰⁵ οι διατάξεις του οποίου καθορίζουν το πλαίσιο παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ενώ παράλληλα ενσωματώνουν στην ελληνική νομοθεσία τις σχετικές ευρωπαϊκές οδηγίες. Δύο χρόνια μετά, τον Ιούλιο του 2008 δημοσιεύτηκε με Απόφαση της ΕΕΤΤ¹⁰⁶ Κώδικας Δεοντολογίας που καθορίζει τις διαδικασίες τις οποίες πρέπει να ακολουθεί κάθε πάροχος υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών για την παροχή των υπηρεσιών αυτών προς τους καταναλωτές. Ο Κώδικας αυτός έχοντας υπόψη το Ν. 3431/2006 καθώς και τον Ν 2251/1994¹⁰⁷ για την προστασία του καταναλωτή, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν 3587/2007¹⁰⁸ διασφαλίζει περαιτέρω τον καταναλωτή σε θέματα όπως πώληση και διαφήμιση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών, ενημέρωση και εξυπηρέτηση του καταναλωτή, σύναψη συμβάσεων, ποιότητα των υπηρεσιών, χρεώσεις, χρόνοι ενεργοποίησης και προσωπικό παρόχου. Η παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διέπεται από τις αρχές της προστασίας του καταναλωτή, της διαφάνειας και της αμεροληψίας.

2.γ. Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)

Η πορεία προς την απελευθέρωση απαιτεί την παρουσία και δράση μιας ανεξάρτητης και ισχυρής ρυθμιστικής αρχής που σκοπό έχει τον έλεγχο της πολιτικής που χαράσσει το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, καθώς και την αποτελεσματική εφαρμογή της. Η ανεξαρτησία της Εθνικής Επιτροπής

¹⁰⁴ ΠΔ 343/2002 Προσαρμογή της Οδηγίας 2002/19/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους ΦΕΚ Α 284 22/11/2002

¹⁰⁵ Ν 3431/2006 Περί Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και άλλες Διατάξεις ΦΕΚ 13/Α/2006

¹⁰⁶ Απόφαση 488/82/2008 ΕΕΤΤ Κώδικας Δεοντολογίας για την Παροχή Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών στους καταναλωτές ΦΕΚ 1505/Β/2008

¹⁰⁷ Ν 2251/1994 Προστασία των καταναλωτών ΦΕΚ 191/Α/16.11.1994

¹⁰⁸ Ν 3587/2007 Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν 2251/1994 περί Προστασίας των καταναλωτών ΦΕΚ 152/Α/10.07.2007

Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) κρίθηκε απαραίτητη για την προώθηση του υγιούς ανταγωνισμού, την ορθολογική οργάνωση του τηλεπικοινωνιακού τομέα και την προστασία των δικαιωμάτων χρήστη.

Η ΕΕΤΤ ιδρύθηκε το 1992 με το Ν 2075/1992. Ο συγκεκριμένος νόμος αναφερόταν στην ίδρυση μιας Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών (ΕΕΤ), η οποία σύμφωνα με τα άρθρα 8 έως 15 είχε κανονιστικές, γνωμοδοτικές, ελεγκτικές και διοικητικές αρμοδιότητες. Η λειτουργία της όμως ξεκίνησε το 1995, έχοντας ως αρμοδιότητα την εποπτεία της απελευθερωμένης αγοράς τηλεπικοινωνιών. Αργότερα, με το Ν. 2246/94 καθορίζεται η σύσταση, οι αρμοδιότητες, η συγκρότηση, η λειτουργία και τα έσοδα της ΕΕΤ. Οι αρμοδιότητες της όμως παρουσίασαν υποχώρηση σε σχέση με τον προηγούμενο νόμο (2075/92) και είχε περιορισμένη διοικητική και λειτουργική αυτοτέλεια ανεξαρτησία. Συγκεκριμένα, την «εθνική αρχή τηλεπικοινωνιών» αποτελεί η Γενική Γραμματεία Επικοινωνιών, η οποία υπάγεται απευθείας στο Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών, ενώ η ΕΕΤ υποβαθμίζεται σε γνωμοδοτικό όργανο που απολαμβάνει διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας και εποπτεύεται από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών. Επιπλέον, ενώ με τον παλαιότερο νόμο 2075/92 η θητεία των μελών της ΕΕΤ ήταν δυνατόν να ανανεωθεί μια φορά, στο νέο νόμο δεν υπάρχει διάταξη που να εμποδίζει τη συνεχή ανανέωση της θητείας των μελών της ΕΕΤ. Το 1998, με ψήφιση του Ν 2668/1998 σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών, η ευθύνη για τη ρύθμιση της αγοράς των ταχυδρομικών υπηρεσιών ανατέθηκε στην ΕΕΤ, η οποία μετονομάστηκε, πλέον σε Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Ο νεότερος νόμος 2867/2000 κατοχυρώνει την ΕΕΤΤ ως ανεξάρτητη αρχή και ενισχύει τον εποπτικό, ελεγκτικό και ρυθμιστικό ρόλο της. Πέρα από τους νόμους, έχει εκδοθεί και η Υπουργική Απόφαση 44/95¹⁰⁹ που αναφέρεται στη συγκρότηση της ΕΕΤ και η Υπουργική Απόφαση 59/99¹¹⁰ σχετικά με το διορισμό των μελών της ΕΕΤΤ.

Το άρθρο 3 του Ν 2867/2000 αναφέρεται στη συγκρότηση, τις αρμοδιότητες, τη λειτουργία και τη διοίκηση της ΕΕΤΤ. Η ΕΕΤΤ είναι η Εθνική Ρυθμιστική Αρχή,

¹⁰⁹ Υπ Απ 44 Συγκρότηση της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών ΦΕΚ 29/Β/19.01.1995

¹¹⁰ Υπ Απ 59 Διορισμός μελών και ορισμός αντιπροέδρων στην Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) ΦΕΚ 92/Β/ 10.2.1999

διοικητικά αυτοτελής και οικονομικά ανεξάρτητη, η οποία επιβλέπει και ρυθμίζει την τηλεπικοινωνιακή αγορά και την αγορά των ταχυδρομικών υπηρεσιών (άρθρο 3§1 και 2) και έχει ως όραμα διευρύνει και αναβαθμίζει διαρκώς την επικοινωνία, ώστε η Ελλάδα να συμμετέχει στην Κοινωνία της Γνώσης. Η παράγραφος 3 ορίζει ότι η ΕΕΤΤ απαρτίζεται από εννέα μέλη, εκ των οποίων ένας είναι Πρόεδρος και δύο Αντιπρόεδροι αρμόδιοι για τους τομείς ηλεκτρονικών επικοινωνιών και παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών αντίστοιχα. Επιπλέον η ΕΕΤΤ απαρτίζεται από το νομικό συμβούλιο, το ειδικό επιστημονικό προσωπικό και το τακτικό προσωπικό. Η οργανωτική της δομή καθορίζεται με το Προεδρικό Διάταγμα 387/2002¹¹¹. Σύμφωνα με τον Ν 2271/2005, ο Πρόεδρος και οι Αντιπρόεδροι επιλέγονται και διορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών και γνώμη της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής. Τα υπόλοιπα μέλη διορίζονται από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών. Τα μέλη της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους απολαμβάνουν πλήρους προσωπικές και λειτουργικές ανεξαρτησίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 3§14 του Ν 2867/2000, ο ρόλος της ΕΕΤΤ ενισχύεται αποκτώντας περισσότερες ρυθμιστικές, κανονιστικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες, προκειμένου να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της απελευθερωμένης αγοράς. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, η ΕΕΤΤ προβαίνει στην έκδοση κανονιστικών ή ατομικών πράξεων, οι οποίες δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ιδιαίτερα, οι σημαντικότερες αρμοδιότητες της ΕΕΤΤ είναι:

- ρύθμιση όλων των θεμάτων που αφορούν στις Γενικές και Ειδικές άδειες (χορήγηση, ανανέωση, τροποποίηση, ανάκληση, αναστολή, μεταβίβαση και συνεκμετάλλευση), καθορίζοντας τους όρους και διεξάγοντας (όπου προβλέπεται) τους διαγωνισμούς για την χορήγηση Ειδικών Αδειών Τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών
- καθορισμός, με την έκδοση σχετικών κανονισμών, των αρχών κοστολόγησης και τιμολόγησης για την πρόσβαση και χρήση του Τοπικού Βρόχου, των Μισθωμένων Γραμμών και της Διασύνδεσης

¹¹¹ ΠΔ 382/2002 Εσωτερική διάρθρωση της ΕΕΕΤ προσόντα και τρόπος επιλογής προϊσταμένων και συναφείς διατάξεις ΦΕΚ 335/Α/31.12.2002

- σύνταξη του Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης, εκχώρηση αριθμών στους τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς και ονομάτων δικτυακών τόπων (domain names)
- ρύθμιση θεμάτων του Διαδικτύου και του τερματικού εξοπλισμού
- διαχείριση του Φάσματος Ραδιοσυχνοτήτων, εκχώρηση μεμονωμένων ραδιοσυχνοτήτων ή ζωνών ραδιοσυχνοτήτων και τήρηση μητρώου εκχωρούμενων ραδιοσυχνοτήτων
- εποπτεία και έλεγχος της χρήσης του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων
- χορήγηση αδειών κατασκευής κεραιών
- σύνταξη του Εθνικού Κανονισμού Ραδιοεπικοινωνιών, καθώς και των προϋποθέσεων Παροχής Ανοικτού Δικτύου και των πιθανών λόγω Ουσιωδών Απαιτήσεων, περιορισμών πρόσβασης στο Δίκτυο
- εφαρμογή της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού στην αγορά των τηλεπικοινωνιών
- κατάρτιση καταλόγου των οργανισμών με σημαντική ισχύ στην αγορά καθώς και αυτών που έχουν υποχρέωση παροχής μισθωμένων γραμμών
- έκδοση των Κωδικών Δεοντολογίας
- εφαρμογή της Καθολικής Υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων χρηματοδότησής της
- άσκηση εποπτείας επί της αγοράς τηλεπικοινωνιών, ελέγχοντας τις συμβάσεις διασύνδεσης, παροχής υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας και κινητής επικοινωνίας, ώστε να διασφαλισθεί η προστασία των καταναλωτών, η διασύνδεση και η διαλειτουργικότητα των δικτύων
- γνωμοδότηση για τη λήψη νομοθετικών μέτρων
- διαβίβαση προς τις αρμόδιες αρχές αιτήσεων των τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων προς λήψη απαραίτητων αδειών και συνεργασία με την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καθώς και άλλους διεθνείς φορείς
- επίλυση διαφορών μεταξύ τηλεπικοινωνιακών οργανισμών ή μεταξύ αυτών και του Δημοσίου, χρηστών και ιδιωτών

Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, σύμφωνα με το νέο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο, η ΕΕΤΤ έχει θέσει σημαντικούς στόχους σχετικά με την ανάπτυξη των

αγορών δικτύων και υπηρεσιών των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς επίσης και την αύξηση της διείσδυσης της ευρυζωνικότητας. Η έμφαση της ΕΕΤΤ δίνεται στην προσαρμογή του υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου στο νέο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο που προκύπτει το 2005 μετά την εναρμόνιση με το νέο κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο. Επιπλέον η ΕΕΤΤ στοχεύει στην εξασφάλιση των καταναλωτών σε ολοένα και μεγαλύτερο εύρος δικτύων και υπηρεσιών επικοινωνίας, αλλά και στη διασφάλιση της παροχής υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στην Καθολική Υπηρεσία. Η ΕΕΤΤ μεριμνά για την επαρκή ενημέρωση των καταναλωτών, τη βελτίωση της διαδικασίας διαχείρισης των αιτημάτων τους και τη λήψη μέτρων με απώτερο σκοπό την επίλυση θεμάτων που αφορούν τους καταναλωτές. Σύμφωνα με τον Ν 3534/2007¹¹² η ΕΕΤΤ μπορεί πλέον με απόφασή της να συγκροτεί μόνιμες και έκτακτες επιτροπές και ομάδες εργασίας για την εξέταση και έρευνα επί θεμάτων ειδικού ενδιαφέροντος που σχετίζεται με τα θέματα των αρμοδιοτήτων της. Στις επιτροπές και ομάδες εργασίας μπορούν να συμμετέχουν και πρόσωπα που δεν είναι μέλη ή στελέχη της Ε.Ε.Τ.Τ.. Το έργο των έκτακτων επιτροπών ή ομάδων εργασίας κατευθύνεται από μέλη της Ε.Ε.Τ.Τ ενώ οι εισηγήσεις και γνωμοδοτήσεις των επιτροπών και ομάδων εργασίας υποβάλλονται στα αρμόδια όργανα της Ε.Ε.Τ.Τ. που αποφασίζουν για την τυχόν δημόσια ανακοίνωση των συμπερασμάτων». Με τον Ν.3548/2007¹¹³ οι τηλεοπτικοί σταθμοί εθνικής εμβέλειας, οι οποίοι έχουν λάβει άδεια σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 1866/1989 (ΦΕΚ 222 Α'), μπορούν, έως την έκδοση από το Ε.Σ.Ρ. των αντίστοιχων αδειών, να εκπέμπουν από ένα μόνο δίαυλο ανά κέντρο εκπομπής σε θέσεις που δεν είχαν δηλώσει στο Ε.Σ.Ρ. ότι χρησιμοποιούσαν μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, προκειμένου να καλύπτουν πληρέστερα και τεχνικά αρτιότερα το σύνολο της επικράτειας. Γι αυτό με αποφάσεις της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (Ε.Ε.Τ.Τ.) μπορούν να καθοριστούν, όπως αναφέρονται πιο πάνω, τα κέντρα εκπομπής σε θέσεις που δεν είχαν δηλώσει στο Ε.Σ.Ρ. ότι χρησιμοποιούσαν μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, προκειμένου να καλύπτουν πληρέστερα

¹¹² Ν 3534/2007 Άρθρο 9 παρ. 3 επόμενα του Ν.3548/2007(ΦΕΚ 68/Α/2007) Καταχώρηση δημοσιεύσεων των φορέων του Δημοσίου στο νομαρχιακό και τοπικό Τύπο και άλλες διατάξεις ΦΕΚ 68/Α/20-3-2007

¹¹³ Ν.3534/2007 Άρθρα 23 και 24 του Ν. 3534/2007(ΦΕΚ 40/Α/2007) Σύσταση Αρχής για την κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης στους ελληνικούς αερολιμένες και άλλες διατάξεις ΦΕΚ 40/Α/23-2-2007

και τεχνικά αρτιότερα το σύνολο της επικράτειας, τα τεχνικά χαρακτηριστικά εκπομπής ανά κέντρο εκπομπής και χορηγούνται οι αντίστοιχες άδειες για τη λειτουργία των εγκαταστάσεων εκπομπής, κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου.

Οι διατάξεις του νόμου Ν.4070/2012¹¹⁴ καθορίζουν το πλαίσιο παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συναφών ευκολιών και συναφών υπηρεσιών εντός της Ελληνικής Επικράτειας, ενσωματώνοντας συγχρόνως τις Οδηγίες 2002/19/ΕΚ, 2002/20/ΕΚ, 2002/21/ΕΚ, 2002/22/ΕΚ και 2002/77/ΕΚ όπως τροποποιήθηκαν σύμφωνα με τις Οδηγίες 2009/136/ΕΚ και 2009/140/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Στις διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εμπίπτουν τα κρατικά δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, τα δίκτυα και οι μεμονωμένοι σταθμοί ραδιοεπικοινωνιών της υπηρεσίας ραδιοερασιτέχνη, της υπηρεσίας ραδιοερασιτέχνη μέσω δορυφόρου και όσα χρησιμοποιούνται αποκλειστικώς για πειραματικούς ή ερευνητικούς σκοπούς και για επίδειξη, καθώς και της υπηρεσίας ζώνης συχνοτήτων πολιτών (CB). Οι αρμοδιότητες της Ε.Ε.Τ.Τ. που καθορίζονται στο άρθρο 12 περίπτωση και του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και για τα δίκτυα και τους μεμονωμένους σταθμούς ραδιοεπικοινωνιών της υπηρεσίας ραδιοερασιτέχνη, της υπηρεσίας ραδιοερασιτέχνη μέσω δορυφόρου, τα δίκτυα και μεμονωμένους σταθμούς που χρησιμοποιούνται αποκλειστικώς για πειραματικούς ή ερευνητικούς σκοπούς και για επίδειξη, τους σταθμούς της υπηρεσίας ζώνης συχνοτήτων πολιτών (CB), καθώς και για τα κρατικά δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εξαιρουμένων των δικτύων και εγκαταστάσεων των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας, του Λιμενικού Σώματος και της Ε.Υ.Π.. Για τα κρατικά δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών η Ε.Ε.Τ.Τ. δεν έχει αρμοδιότητα επιβολής κυρώσεων. Εάν κατά τον έλεγχο διαπιστωθεί από την Ε.Ε.Τ.Τ. ότι οι παρεμβολές προέρχονται από κρατικό δίκτυο, η Ε.Ε.Τ.Τ. ενημερώνει άμεσα το φορέα του κρατικού δικτύου για την άρση της παρεμβολής, καθώς και το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων.

Οι αρμοδιότητες της Ε.Ε.Τ.Τ. που καθορίζονται στο άρθρο 12 περίπτωση λα' εφαρμόζονται και για τα δίκτυα και τους μεμονωμένους σταθμούς ραδιοεπικοινωνιών της υπηρεσίας ραδιοερασιτέχνη, της υπηρεσίας ραδιοερασιτέχνη μέσω δορυφόρου, τα

¹¹⁴Ν.4070/2012 Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και άλλες διατάξεις ΦΕΚ 082/Α/10-04-2012

δίκτυα και μεμονωμένους σταθμούς που χρησιμοποιούνται αποκλειστικώς για πειραματικούς ή ερευνητικούς σκοπούς και για επίδειξη, τους σταθμούς της υπηρεσίας ζώνης συχνοτήτων πολιτών (CB), καθώς και για τα κρατικά δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εφόσον κατά περίπτωση απαιτείται, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

Οι διατάξεις του παρόντος δεν εφαρμόζονται: α) Στο περιεχόμενο και τη σχετική με το περιεχόμενο του οπτικοακουστικού τομέα πολιτική. β) Στην αναλογική τηλεόραση και ραδιοφωνία ελεύθερης λήψης, με την επιφύλαξη των διατάξεων περί εποπτείας και ελέγχου της χρήσης του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων και επιβολής των σχετικών κυρώσεων και του εδαφίου ιβ' της παραγράφου 2 του άρθρου 4. Στην εξαίρεση αυτή δεν περιλαμβάνεται η υποδομή ηλεκτρονικών επικοινωνιών που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά ραδιοφωνικού και τηλεοπτικού σήματος μέχρι το σημείο εκπομπής, καθώς και οι υποχρεώσεις των επιχειρήσεων για μεταφορά σήματος και παροχή πρόσθετων ευκολιών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 73.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.α. Γενικά στοιχεία του Κλάδου στην Ελλάδα

Ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα βρίσκεται σε κομβικό σημείο καθώς παρουσιάζει πλέον σημαντικά δείγματα κορεσμού με τα επίπεδα διείσδυσης της σταθερής και κινητής τηλεφωνίας να αγγίζουν ή και να ξεπερνούν το 100%. Εξαιρέση αποτελούν οι ευρυζωνικές συνδέσεις, που στο τέλος του 2010 έφθασαν τις 2.252.653 έναντι 1.916.630 που ήταν στο τέλος του 2009, σημειώνοντας ετήσια αύξηση 17,5% και τα δείχνοντας ότι τα περιθώρια ανάπτυξης είναι ισχυρά λόγω του χαμηλού υφιστάμενου επιπέδου διείσδυσης. Το 2010 η ευρυζωνική διείσδυση έφθασε το 19,9% του πληθυσμού έναντι 17% το 2009. Η αύξηση της ευρυζωνικής διείσδυσης στην Ελλάδα κατά το 2010 (2,9%), ήταν η υψηλότερη στην ΕΕ και σημαντικά υψηλότερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (1,7%), γεγονός που υποδηλώνει ότι συνεχίζεται σταθερά η πορεία σύγκλισης της Ελλάδας με τη λοιπή Ευρώπη.¹¹⁵

Η σταδιακή απελευθέρωση αλλά και η διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών επέδρασε θετικά στην ανάπτυξη της αγοράς, η οποία αναπτύσσεται με ρυθμούς μικρότερους συγκριτικά με το παρελθόν. Οι συνθήκες ωστόσο υπερπροσφοράς και «overcapacity», που παρατηρούνται οδηγούν σε συμπίεση της κερδοφορίας ή ακόμη και σε ζημιογόνες χρήσεις για τις επιχειρήσεις του κλάδου. Για το λόγο αυτό η ΕΕΤΤ υποχρεώνει τον κυρίαρχο πάροχο (ΟΤΕ) για κοστροστρέφεια στις τιμές του. Αυτό γίνεται για να μην δημιουργηθεί έλλειψη ανταγωνισμού και να φτάσουν οι τιμές σε οριακό κόστος.¹¹⁶

Οι τηλεπικοινωνίες αποτέλεσαν και αποτελούν έναν από τους κλάδους που ενισχύουν σημαντικά την οικονομία και επιδρούν άμεσα στο κοινωνικό-πολιτιστικό επίπεδο του πληθυσμού της χώρας.¹¹⁷

Στην προκειμένη περίπτωση, με την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών δικτύων τόσο της σταθερής, όσο και κινητής τηλεφωνίας υπάρχει δυνατότητα ακόμα πιο ταχείας και αποτελεσματικής μεταφοράς δεδομένων - φωνητικών και ηλεκτρονικών - τα οποία στη σημερινή εποχή αποτελούν ακρογωνιαίο λίθο τόσο της εμπορικής όσο και

¹¹⁵ www.eett.gr Επισκόπηση Αγορών 2010

¹¹⁶ Τα πρώτα βήματα της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα / Απόστολος Χριστόπουλος 2011-2012

¹¹⁷ Η Χώρα λαμβάνει μεγάλη οικονομική ενίσχυση για την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών της υπηρεσιών / Ευρωπαϊκά προγράμματα

της κοινωνικής δραστηριότητας / ανάπτυξης. Η αγορά των υπηρεσιών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας διευρύνθηκε καθοριστικά στο διάστημα 2000-2004, κυρίως λόγω της πλήρους απελευθέρωσης της αγοράς των τηλεπικοινωνιών.

Σήμερα βέβαια αν και η εξέλιξη της τεχνολογίας στον τομέα της κινητής στην Ελλάδα αυξήθηκε αισθητά και ανταγωνίζεται όλες τις μεγάλες Ευρωπαϊκές χώρες, οι δυσοίωνες προοπτικές της αγοράς κινητής τηλεφωνίας με αιτίες για τη συνεχιζόμενη πτώση των εσόδων, των κερδών αλλά και των επενδύσεων, είναι τόσο η οικονομική κρίση όσο και παράγοντες όπως το πολύπλοκο και δυσλειτουργικό νομικό πλαίσιο αδειοδότησης¹¹⁸ των σταθμών βάσης, η μη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, οι μεγάλες φορολογικές επιβαρύνσεις.

Η αγορά τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα διαχωρίζεται ως εξής:

1. Κινητή τηλεφωνία

Όσον αφορά τον τομέα της κινητής τηλεφωνίας στη χώρα μας δραστηριοποιούνται 3 πάροχοι που παρέχουν και υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας (*Cosmote, Vodafone, και Wind - Q Telecoms*).¹¹⁹

Στην κινητή τηλεφωνία, αυξημένος ήταν ο αριθμός συνδέσεων το 2005 (συμβόλαιο + καρτοκινητή), διαμορφούμενος σε 11,3 εκ. συνδέσεις ενώ πλέον βλέπουμε μια σταδιακή μείωση με αποτέλεσμα οι συνολικές συνδέσεις από 20,3 εκατ. στο τέλος του 2009 (μείωση κατά 27%) έφτασαν στα 14,8 εκατ. στο τέλος του 2010. Το ίδιο και συμβαίνει και στην χρήση προπληρωμένων καρτών όπου το σύνολο της μείωσης της κατηγορίας αυτής ήταν κατά περίπου 5,4 εκατ. (10,3 στο τέλος του 2010 από 15,6 στο τέλος του 2009). Το ίδιο και οι συνδέσεις με χρήση συμβολαίου όπου παρουσίασαν μείωση κατά 73.000 (4.510.000 στα τέλη Δεκεμβρίου 2010 από 4.583.000 την αντίστοιχη περίοδο του 2009).¹²⁰

2. Σταθερή τηλεφωνία και υπηρεσίες διαδικτύου – Σταθερή τηλεφωνία και υπηρεσίες διαδικτύου (εναλλακτικοί φορείς).

¹¹⁸ για την άδεια χρειάζονται 15 από την έγκριση της Γενικής άδειας και από 1,5 έως 4 μήνες για την έγκριση της ειδικής άδειας. (Απόστολος Χριστόπουλος: Τα πρώτα βήματα της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών)

¹¹⁹ Αν και υπάρχει απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών οι παρεχόμενες άδειες εξακολουθούν να είναι περιορισμένου αριθμού στην Ε.Ε. ο αριθμός άδειας λειτουργίας τηλεπικοινωνιακού παρόχου σε κάθε χώρα καθορίζεται σε σχέση με τον πληθυσμό του. (www.europanet.eu/ τηλεπικοινωνίες)

¹²⁰ www.eett.gr Επισκόπηση Αγοράς 2010

Τέσσερα χρόνια μετά την απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς, ο τομέας της σταθερής τηλεφωνίας κινήθηκε πτωτικά σε θέμα κύκλου εργασιών κατά την περίοδο 2002-2004, ενώ οι ρυθμοί ανάπτυξης της κινητής τηλεφωνίας σταδιακά φθίνουν. Ως αποτέλεσμα η αγορά αναζήτησε νέους τρόπους ανάπτυξης. Η προσπάθεια επικεντρώθηκε στη δημιουργία νέων αναγκών, δημιουργώντας καινούργια προϊόντα και υπηρεσίες.

Στον τομέα της σταθερής τηλεφωνίας ο Ο.Τ.Ε στηρίζει πολλά στην ευρυζωνικότητα, η οποία έως τώρα δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα. Όσον αφορά την παροχή επιπρόσθετων υπηρεσιών από τους εναλλακτικούς πάροχους, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν υπάρχουν τα αναγκαία κεφάλαια που απαιτούνται για τις ανάλογες επενδύσεις. Έχουν όμως κατορθώσει να αποσπάσουν σημαντικό μερίδιο αγοράς από τον Ο.Τ.Ε και μάλιστα το κομμάτι εκείνο της τηλεφωνίας, που αποφέρει υψηλά περιθώρια κέρδους (διεθνείς κλήσεις και κλήσεις προς κινητό).¹²¹ Σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς, τα έσοδα της σταθερής τηλεφωνίας, τα οποία τώρα μειώνονται λόγω του έντονου ανταγωνισμού, σε λίγο θα εξισορροπηθούν και θα αρχίσουν να αυξάνονται από τα έσοδα των ευρυζωνικών υπηρεσιών. Όσον αφορά τα μερίδια μεταξύ ΟΤΕ και λοιπών παρόχων, το 1ο εξάμηνο του 2002, οπότε και ενεργοποιήθηκαν ουσιαστικά, οι εναλλακτικοί κατείχαν μόνο το 0,6% της συνολικής αγοράς σταθερής τηλεφωνίας βάσει του όγκου εξερχόμενων κλήσεων από σταθερό, εξαιρουμένων των Dial-up κλήσεων (99,4% κατείχε ο ΟΤΕ). Το 2010, τα μερίδια μόνο τριών παρόχων (οι οποίοι και συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλύτερων εναλλακτικών) κινήθηκαν αυξητικά, ενώ των υπολοίπων, είτε μειώθηκαν είτε παρέμειναν σχετικά στάσιμα. Αναλυτικά το μερίδιο της αγοράς για το σύνολο των τριών μεγαλύτερων εναλλακτικών παρόχων, το οποίο αυξάνεται σε 27,2% το 2010, ενώ για το ίδιο διάστημα ο ΟΤΕ και οι μικρότεροι πάροχοι παρουσιάζουν απώλειες της τάξης του 4,4% και 0,7% αντίστοιχα.

¹²¹ Στην αρχή της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών η ΕΡΑ σε συνεργασία με ανεξάρτητο Ελεγκτή έλεγχαν τα κοστολόγια του πρώην μονοπωλίου για κάθε υπηρεσία και οι εγκεκριμένες τιμές εφαρμόζονταν 10 ημέρες μετά τη δημοσίευσή τους σε 3 εφημερίδες. ((Απόστολος Χριστόπουλος: Τα πρώτα βήματα της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών)

3.β. Μεγαλύτερες επιχειρήσεις στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα

Ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών αποτελεί την πλέον αναπτυσσόμενη αγορά, ιδιαίτερα μετά το 1990, όπου αναπτύχθηκε η κινητή τηλεφωνία και διαδόθηκε ευρέως η χρήση του Διαδικτύου. Οι τεχνολογικές εξελίξεις, η ισχυρή θέση που έχουν αποκτήσει οι τηλεπικοινωνιακές εταιρείες στην ελληνική αγορά και οι νέες επιχειρηματικές προσπάθειες, που κάνουν την εμφάνισή τους δημιουργούν ένα τοπίο έντονων αλλαγών και ανακατατάξεων.

3.β.1 Κινητή Τηλεφωνία

Στην Ελληνική αγορά τηλεπικοινωνιών ακολουθεί γενικότερα τις τάσεις της ευρωπαϊκής αγοράς. Οι πρώτες άδειες κινητής τηλεφωνίας εκχωρήθηκαν το 1992 στις εταιρείες Πάναφον Α.Ε. και Stet Ελλάς, για την εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση δικτύου GSM 900. Η παροχή υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας ξεκίνησε τον Ιούλιο του επόμενου έτους. Η Πάναφον Α.Ε. εξαγοράστηκε αργότερα από την Vodafone ενώ η Stet Ελλάς μετονομάστηκε σε Tellas Α.Ε. Τηλεπικοινωνιών. Τρία χρόνια μετά, το 1995, εκχωρήθηκε η τρίτη άδεια στον Ο.Τ.Ε. για την εγκατάσταση λειτουργία και εκμετάλλευση δικτύου GSM 1800 στην Ελλάδα. Η τέταρτη άδεια παροχέα υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας δόθηκε 7 χρόνια μετά και πιο συγκεκριμένα στην εταιρεία Info Quest ΑΕΒΕ όπου εισέφερε τον κλάδο τηλεφωνίας στην εταιρεία Q Telecommunications ΑΕ στις 03.01.06 ενώ η τελευταία απορροφήθηκε από την Wind Ελλάς Τηλεπικοινωνίες ΑΕΒΕ στις 06.06.07. Στις 07.01.09 η εταιρεία Tellas ΑΕ Τηλεπικοινωνιών απορρόφησε τη Wind Ελλάς Τηλεπικοινωνίες ΑΕΒΕ και άλλαξε την επωνυμία της όπως της προαναφερόμενης.

Στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε, η αγορά των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας αναπτύχθηκε ραγδαία και ιδιαίτερα μετά το 1998, φτάνοντας σήμερα σε βαθμό διείσδυσης συνολικών συνδέσεων που ξεπερνάει το 100% του συνολικού πληθυσμού της χώρας, ενώ και ο αντίστοιχος των ενεργών συνδέσεων στο τέλος του 2004 άγγιξε το 85%. (Ως ενεργές συνδέσεις, ορίζονται όλες εκείνες, οι οποίες κατά το διάστημα των τελευταίων τριών μηνών απέφεραν κάποιο έσοδο είτε μέσω κλήσης είτε μέσω αποστολής μηνύματος είτε με αποδοχή δεδομένων μέσω φορέα). Οι συνδέσεις διακρίνονται σε συνδρομητικές (συμβόλαιο με μηνιαίο πάγιο) και σε συνδέσεις καρτοκινητής (προπληρωμένος χρόνος ομιλίας ή διαβίβασης δεδομένων).

Το τοπίο στην κινητή τηλεφωνία είναι αρκετά πιο ξεκάθαρο, συγκριτικά με την σταθερή τηλεφωνία, όσον αφορά τις μελλοντικές εξελίξεις και τη θέση της κάθε μιας από τις τρεις εταιρείες στην αγορά. Αυτή τη στιγμή οι υπηρεσίες της κινητής τηλεφωνίας παρέχονται από 3 φορείς (Cosmote, Vodafone, Wind).

3.β.2.Σταθερή Τηλεφωνία

Το 1949 ιδρύεται ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος με την μορφή ανώνυμης εταιρείας ενώ το 1974 ξεκινά μια σειρά από μεγάλα έργα υποδομής για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό του δικτύου, καθιστώντας την Ελλάδα τον βασικό τηλεπικοινωνιακό κόμβο στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Το 1989 ξεκινά η λειτουργία του δημοσίου Δικτύου Μετάδοσης και Μεταγωγής Δεδομένων (Data) με την επωνυμία Hellaspac. Με την είσοδο του 21ου αιώνα (2000), το δίκτυο του Ο.Τ.Ε. μετατρέπεται σε ψηφιακό σχεδόν στο σύνολο του (99,6%). Μόλις ένα χρόνο μετά (2001) με το Νόμο 2867/2000¹²² (Φ.Ε.Κ.273/τ.Α' /19-12-2000), η Ελλάδα προσαρμόζεται στην Κοινοτική Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την εφαρμογή της παροχής ανοικτού δικτύου (ONP) στη φωνητική τηλεφωνία και για την καθολική υπηρεσία για τις τηλεπικοινωνίες, σε περιβάλλον πλήρους ανταγωνισμού. Το ίδιο έτος (Ιούλιος 2000) εκδίδονται οι πρώτες άδειες σταθερής ασύρματης τηλεφωνίας (LMDS).

Όπως αναφέρουμε πιο πάνω βασικός πάροχος υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας στην Ελλάδα είναι ο ΟΤΕ, ενώ κατά τις αρχές του 2009 αναπτύσσουν δραστηριότητα 12 εναλλακτικοί πάροχοι, σύμφωνα και με τα στοιχεία της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Το δημόσιο δίκτυο του ΟΤΕ ήταν το μεγάλο όπλο του απέναντι στην απελευθέρωση, αφού αρκετές εταιρείες προσφεύγουν σε αυτόν για να νοικιάσουν κάποιο κομμάτι του. Οι εταιρείες On Telecoms ΑΕ και Hellas Online ΑΕ ξεκίνησαν δραστηριοποίηση το 2007, ενώ οι Altec Telecoms ΑΕ και Teledome ΑΕ&ΒΕ κατέθεσαν αίτηση πτωχεύσεως στα τέλη του 2008. Επιπλέον, στα τέλη του 2008 δραστηριοποιήθηκε και η Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. (ιδρυθείσα το 2007).

Βέβαια όσες εταιρείες δεν ανάπτυξαν σε κάποια περιοχή το δικό τους δίκτυο απευθύνονται στον ΟΤΕ ή σε άλλους παρόχους για να νοικιάσουν τον τοπικό βρόχο.

¹²² Νόμος 2867/2000 «Οργάνωση και λειτουργία των τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 273/19.12.2000).

Από τον τοπικό κέντρο του ενοικιαστή οι κλήσεις μεταφέρονται στο κέντρο της νέας εταιρείας και από εκεί μπορεί να δρομολογηθεί προς το εξωτερικό ή το διαδίκτυο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην κινητή αγορά είχαν εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους για την απόκτηση άδειας «σταθερής» φωνητικής τηλεφωνίας ή είχαν συγχωνευτεί με εταιρείες σταθερής τηλεφωνίας και Internet. Ο λόγος ήταν γιατί τους ενδιέφερε να αυξήσουν τη βάση των συνδρομητών τους, ενώ είχαν ήδη την απαραίτητη υποδομή για να αναπτύξουν τα απαιτούμενα δίκτυα, τα οποία κατά πάσα πιθανότητα θα είναι ασύρματα.¹²³

3.γ. Εντοπισμός προβλημάτων

Κινητή Τηλεφωνία:

Η εικόνα της κινητής τηλεφωνίας παρουσιάζεται ιδιαίτερα θετική. Η ποιότητα της εξυπηρέτησης των συνδρομών, ο υγιής ανταγωνισμός και η ελκυστική τιμολογιακή πολιτική που ακολουθούν οι εταιρείες προς όφελος των καταναλωτών, έχουν ως αποτέλεσμα η κινητή τηλεφωνία να αποτελεί τη βασική επιλογή για πολλούς καταναλωτές.

Η διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας παρουσιάζεται υψηλότερη από το μέσο όρο της Ε.Ε.. Ωστόσο, στην Ελλάδα κατά το 2010, οι συνδέσεις κινητής τηλεφωνίας παρουσιάζουν σταδιακή πτώση (Βλ. Κεφάλαιο 3.α.1).

Συνολικές και Ενεργές Συνδέσεις/Συνδρομές

	Δεκ. 04	Δεκ. 05	Δεκ.06	Δεκ. 07	Δεκ. 08	Δεκ. 09	Δεκ. 10
Συνολικές Συνδέσεις	11.059.920	12.448.473	13.874.674	16.226.675	18.918.092	20.298.102	14.815.705
Αριθμός Ενεργών Συνδέσεων	10.014.233	10.243.395	11.097.515	12.294.912	13.799.340	13.295.093	12.292.716

Συνεπώς, δύναται να εκτιμηθεί ότι η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στην εφαρμογή του νέου νόμου περί ταυτοποίησης των κατόχων και χρηστών εξοπλισμού και υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας. Τις μικρότερες συγκριτικά απώλειες παρουσιάζει η COSMOTE, το μερίδιο της οποίας ως προς το συνολικό αριθμό συνδρομητών υπερβαίνει για πρώτη φορά το 50%.¹²⁴

Ο συνολικός αριθμός των συνδρομητών το 2010 ήταν 14.815.705, από τους οποίους οι ενεργοί συνδρομητές ήταν 12.292.716, παρουσιάζοντας μείωση 27,01% σε σχέση

¹²³ www.eett.gr /Έρευνα αγοράς 2010

¹²⁴ www.eett.gr/ έρευνα αγοράς 2010

με το 2009. Το έξοδο για κάθε χρήστη κινητής τηλεφωνίας περιλαμβάνει σε ετήσια βάση το σταθερό έξοδο, το οποίο αφορά πάγιο τέλος και τυχόν τέλος εγκατάσταση νέας σύνδεσης και το μεταβλητό έξοδο, που δεν είναι άλλο από το έξοδο χρήσης. Οι πωλήσεις σε συμβόλαια έχουν μειωθεί το 2010 κατά 6,2%.

Σημειώνεται βέβαια ότι το πρώτο τρίμηνο του 2011 παρουσιάζεται μια μικρή αύξηση πρώτα στην καρτοκινητή και ακολουθούν η Cosmote και η Vodafone. Τα στοιχεία αυτά παρουσιάζονται στο πιο κάτω Διάγραμμα.¹²⁵

Βέβαια η αύξηση του όγκου των υπηρεσιών είναι περιορισμένη και δεν αντισταθμίζει τη μείωση των τιμών. Οι αιτίες είναι:

- η οικονομική κρίση που μειώνει τα εισοδήματα των καταναλωτών,
- η επιβάρυνση της ζήτησης του κλάδου από τη φορολογία
- ο κορεσμός των παραδοσιακών υπηρεσιών
- η περιορισμένη διείσδυση νέων υπηρεσιών

Σημειώνεται ωστόσο ότι ενώ αυξήθηκαν οι συνδέσεις, ο κύκλος εργασιών ανήλθε σε 3.571 εκατομμύρια ευρώ, καταγράφοντας μείωση 18% σε σχέση με το προηγούμενο έτος και 38% από το υψηλότερο σημείο του.

Μείωση κερδών κατά 18,9% το 2010: Αντίστοιχα, τα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) μειώθηκαν στα € 1.143 εκατομμύρια, μείωση που αντιστοιχεί σε 18,9% σε σχέση με το 2009, και 35% σε σχέση με

¹²⁵ Έρευνα Focus Bary – Υπηρεσίες Κινητής Τηλεφωνίας 2011
Όνομα Καθηγητή: Απόστολος Χριστόπουλος
Όνομα φοιτήτριας Νίκη Προδρόμου

το 2008. Αντίστοιχες εκτιμήσεις για το πρώτο τρίμηνο του 2011, έδειξαν ότι η πτώση συνεχίστηκε φτάνοντας το 21,3%.

Μείωση επενδύσεων κατά 27% το 2010: Οι επενδύσεις παρουσίασαν πτωτική τάση και μειώνονται ταχύτερα από το ΑΕΠ. Το 2010 μειώθηκαν κατά 27% σε σχέση με το 2009, ενώ το 2011 ήταν η πρώτη χρονιά που οι προγραμματισμένες επενδύσεις σε ασύρματες ευρυζωνικές υποδομές ήταν σχεδόν μηδενικές.

Αύξηση φορολόγησης, κατά 26,4% της τιμής: Η φορολογία συνέχισε να αυξάνεται σταθερά και να βρίσκεται πλέον στο 26,4% της τιμής. Οι συνεχείς αυξήσεις έμμεσων φόρων στον κλάδο είχαν ως αποτέλεσμα πάνω από το 51% της συνεισφοράς του στο ΑΕΠ να απορροφάται από το δημόσιο (1.862 εκατομμύρια ευρώ το 2010).

Πτώση τιμών κατά 28,3% το 2010: Το 2010, ο κλάδος της κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα προσέφερε στους καταναλωτές τη χαμηλότερη τιμή προ φόρων και τη μεγαλύτερη πτώση τιμών (-28,3%) συγκριτικά με τις άλλες χώρες της Ε.Ε.¹²⁶

Σταθερή Τηλεφωνία:

Η απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς, είχε ως συνέπεια την εμφάνιση και έντονη παρουσία νέων εναλλακτικών παρόχων. Οι νέοι εναλλακτικοί φορείς εμφανίζουν ορισμένα συγκριτικά πλεονεκτήματα, μεταξύ των οποίων είναι η ευέλικτη τιμολογιακή πολιτική που ακολουθούν, οι σύγχρονες πολιτικές μάρκετινγκ καθώς και η καλύτερη ικανότητα προσαρμογής και ταχύτητας αντίδρασης. Από την άλλη πλευρά, ο ΟΤΕ υπερτερεί ως προς την εγκατεστημένη δικτυακή υποδομή, το πελατολόγιο που έχει ήδη αποκτήσει και την εμπειρία στην παροχή υπηρεσιών.

Οι εναλλακτικοί πάροχοι κερδίζουν μερίδια στις αγορές αστικών, υπεραστικών και διεθνών κλήσεων καθώς και κλήσεις προς κινητά, τα οποία δείχνουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών για τη διεκπεραίωση των κλήσεών τους μέσω επιλογής φορέα. Τα μερίδια αυτά είναι συγκρίσιμα με τον αντίστοιχο μέσο όρο μεριδίων των εναλλακτικών παρόχων των κρατών μελών της Ε.Ε. λαμβάνοντας

¹²⁶ telecomnews.gr/ 20:01 26/11/2011 - Πηγή: Press-gr / Γιατί φθίνει η κινητή τηλεφωνία στην Ελλάδα και τί πρέπει να γίνει...

υπόψη την τριετή καθυστέρηση της έναρξης της απελευθέρωσης στην Ελληνική αγορά. Ειδικότερα, η αγορά σταθερής τηλεφωνίας παρέμεινε και κατά την διάρκεια του 2010 ανταγωνιστική, με τον ΟΤΕ να παρουσιάζει απώλειες στο μερίδιο αγοράς του. Πιο συγκεκριμένα, το μερίδιο του ΟΤΕ, βάσει του όγκου της εξερχόμενης κίνησης των βασικών τύπων κλήσεων (αστικές, υπεραστικές, από σταθερό σε κινητό και διεθνείς), υπολογίζεται για το 2010 στο 60,6%, από 65% το 2009. Με εξαίρεση τους μεταπωλητές καρτών και λίγους παρόχους που δραστηριοποιούνται κατά βάση τοπικά και εξυπηρετούν ένα μικρό αριθμό συνδρομητών, υπάρχουν 12 εναλλακτικοί πάροχοι, εκτός του ΟΤΕ, οι οποίοι προσέφεραν, εντός του 2010, λιανικές υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας.

Ο πιο κάτω πίνακας παρουσιάζει τη διαχρονική εξέλιξη της κατανομής της κίνησης μεταξύ του ΟΤΕ και των εναλλακτικών παρόχων τόσο από τους Άμεσα (κυρίως μέσω της ΑΠΤΒ) όσο και από τους Έμμεσα (κυρίως μέσω Επιλογής/Προεπιλογής Φορέα) συνδεδεμένους συνδρομητές τους. Από τα στοιχεία αυτά, καθίσταται εμφανής η στροφή των εναλλακτικών παρόχων προς την παροχή υπηρεσιών μέσω ΑΠΤΒ, με το ποσοστό της κίνησης που προέρχεται από τους άμεσα συνδεδεμένους συνδρομητές τους να ανέρχεται το 2010 στο 81,6% της συνολικής εξερχόμενης τους κίνησης από 68,6% το 2009. Πλέον μόνο τρεις εναλλακτικοί πάροχοι χρησιμοποιούν την Επιλογή/Προεπιλογή Φορέα ως το βασικό μοντέλο εμπορικής δραστηριοποίησής τους, ενώ οι υπόλοιποι εναλλακτικοί πάροχοι σταδιακά το εγκαταλείπουν ή δεν το υιοθέτησαν ποτέ.

Όγκος Εξερχόμενης Κίνησης, ανά Τύπο Κλήσης (σε εκατ. λεπτά)

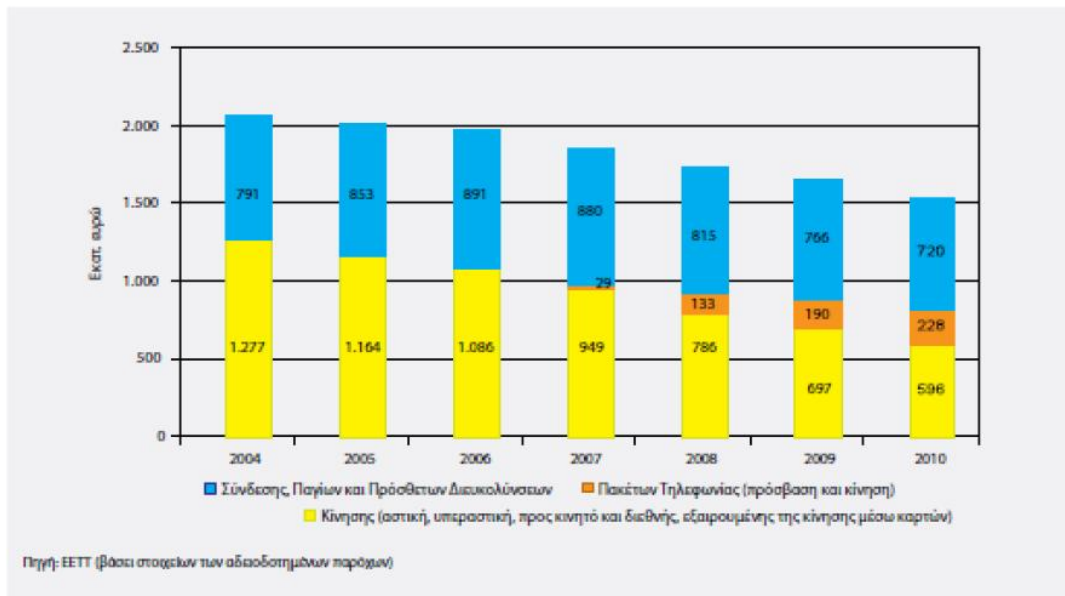
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Αστικές κλήσεις*	15.704	15.150	14.584	14.012	13.738	13.542	13.045
Υπεραστικές κλήσεις*	2.741	2.770	2.699	2.885	3.230	3.429	3.516
Εθνικές σε σταθερό κλήσεις	18.444	17.921	17.283	16.898	16.968	16.971	16.561
Dial-up κλήσεις	13.697	11.935	8.273	4.635	2.508	1.267	505
Διεθνείς κλήσεις (με κάρτες)	936	968	1.006	1.166	1.091	1.337	1.478
Κλήσεις προς κινητό	2.425	2.513	2.566	2.592	2.439	2.248	2.058
Σύνολο χωρίς Dial-up	21.805	21.402	20.855	20.655	20.498	20.557	20.098
Σύνολο με Dial-up	35.502	33.337	29.128	25.290	23.006	21.824	20.602

* Σημαίνεται ότι, από το 2006 και μετά, τα στοιχεία που αφορούν στις αστικές και υπεραστικές κλήσεις βασίζονται σε εκτιμήσεις της ΕΕΤΤ. Οι εκτιμήσεις προέκυψαν από τον επιμερισμό του συνόλου της αστικής και υπεραστικής κίνησης κάποιων παρόχων σε αστική και υπεραστική, βάσει της αναλογίας αστικής προς υπεραστικής 80:20.

Τα λιανικά έσοδα της σταθερής τηλεφωνίας συνεχίστηκαν και το 2010 με πτωτική τάση όπως απεικονίζεται στο πιο κάτω διάγραμμα. Στο Διάγραμμα αυτό, πέρα από τα έσοδα από πάγια και τηλεφωνική κίνηση, περιλαμβάνεται και μία κατηγορία εσόδων, που αφορά έσοδα από συνδυαστικά πακέτα υπηρεσιών, για τα οποία δεν παρασχέθηκε από τους παρόχους περαιτέρω ανάλυση. Τα πακέτα αυτά, εκτός από έσοδα τηλεφωνίας (παγίων και κλήσεων) για ορισμένους παρόχους, περιλαμβάνουν και έσοδα από την παροχή υπηρεσιών πρόσβασης στο Διαδίκτυο ή/και υπηρεσιών τηλεόρασης μέσω Διαδικτύου (IPTV).¹²⁷

¹²⁷ www.eett.gr / έρευνα αγοράς 2010

Λιανικά Έσοδα Σταθερής Τηλεφωνίας

3.δ. Παράγοντες που Επηρεάζουν τη Ζήτηση

Η ζήτηση των υπηρεσιών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας επηρεάζεται από μία ομάδα παραγόντων, οι οποίοι παρουσιάζονται στη συνέχεια.

3.δ.1. Νέες υπηρεσίες

Η απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς και κατά συνέπεια η ανάπτυξη του ανταγωνισμού έχουν ως αποτέλεσμα την πρόσβαση σε μια μεγάλη ποικιλία ποιοτικών και εξελιγμένων υπηρεσιών και εφαρμογών. Πρόκειται για εφαρμογές και υπηρεσίες που πρωτοστατούν στην καθημερινή ζωή των πολιτών. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται όλες οι τηλε-υπηρεσίες, καθώς και ένα μεγάλο σύνολο υπηρεσιών που σχετίζονται με την παροχή πληροφοριών, ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων αλλά και εμπορικών συναλλαγών.

Η κοινωνία των πληροφοριών, που αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, διευρύνεται και μεταλλάσσεται σε Κοινωνία της Ψηφιακής Επικοινωνίας και Γνώσης, η οποία συμβάλλει στην απόκτηση γνώσεων, καθώς και στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών. Στην κοινωνία αυτή οι νέες υπηρεσίες παροχής και προβολής των ψηφιακών αγαθών ταξινομούνται, ανάλογα με το περιεχόμενο που περιέχουν, στις παρακάτω κατηγορίες.¹²⁸

¹²⁸ Γκαντζιάς Γ. Καμαράς Δ. Ψηφιακή επικοινωνία σελίδα 64-70 / Zeno Publisher 2000
Όνομα Καθηγητή: Απόστολος Χριστόπουλος
Όνομα φοιτήτριας Νίκη Προδρόμου

Υπηρεσίες εκπαίδευσης

- Τηλε-εκπαίδευση: Πρόκειται για την εκπαίδευση από απόσταση με τη βοήθεια βίντεο ή ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οι μαθητές παρακολουθούν προγράμματα εκπαίδευσης που συνδυάζουν ήχο και εικόνα, έχοντας απευθείας επικοινωνία με τον «απομακρυσμένο» συνομιλητή τους. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε πληροφορίες που βρίσκονται σε απομακρυσμένες πηγές.
- Εξ-αποστάσεων εκπαίδευση: Με τον τρόπο αυτό έχει διευκολυνθεί και δημιουργηθεί η εξ-αποστάσεων εκπαίδευση, προσφέροντας στους ανθρώπους που δεν μπορούσαν να φοιτήσουν από κοντά, την ευκαιρία για απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων και αναγνωρισμένων ανώτερων και ανώτατων σπουδών.

3.δ.3.Υπηρεσίες ψυχαγωγίας

- Βίντεο κατ' αίτηση (video on demand): Ο χρήστης επιλέγει το πρόγραμμα που θα παρακολουθήσει και την ώρα προβολής του, έχοντας αμφίδρομη επικοινωνία με τον πάροχο της υπηρεσίας.
- Θεματικά κανάλια (Thematic channels): Υπηρεσίες συνδρομητικής τηλεόρασης με συγκεκριμένο πυρήνα προγραμμάτων (αθλητικά, ταινίες, μουσική).
- Πληρωμή ανά επιλογή (pay – per-view): Ο χρήστης επιλέγει το πρόγραμμα που θα παρακολουθήσει και χρεώνεται αποκλειστικά για τη συγκεκριμένη προβολή.
- Αλληλεπιδραστικά παιχνίδια: Ο χρήστης συμμετέχει από την κατοικία του σε πραγματικό χρόνο σε τηλεπαιχνίδια μέσω της τηλεόρασης
- Διαδικτυακή τηλεόραση / ραδιόφωνο (WebTV / web radio): Ο χρήστης επιλέγει το πρόγραμμα που θα παρακολουθήσει και την ώρα προβολής του, έχοντας αμφίδρομη επικοινωνία με τον πάροχο της υπηρεσίας.

Υπηρεσίες ενημέρωσης – επικοινωνίας

- Φωνητική τηλεφωνία μέσω Διαδικτύου: Οι τηλεπικοινωνιακοί φορείς παρέχουν στους συνδρομητές τους τηλεφωνικές υπηρεσίες μέσω Διαδικτύου.

Η μετάδοση δεδομένων δε γίνεται μέσω των συμβατικών δικτύων μεταγωγής

κυκλώματος, αλλά με την τεχνολογία μεταγωγής πακέτου και τη βοήθεια του πρωτοκόλλου IP.

- Κινητές επικοινωνίες με μετάδοση πολυμέσων: ο χρήστης έχει τη δυνατότητα μέσω συσκευών κινητής τηλεφωνίας να μεταδίδει εικόνα και βίντεο και να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες στο Διαδίκτυο.
- Εκπομπή καναλιών και ηλεκτρονικές εκδόσεις βιβλίων ή εφημερίδων μέσω Διαδικτύου: Οι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί εκπέμπουν το πρόγραμμά τους στο Διαδίκτυο, ενώ ο χρήστης έχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε βιβλία και εφημερίδες.

Υπηρεσίες συναλλαγών:

- Ηλεκτρονικό εμπόριο: Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα μέσω του Διαδικτύου να έχει πρόσβαση στα προϊόντα μιας εταιρείας και να πραγματοποιεί αγορές.
- Home-Banking: Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα πραγματοποίησης τραπεζικών ή άλλων αντίστοιχων συναλλαγών κατευθείαν από το σπίτι ή από το χώρο εργασίας.
- Τηλε-εργασία: Ο εργαζόμενος μπορεί να πραγματοποιεί σε πραγματικό χρόνο (on line) όλες τις συναλλαγές με την επιχείρησή του και τους πελάτες ή συνεργάτες του μακριά από τον τόπο εργασίας. Σύμφωνα με ορισμένες προβλέψεις, το 2007, το ένα πέμπτο των ταξιδιών με σκοπό την εργασία θα αντικατασταθεί από την τηλεδιάσκεψη.
- Τηλεϊατρική: Ο όρος αυτός περιλαμβάνει τη δυνατότητα ενός γιατρού να επικοινωνεί από μακριά με τον ασθενή του, να τον εξετάζει μέσω εικόνας (όπου αυτό είναι εφικτό), και να του παρέχει ιατρική συνταγή. Ο ασθενής έχει τη δυνατότητα να συμβουλευτεί πολλούς γιατρούς και να έχει πρόσβαση σε ποικίλες ιατρικές πληροφορίες.

Ειδικότερα, η σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών και της τεχνολογίας της πληροφορικής έχει φέρει στο προσκήνιο νέες υπηρεσίες, που στηρίζονται κυρίως στην ασύρματη πρόσβαση και στη μετάδοση φωνής μέσω του Διαδικτύου (Voice over IP-VoIP).

¹²⁹Η υπηρεσία Voice over IP χρησιμοποιεί το πρωτόκολλο του Διαδικτύου προκειμένου να μεταφέρει τηλεφωνικές συνομιλίες, μετατρέποντας τη φωνή σε

¹²⁹ www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html “Voice over IP: Μετάδοση φωνής μέσω του Internet” & “Η ραγδαία ανάπτυξη της τηλεφωνίας VoIP”

δεδομένα. Η συχνότητα που απαιτείται για τη μετάδοση δεδομένων είναι πολύ μικρότερη από εκείνη των τηλεπικοινωνιακών δικτύων με αποτέλεσμα οι κλήσεις μέσω του Διαδικτύου να είναι αρκετά φθηνές. Η τηλεφωνία μέσω internet αντιπροσωπεύει τη σύγκλιση των συσκευών που χρησιμοποιούνται στο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο έτσι ώστε όλες οι υπηρεσίες – ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, βίντεο, τηλεφωνία, fax, μεταφορά δεδομένων, κ.λπ. – να διεξάγονται μέσω μιας μόνο συσκευής και μιας δικτυακής υποδομής. Με τη χρήση απλών προγραμμάτων, όπως το skype, οι τηλεφωνικές κλήσεις μεταξύ υπολογιστών πραγματοποιούνται εύκολα και φθηνά. Πολλές ελληνικές εταιρείες, ιδίως οι μικρομεσαίες, έχουν αρχίσει να επενδύουν στην Voice over IP, καθώς επωφελούνται από την ευελιξία και τα χαμηλά τηλεπικοινωνιακά κόστη που προσφέρει η υπηρεσία αυτή, παράγοντες αρκετά σημαντικοί για την επιβίωσή τους από την αποτελεσματική αντιμετώπιση του ανταγωνισμού. Η Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. για παράδειγμα δημιούργησε το πρόγραμμα Communicator το οποίο είναι μια εφαρμογή η οποία εγκαθίσταται σε ηλεκτρονικό υπολογιστή (Windows 7, Vista ή XP) και προσφέρει πολλαπλά χαρακτηριστικά επικοινωνίας μεταξύ των χρηστών, όπως τηλεφωνικές και video κλήσεις, chat και λίστα επαφών. Οι πελάτες της εταιρείας θα μπορούν να πραγματοποιούν και να λαμβάνουν κλήσεις από οποιοδήποτε σημείο του κόσμου, στο οποίο παρέχεται ευρυζωνική σύνδεση Internet, χρησιμοποιώντας έναν τηλεφωνικό αριθμό της εταιρείας αποκλειστικά «δεμένο» με την εφαρμογή Communicator.¹³⁰ Εταιρείες που μέχρι τώρα παρείχαν σύνδεση internet προσφέρουν ταυτόχρονα και τηλεφωνία. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε., η Vivodi και η Hellas On Line¹³¹ που υλοποιούν δικό τους ευρυζωνικό δίκτυο πανελλαδικά.

Στις μέρες μας παρατηρείται πολύ συχνά η απαίτηση για γρήγορη και άμεση πρόσβαση σε πληροφορίες και δεδομένα, επομένως δημιουργείται ανάγκη για προϊόντα και υπηρεσίες που παρέχουν ασύρματη μεταφορά δεδομένων. Η ασύρματη επικοινωνία εμφανίζεται καθημερινά σε περισσότερα προϊόντα, από τα κινητά τηλέφωνα και τους υπολογιστές παλάμης έως εκτυπωτές και άλλες περιφερειακές συσκευές. Εξέλιξη της ασύρματης μεταφοράς και λήψης δεδομένων αποτελεί η

¹³⁰ [www.cyta.gr/για το σπίτι /Communicator](http://www.cyta.gr/για_το_σπίτι/Communicator)

¹³¹ Εφημερίδα Καθημερινή και ιστοσελίδα της Cyta

Όνομα Καθηγητή: Απόστολος Χριστόπουλος

Όνομα φοιτήτριας Νίκη Προδρόμου

ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο (Wi-Fi). Καθώς δεν χρειάζονται καλώδια, το wi-fi προσφέρει ελεύθερα κυρίως στους εργαζόμενους που κινούνται εκτός γραφείου και έχουν ανάγκη από γρήγορη και ασφαλή πρόσβαση στο Διαδίκτυο προκειμένου να στείλουν και να λάβουν δεδομένα. Η δυνατότητα αυτή αυξάνει την παραγωγικότητα και την αποδοτικότητα των εργαζομένων. Η εγκατάσταση ενός ασύρματου δικτύου και η ανάπτυξη της συγκεκριμένης υποδομής γίνεται σε σύντομο χρονικό διάστημα και δεν απαιτείται υψηλό κόστος εγκατάστασης και υποδομών. Το γεγονός αυτό δίνει την ευκαιρία στις επιχειρήσεις να υιοθετήσουν τη συγκεκριμένη τεχνολογία και να αναπτυχθούν περισσότερο.¹³²

Πολλοί επιχειρηματικοί κλάδοι επωφελούνται επενδύοντας στην ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες προσφέρουν τη δυνατότητα στους πελάτες τους να εργαστούν ή να ψυχαγωγηθούν μέσω του Διαδικτύου σε οποιοδήποτε χώρο του ξενοδοχείου. Το γεγονός αυτό ωφελεί τόσο τους πελάτες όσο και τα συγκεκριμένα ξενοδοχεία, που διαφοροποιούνται από τον ανταγωνισμό και αυξάνουν τα έσοδά τους. Επιπλέον, το Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών έχει εγκαταστήσει ασύρματο δίκτυο επιτρέποντας σε πολλούς επιβάτες να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με την πτήση τους, αλλά και σε άλλες υπηρεσίες εξυπηρέτησης. Η ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο έχει κάνει την εμφάνισή της επίσης και σε καφετέριες, με πιο γνωστή την αλυσίδα Starbucks. Οι πελάτες της συγκεκριμένης αλυσίδας καταστημάτων έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν, ενώ βρίσκονται σε δημόσιο χώρο ή απλά να ψυχαγωγηθούν.¹³³ Οι εκθεσιακοί χώροι, μέσω της ασύρματης δικτύωσης που διαθέτουν, επιτρέπουν στους επαγγελματίες να προβούν σε σημαντικές συνεργασίες αλλά και να πληροφορηθούν σχετικά με την έκθεση που πραγματοποιείται κάθε φορά. Παράδειγμα αποτελεί η λειτουργία internet café με ασύρματη δικτύωση στην έκθεση Comdex.

Καθημερινά ολοένα και περισσότερες εταιρείες χρησιμοποιούν τόσο την τηλεφωνία μέσω του Διαδικτύου όσο και την ασύρματη πρόσβαση (wi-fi/VoIP). Σταδιακά γίνονται προσπάθειες ώστε να συνδυαστούν αυτές οι τεχνολογίες και να παρέχεται τηλεφωνία μέσα από ασύρματα δίκτυα. Η υπηρεσία αυτή διατίθεται, ήδη, στην Ευρώπη και παράλληλα εμφανίζονται νέες συσκευές που στηρίζουν την ασύρματη

¹³² www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html «Wi-Fi: η ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο»

¹³³ Διαφήμιση αλυσίδας Starbucks στην ιστοσελίδα http://gr.starbucks.com/el/_Our+Stores/

πρόσβαση. Η αγορά διευρύνεται ακόμα περισσότερο και οι εταιρείες αποκτούν πολλά οφέλη όπως περισσότερη ευελιξία από την επιλογή δικτύου και μειωμένα κόστη. Πολλές εταιρείες έχουν παρουσιάσει τηλέφωνα και συσκευές wi-fi/VoIP, που απευθύνονται κυρίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με στόχο την υιοθέτηση της νέας τεχνολογίας, δίνοντας κυρίως έμφαση στην ευκολία της εγκατάστασης και στο χαμηλό κόστος.¹³⁴

Οι υπηρεσίες που παρουσιάστηκαν παραπάνω καθώς και οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών δίνουν τη δυνατότητα μιας αποδοτικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών και των πολιτών, μέσω αυτοματοποιημένων κυρίως διαδικασιών. Παρέχονται πλέον στους πολίτες υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, σε σύντομο χρονικό διάστημα και με μειωμένο κόστος. Στις δημόσιες υπηρεσίες λειτουργούν πληροφοριακά συστήματα και βάσεις δεδομένων, τα οποία βελτιώνουν τις διοικητικές λειτουργίες και συνεπώς τις υπηρεσίες που προσφέρονται στους πολίτες και στις επιχειρήσεις. Οι δημόσιες υπηρεσίες επικοινωνούν τόσο μεταξύ τους όσο και με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις μέσω ενός ενιαίου τεχνικού αλλά και λειτουργικού περιβάλλοντος. Σε αυτό έχει συμβάλει βέβαια η αύξηση της χρήσης του Διαδικτύου καθώς και η παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Πληροφορίες σχετικές με το Δημόσιο τομέα παρέχονται σε ψηφιακή μορφή και έχει εξασφαλιστεί πλήρως η ηλεκτρονική πρόσβαση των πολιτών.

Οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα πλέον να συναλλάσσονται τηλεφωνικά ή ηλεκτρονικά με τις υπηρεσίες του δημοσίου αποφεύγοντας την ταλαιπωρία από τους γραφειοκρατικούς και αναποτελεσματικούς μηχανισμούς. Καλώντας τετραψήφιους αριθμούς μπορούν να υποβάλλουν τηλεφωνικά τις αιτήσεις τους για μια σειρά πιστοποιητικών (ληξιαρχικές πράξεις, πιστοποιητικά φορολογικής ενημερότητας κ.λ.π.) με ελάχιστη οικονομική επιβάρυνση ενώ στους παραδοσιακούς τρόπους συναλλαγής χρειαζόταν την φυσική παρουσία και συμπλήρωση διάφορων αιτήσεων. Επίσης μπορείς να υποβάλεις οποιαδήποτε αίτηση ή να ζητήσεις οποιαδήποτε πληροφορία μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η συμπλήρωση φορολογικών δηλώσεων μέσω διαδικτύου στην διεύθυνση

¹³⁴ Γερ. Ζώτος – Αφιέρωμα «Όλα αλλάζουν στις τηλεπικοινωνίες» σελίδα 16
Όνομα Καθηγητή: Απόστολος Χριστόπουλος
Όνομα φοιτήτριας Νίκη Προδρόμου

<http://www.gsis.gr/>¹³⁵ καθώς επίσης και να ζητήσει ηλεκτρονική έκδοση πιστοποιητικών και πληροφορίες για θέματα σχετικά με την φορολογία. Τέλος, μέσω της ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης των πολιτών από διάφορες υπηρεσίες αποφεύγονται οι χρονοβόρες μετακινήσεις και οι ουρές στα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών.¹³⁶

Όσον αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης, μέσω του διαδικτύου έχει εκσυγχρονιστεί η διαδικασία εκπαίδευσης για συνεχή κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού. Το εκπαιδευτικό σύστημα της τριτοβάθμιας κυρίως αλλά και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επαναπροσδιορίστηκε, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών. Οι νέες τεχνολογίες και το Διαδίκτυο χρησιμοποιούνται προκειμένου να βελτιώσουν την ποιότητα της μάθησης και να διευκολύνουν την πρόσβαση σε πόρους και υπηρεσίες. Το διαδίκτυο γενικότερα δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης σε απεριόριστες πηγές πληροφοριών και εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσω διαδικτύου ή τηλε-εκπαίδευσης, συμβάλλει στη διαβίου μάθηση δίνοντας τη δυνατότητα στους πολίτες, εργαζόμενους και μη να προσαρμόσουν τα προσόντα και τις δεξιότητες τους στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς. Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της τηλε-εκπαίδευσης. Σε πολλά πανεπιστήμια της χώρας επίσης υπάρχουν ειδικά εξοπλισμένες αίθουσες όπου πραγματοποιούνται τηλεσυνεδριάσεις με άλλα πανεπιστήμια τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού.

Ένα σύστημα τηλε-εκπαίδευσης περιλαμβάνει διάφορες υπηρεσίες πολυμέσων (π.χ. τηλεικονοδιάσκεψη) που επιτρέπουν τη μετάδοση και διαχείριση πληροφοριών με ευέλικτο και οικονομικό τρόπο. Μέσω της τηλε-εκπαίδευσης πολλά πανεπιστήμια και εκπαιδευτικά κέντρα έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν σεμινάρια και μαθήματα από απόσταση, αντικαθιστώντας τις παραδοσιακές διαδικασίες μάθησης. Με αυτό τον τρόπο δίνεται η ευκαιρία επιμόρφωσης και κατάρτισης σε άτομα που είτε εργάζονται είτε μένουν σε απομακρυσμένες περιοχές. Επιπλέον, μειώνεται ο χρόνος και το κόστος μάθησης, επιτυγχάνεται ατομικότητα και ο έλεγχος της μάθησης καθίσταται περισσότερο αποτελεσματικός.¹³⁷

¹³⁵ Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (Γ.Γ.Π.Σ.) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών

¹³⁶ Η Ελλάδα στην Κοινωνία της πληροφορίας – Στρατηγική και δράσεις 2002

¹³⁷ Αδαμόπουλος Δ. Τηλεματική, διαδίκτυα και Κοινωνία σελ. 216 - 221

Οι νέες τεχνολογίες τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής και γενικότερα τα ευρυζωνικά δίκτυα και οι υποδομές συμβάλλουν επίσης, στην παροχή βελτιωμένων ποιοτικά υπηρεσιών υγείας. Όλοι οι πολίτες έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, στα πλαίσια ενός αποκεντρωμένου συστήματος, όπου η ιατρική εξειδίκευση και εμπειρία είναι διαθέσιμη σε όλους. Η εισαγωγή πληροφοριακών συστημάτων και η πρόσβαση των νοσοκομείων στην εξελιγμένη τηλεπικοινωνιακή υποδομή συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών υγείας, σε ότι αφορά τη διάγνωση και στη θεραπεία. Επίσης συμβάλλουν αποτελεσματικά και στην ανάπτυξη της τηλε-ιατρικής. Μέσω της τηλε-ιατρικής επιτυγχάνεται η παροχή ιατρικής γνώσης από απόσταση με τη μορφή διάγνωσης, ιατρικών συμβουλίων ή ακόμα και τη τηλε-χειρουργική με τη διάδοση εξειδικευμένων χειρουργικών τεχνικών και γνώσεων. Επίσης μπορεί να πραγματοποιηθεί και η εικονοδιάσκεψη μεταξύ δύο ή περισσότερων γιατρών που βρίσκονται σε διαφορετικές περιοχές. Η τηλε-ιατρική μπορεί να προσφέρει μεγάλη ποικιλία εφαρμογών σε άτομα αστικών ή αγροτικών περιοχών και συμβάλλει με τον τρόπο αυτό στην παραμονή ιατρικού προσωπικού σε απομονωμένες περιοχές, εξασφαλίζοντας συνεχή εκπαίδευση και συνεργασία από απόσταση. Στην Ελλάδα η τηλε-ιατρική δεν εφαρμόζεται σε μεγάλο βαθμό με αποτέλεσμα να παραμείνουν τα προβλήματα που δημιουργούνται από την γεωγραφική ανομοιομορφία της χώρας. Η ανάπτυξη της τηλε-ιατρικής πρέπει να σχεδιαστεί έτσι ώστε να διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα και η αξιοπιστία των τηλε-ιατρικών υπηρεσιών.¹³⁸

Επίσης θα ήταν παράληψη να μην αναφερθούμε και στην ραγδαία ανάπτυξη της κινητής τηλεφωνίας που μετά την έλευση της τρίτης γενιάς υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας (3G), συντέλεσε στην περαιτέρω «διάβρωση» της αγοράς υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας από τις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας. Η ανάπτυξη της συγκεκριμένης τεχνολογίας έχει ως αποτέλεσμα τη δραματική αύξηση της χωρητικότητας των δικτύων των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας, οδηγώντας τις τελευταίες στην παροχή παραδοσιακών υπηρεσιών φωνής και SMS σε πολύ ανταγωνιστικές τιμές, σε μια προσπάθεια προώθησης των νέων υπηρεσιών 3G, που θα αποτελέσουν την κύρια πηγή κερδοφορίας. Με τον τρόπο αυτό τόσο οι πάροχοι όσο και οι εταιρείες κατασκευής κινητής τηλεφωνίας πλάσαραν πρόσφατα στην

¹³⁸ Αδαμόπουλος Δ. Τηλεματική, διαδίκτυα και Κοινωνία σελ. 222 - 225

αγορά την τέταρτη γενιά υπηρεσιών (4G) που ελπίζουν στην ακόμα περισσότερη απόσπαση μεριδίων της αγοράς.

Συμπερασματικά, εξέλιξη των νέων τεχνολογιών τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής, η ευρεία διάδοσή τους και η ενσωμάτωσή τους σε όλες σχεδόν τις διαστάσεις της καθημερινής ζωής των πολιτών και των επιχειρήσεων παίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική δραστηριότητα, την παραγωγή πλούτου και τη διαμόρφωση της ποιότητας ζωής. Η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και υποδομών είναι στρατηγικής σημασίας, αφού μπορεί να δώσει σημαντική ώθηση στις οικονομικές δραστηριότητες αλλά και να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των πολιτών. Η υστέρηση στην ανάπτυξη τέτοιων υποδομών και υπηρεσιών οδηγεί τη χώρα σε δυσμενέστερη θέση στην παγκόσμια ανταγωνιστική οικονομία.

3.δ.2. Διαφήμιση¹³⁹

Οι διαφημιστικές καμπάνιες των εταιρειών διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ζήτησης των εξεταζομένων υπηρεσιών αλλά και στη διαμόρφωση των προτιμήσεων των καταναλωτών. Σε γενικές γραμμές μπορεί να αναφερθεί ότι η διαφήμιση δεν κατευθύνει απλώς την ζήτηση μεταξύ διάφορων επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών και προϊόντων τηλεπικοινωνιών αλλά και δημιουργεί ζήτηση ενημερώνοντας το καταναλωτικό κοινό για νέες υπηρεσίες και προϊόντα. Οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας ήταν πάντα οι καλύτεροι πελάτες των διαφημιστικών εταιρειών και των media, αφού ξόδευαν τεράστια ποσά για προβολή- διαφήμιση. Τώρα θα χρειασθεί να ξοδέψουν ακόμη πιο πολλά, καθώς μαίνεται ο μεταξύ τους πόλεμος για την αναδιανομή της "πίτας", η οποία έχει αρχίσει να μικραίνει. Τα συνολικά έσοδα των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας παρουσιάζουν πτωτική τάση και ο συνολικός ετήσιος κύκλος εργασιών στον κλάδο εκτιμάται ότι θα είναι μειωμένος. Βασικές αιτίες, η μείωση των τελών τερματισμού και η επιβολή φορολογίας στα κινητά τηλέφωνα.

Μικρότερος τζίρος λιγότερο χρήμα στα ταμεία των τριών εταιρειών – με ανάλογες επιπτώσεις στην κερδοφορία. Καθώς η "πίτα" μικραίνει, οι τρεις εταιρείες του κλάδου προσπαθούν να υποκαταστήσουν την απώλεια τζίρου με την κατάκτηση μεγαλύτερων μεριδίων αγοράς. Αποδύονται λοιπόν σε σκληρή μάχη, με πολλά νέα

¹³⁹ Γ. Δονάτος & Ζ. Μπραγουδάκης : «Διαφήμιση και διεκδικήσιμη αγορά – Η περίπτωση του κλάδου κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα», 2004

πακέτα προσφορών και με δαπανηρές διαφημιστικές καμπάνιες.. Αδιαμφισβήτητος leader στην διαφημιστική δαπάνη της αγοράς υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας είναι η Cosmote, με μερίδιο πέρα του 50%. Η συνεργασία με την Hellas On Line (HOL) εκτιμάται ότι θα βοηθήσει στην προσπάθεια αύξησης των εσόδων, δεν πρόκειται όμως να διαφοροποιήσει αισθητά το μερίδιο του βρετανικού οίκου στην ελληνική αγορά κινητής τηλεφωνίας. Μόνο για τον μήνα Ιούνιο του 2011 δαπανήθηκαν για διαφήμιση από τις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας συνολικά 5.625.735 εκατομμύρια Ευρώ από αυτά τα 3.337.601 εκατομμύρια Ευρώ κατανάλωσε η Cosmote.¹⁴⁰

Διαφημιστικές δαπάνες σε προϊόντα και υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας						
α/α	Εταιρεία	Τηλέραση	Εφημερίδες	Περιοδικά	Ραδιόφωνο	Σύνολο
Υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας						
1	COSMOTE	2.104.825	488.011	408.268	336.496	3.337.601
2	VODAFONE	625.182	201.650	192.100	405.997	1.424.928
3	Q TELECOM	281.926	0	43.092	50.210	375.228
4	WIND	168.423	86.566	26.082	1.267	282.338
5	NETSMART	0	0	143.338	0	143.338
6	LEXITEL	0	60.735	0	0	60.735
	ΥΠΟΛΟΙΠΟΙ	0	0	567	0	567
	Σύνολο	3.180.356	836.962	813.447	793.970	5.624.735

Σημαντική είναι και η διαφημιστική δαπάνη των εταιρειών σταθερής τηλεφωνίας με συνολικά 1.960.438 εκατομμύρια Ευρώ για το μήνα Ιούνιο του 2011. Από αυτά το 1.536.770 εκατομμύρια Ευρώ κατανάλωσε ο ΟΤΕ¹⁴¹

Διαφημιστικές δαπάνες σε υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας και Internet						
α/α	Εταιρεία	Τηλέραση	Εφημερίδες	Περιοδικά	Ραδιόφωνο	Σύνολο
1	ΟΤΕ	875.280	149.904	232.725	278.861	1.536.770
2	HELLAS ON LINE	79.673	50.153	45.292	88.125	263.243
3	OLTA	89.941	11.566	0	48	101.555
4	FORTHNET	0	30.842	0	0	30.842
5	COSMOLINE	0	21.547	0	2.284	23.832
6	ON TELECOMS	0	0	4.196	0	4.196
	Σύνολο	1.044.894	264.012	282.213	369.318	1.960.438

Ονομαστικές δαπάνες (σε ευρώ) των εταιρειών παροχής υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας και Internet κατά τον περασμένο Ιούνιο. Η συνολική ονομαστική δαπάνη έφτασε τα €1,96 εκατ. παρουσιάζοντας πολύ μεγάλη πτώση (-56%) σε σχέση με τα €4,47 εκατ. του αντίστοιχου διαστήματος του 2010.

3.δ.3.Κόστος των υπηρεσιών

Το κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι ένας εξίσου σημαντικός παράγοντας στη διαμόρφωση της ζήτησης. Άμεσα συνδεδεμένο με το κόστος των υπηρεσιών είναι το διαθέσιμο εισόδημα των καταναλωτών, καθώς και η προσωπική αντίληψη τους σχετικά με τη χρησιμότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.¹⁴²

¹⁴⁰ Channel Partner 1/2/2012 Διαφημιστική Δαπάνη του κλάδου των Τηλεπικοινωνιών για Ιούνιο 2011

¹⁴¹ Channel Partner 1/2/2012 Διαφημιστική Δαπάνη του κλάδου των Τηλεπικοινωνιών για Ιούνιο 2011.

¹⁴² ICAP Έρευνα Υπηρεσίες Σταθερής και Κινητής Τηλεφωνίας 2009.

Επίσης η ικανότητά των εταιρειών να λειτουργήσουν αποτελεσματικά και να συμπίεσουν την κοστολογική τους βάση, είναι κρίσιμη για την μελλοντική εικόνα του κλάδου ενώ οι συνθήκες είναι προφανώς ευνοϊκές για επιχειρηματικές κινήσεις, εξαγορές π.χ. Q Telecoms από Wind, Cosmote από ΟΤΕ, ή συγχωνεύσεις π.χ. Vivodi και ON Telecoms, που θα ευνοήσουν το στόχο αυτό και θα δημιουργήσουν μεγαλύτερες ενότητες πελατειακής βάσης.

Οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας επιδιώκουν σε σύντομο χρονικό διάστημα να μειώσουν τη χρέωση για υπηρεσίες φωνητικής κλήσης στα επίπεδα χρέωσης της σταθερής τηλεφωνίας προκειμένου να προσεγγίσουν νέους πελάτες, ενώ ταυτόχρονα θα προσφέρουν προστιθέμενες υπηρεσίες 3ης γενιάς. Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η δημιουργία ενός πυκνότερου δικτύου κεραιών, το οποίο σημαίνει αυτομάτως νέες υψηλές επενδύσεις.

Στην σταθερή τηλεφωνία οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών προσφέρουν με χαμηλότερο κόστος τις υπηρεσίες τους όπως για παράδειγμα, δωρεάν ή με πολύ χαμηλή χρέωση, κλήσεις σε αστικά, υπεραστικά ή διεθνείς τηλέφωνα.

3.δ.4. Ποιότητα των υφιστάμενων υπηρεσιών

Αυτός είναι ένας από τους παράγοντες που επηρεάζει άμεσα την εξέλιξη της ζήτησης των υπηρεσιών της κάθε εταιρείας. Γι' αυτό το λόγο, ένας από τους βασικότερους στόχους των εταιρειών είναι η βελτίωση και η διατήρηση υψηλής ποιότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες και η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη κάλυψη του Ελλαδικού χώρου. Κάποιες μικρές διαφορές στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, είναι συχνά υπεύθυνες για την μετακίνηση συνδρομητών κινητής ή σταθερής τηλεφωνίας από το ένα δίκτυο στο άλλο. Παράγοντες της αγοράς εκτιμούν πως όταν κλείσει ο κύκλος των μειώσεων στις χρεώσεις και μπει και ο κλάδος της σταθερής τηλεφωνίας στο στάδιο της ωρίμανσης (η κινητή ήδη βρίσκεται σε αυτό το στάδιο), τότε στην αγορά θα ξεχωρίσουν εκείνες οι εταιρείες οι οποίες θα προσφέρουν ανώτερη, ποιοτικά επικοινωνία χωρίς τις «παιδικές ασθένειες» που παρατηρούνται σήμερα. Για παράδειγμα η Wind δίνει έμφαση στο μεγάλο αριθμό των καταστημάτων εξυπηρέτησης πελατών γιατί θεωρεί ότι με τον τρόπο αυτό παρέχει καλύτερα και πιο γρήγορα υπηρεσίες στον πελάτη, ενώ η Cyta Ελλάς Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. δίνει περισσότερο έμφαση στην εξυπηρέτηση πελατών για αυτό και είναι η μοναδική εταιρεία με ιδιόκτητο στόλο τεχνικής εξυπηρέτησης.

3.δ.5. Ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων

Ο ανταγωνισμός των επιχειρήσεων είναι άμεσα εξαρτημένος από τους παραπάνω παράγοντες, αποτελεί δε τη βασική αιτία που τα προγράμματα χρήσης, οι προσφορές σε συσκευές, καθώς και οι τιμές χρήσης των υπηρεσιών των εταιρειών τηλεφωνίας αλλάζουν με σχετικά γρήγορους ρυθμούς. Στην περίπτωση της σταθερής τηλεφωνίας ο ανταγωνισμός δεν είναι ακόμα στο επίπεδο της κινητής τηλεφωνίας, λόγω του μεγέθους του Ο.Τ.Ε. και της εδραιωμένης θέσης του στην αντίστοιχη εγχώρια αγορά. Συγκεκριμένα, λίγοι εναλλακτικοί πάροχοι έχουν την οικονομική δυνατότητα να ανταγωνιστούν τον Ο.Τ.Ε. σε θέματα διαφήμισης και προώθησης νέων προϊόντων και υπηρεσιών. Επίσης, οι εναλλακτικοί πάροχοι πρόσφατα ξεκίνησαν να συναγωνίζονται τον ΟΤΕ σε θέματα διεύρυνσης δικτύου και παροχής υπηρεσιών και ιδιαίτερα στις ακριτικές περιοχές.

3.δ.6. Διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών

Το διαθέσιμο εισόδημα επηρεάζει τη ζήτηση των εξεταζόμενων υπηρεσιών και κυριότερα της κινητής τηλεφωνίας. Παρόλα αυτά, θεωρείται λιγότερο σημαντικός παράγοντας σε σύγκριση με την ανάγκη των ατόμων για επικοινωνία. Σύμφωνα, λοιπόν, με το μέγεθος του διαθέσιμου εισοδήματος, ο κάθε καταναλωτής έχει συγκεκριμένες επιλογές συσκευών και υπηρεσιών. Οι εταιρείες το έχουν προβλέψει αυτό και έχουν διαμορφώσει διαφορετικά προγράμματα, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στη ζήτηση όλων των καταναλωτών.¹⁴³

3.δ.7. Απελευθέρωση της αγοράς

Η απελευθέρωση της αγοράς σταθερής τηλεφωνίας και ο αναβαθμισμένος ρόλος της Ε.Ε.Τ.Τ., επήλθε βάσει της πολιτικής της Ε.Ε. για την κατάργηση κρατικών μονοπωλίων και τη δημιουργία ανταγωνιστικών αγορών, με τον καταναλωτή να είναι ο κύριος ευεργετούμενος μέσω της παροχής ανταγωνιστικών και διαφοροποιημένων υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας.

3.δ.8. Σύγκλιση των κλάδων της Πληροφορικής και των Τηλεπικοινωνιών

Ο αναβαθμισμένος ρόλος του κλάδου της σταθερής τηλεφωνίας σε ότι αφορά την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, τόσο σε εθνικό όσο και παγκόσμιο επίπεδο, οφείλεται ως επί το πλείστον στη σύγκλιση των δύο αυτών κλάδων της Επιστήμης.

¹⁴³ ICAP Υπηρεσίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας 2009

3.δ.9. Κανάλια διάθεσης

Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας έχουν αναπτύξει πανελλαδικά δίκτυα πωλήσεων με εμπορικούς αντιπροσώπους, οι οποίοι με τη σειρά τους ενδέχεται να συνεργάζονται, όσον αφορά το εξεταζόμενο αντικείμενο, με άλλες επιχειρήσεις διάθεσης. Παράλληλα, ορισμένοι πάροχοι (κυρίως στον τομέα της κινητής τηλεφωνίας) έχουν ιδρύσει και καταστήματα με το εμπορικό σήμα τους, τα οποία διαθέτουν αποκλειστικά τα δικά τους προϊόντα και υπηρεσίες. Τα καταστήματα αυτά λειτουργούν ως εταιρικά ή / και με τη μορφή συνεργασίας με τρίτους μέσω του θεσμού της δικαιόχρησης (franchise), προσφέροντας τις υπηρεσίες του συγκεκριμένου πάροχου παράλληλα με την πώληση τηλεφωνικών συσκευών και αξεσουάρ, καθώς και την παροχή πελατειακής υποστήριξης.

Όσον αφορά τους εμπορικούς αντιπροσώπους, αυτοί μπορεί να αποτελούν αλυσίδες καταστημάτων ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών ειδών, καταστήματα προϊόντων τεχνολογίας (gadgets) και πολυμέσων, καταστήματα ηλεκτρονικού εμπορίου αλλά και εμπορικές επιχειρήσεις, που προμηθεύουν τρίτους και δεν ασχολούνται άμεσα με τη λιανική διάθεση.

Οι στρατηγικές των εμπορικών αντιπροσώπων όσον αφορά τη διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών ποικίλουν. Κάποιοι στηρίζονται σε δικές τους αλυσίδες λιανικής, οι οποίες λειτουργούν είτε με εταιρικά καταστήματα είτε μέσω θυγατρικών επιχειρήσεων. Άλλοι συνεργάζονται με ανεξάρτητες αλυσίδες, με μεμονωμένα σημεία πωλήσεων ή με εταιρείες τηλεπωλήσεων.

Οι συμφωνίες με ανεξάρτητες αλυσίδες καταστημάτων γίνονται συνήθως μέσω συμβάσεων εμπορικής συνεργασίας. Τα μεμονωμένα σημεία πωλήσεων μπορεί να είναι επιχειρήσεις, που εξειδικεύονται σε κάποιο τομέα (π.χ. προϊόντα και υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας) ή ενδέχεται να έχουν μια ευρύτερη εμπορική δραστηριότητα. Ειδικότερα στον τομέα των υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας, η προώθηση των υπηρεσιών γίνεται και μέσω τηλεπωλήσεων, από το σύνολο δε των παρόχων υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας, ο Ο.Τ.Ε. και Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. είναι οι μόνο που διαθέτουν δικό τους δίκτυο καταστημάτων, ενώ οι εναλλακτικοί πάροχοι καθώς και η Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. έχουν συνάψει εμπορικές

συνεργασίες κυρίως με καταστήματα ηλεκτρονικών και ηλεκτρικών συσκευών, καθώς και καταστήματα προϊόντων τεχνολογίας και πολυμέσων.¹⁴⁴

3.δ.10. Οικονομικά αποτελέσματα του κλάδου

Τα μεγέθη της συνολικής αγοράς σημείωσαν σημαντικές μειώσεις. Ο κύκλος εργασιών των παρόχων παρουσίασε μείωση της τάξης του 11%, γεγονός που οφείλεται στη μείωση των τζίρων του ΟΤΕ (κατά 10%) και των ΕΚΤ (κατά 16%). Αντίθετα, οι εναλλακτικοί πάροχοι σταθερής τηλεφωνίας κατέγραψαν αύξηση 21%, η οποία οφείλεται κυρίως στην άνοδο των εσόδων των HELLAS ON LINE (30%), FORTHNET (27%) και της Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. (110%). Σημαντικά μεγαλύτερες είναι οι απώλειες αναφορικά με το μικτό κέρδος, δεδομένου ότι εμφανίζεται μειωμένο για τον ΟΤΕ κατά 59% (τα λειτουργικά έξοδα της εταιρίας μειώθηκαν κατά 1,4%, ενώ ο τζίρος κατά 10%) και για τις ΕΚΤ κατά 110% (λόγω κυρίως της WIND). Οι εναλλακτικοί πάροχοι σταθερής τηλεφωνίας παρουσιάζουν αύξηση σχεδόν κατά 100%, γεγονός που οφείλεται στη σημαντική αύξηση σχεδόν κατά 30 εκατ. ευρώ του μικτού κέρδους της FORTHNET. Αντίθετα, η μείωση του ενεργητικού κατά 6% οφείλεται στην πτώση κατά 3% του ενεργητικού του ΟΤΕ, κυρίως λόγω της μείωσης που παρουσιάζεται στα κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας και κατά 13% των ΕΚΤ (μείωση ενεργητικού WIND κατά 44% λόγω της απομείωσης της υπεραξίας της κατά 913 εκατ. ευρώ και των αποθεμάτων κατά 1 εκατ. ευρώ).¹⁴⁵

3.δ.11. Εξέλιξη του ανταγωνισμού και κύριες τάσεις Σταθερή τηλεφωνία

Στη σταθερή τηλεφωνία ο ΟΤΕ τα τελευταία χρόνια χάνει μερίδια αγοράς από την ισχυρή παρουσία των εναλλακτικών παρόχων, οι οποίοι προσφέρουν ποικίλα προγράμματα και υπηρεσίες, αυξάνοντας τις επιλογές των καταναλωτών. Οι εναλλακτικοί φορείς παροχής υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας ορίζονται οι εταιρείες εκείνες που αγόρασαν άδεια σταθερής ασύρματης πρόσβασης καθώς και οι εταιρείες

¹⁴⁴ www.cyta.gr

¹⁴⁵ www.eett.gr / Έρευνα αγοράς 2010

που διασυνδέθηκαν με τον ΟΤΕ ή τους άλλους εναλλακτικούς παρόχους και χρησιμοποιούν το βασικό δίκτυο τους σε διάφορες περιοχές¹⁴⁶.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕΤΤ, οι καταναλωτές μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε πληθώρα εναλλακτικών παρόχων προκειμένου να πραγματοποιήσουν αστικές, υπεραστικές, διεθνείς κλήσεις, αλλά και κλήσεις από σταθερά σε κινητά τηλέφωνα, με σημαντικό όφελος. Πλεονεκτήματα των εναλλακτικών φορέων, που χρησιμοποιούν από τις αντίστοιχες εταιρείες, προκειμένου να αποσπάσουν μερίδια από τον ΟΤΕ αποτελούν η μείωση του κόστους στις κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω του δικτύου τους, χρέωση κλήσεων ανά δευτερόλεπτο, η παροχή αναλυτικού λογαριασμού στους πελάτες τους, η παροχή λογαριασμού ηλεκτρονικά, ή 24ώρη εξυπηρέτηση και η έμφαση που δίνεται στην παροχή νέων υπηρεσιών, Όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την αποτελεσματική διαφήμιση, ισχυροποιούν τη θέση των εναλλακτικών φορέων στην αγορά.

Οι εναλλακτικοί πάροχοι απέσπασαν μερίδιο 39,4% έναντι του 35% το 2009.¹⁴⁷ Σε κάθε περίπτωση ο ΟΤΕ προσπαθεί να προστατέψει τη θέση του στην αγορά ενώ από την άλλη πλευρά οι εναλλακτικοί φορείς προσπαθούν να επιβιώσουν αποσπώντας του σημαντική πελατεία. Από τον πόλεμο αυτό οι μόνοι κερδισμένοι είναι οι καταναλωτές, οι οποίοι αποκομίζουν τα οφέλη που προκύπτουν. Στα πλαίσια αυτά στόχος του ΟΤΕ είναι να εκσυγχρονίσει πλήρως το δίκτυό του ώστε να αντιμετωπίσει με επιτυχία το σκληρό ανταγωνισμό. Επιπλέον, έχει επενδύσει μεγάλα κεφάλαια για την ψηφιοποίηση του δικτύου του, την αναβάθμιση των υπηρεσιών του και την ανάπτυξη ευρυζωνικών συνδέσεων μεγάλης χωρητικότητας και υψηλής ταχύτητας για την όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη μεταφορά φωνής, εικόνας και δεδομένων. Μέσω των ευρυζωνικών δικτύων του ΟΤΕ οι καταναλωτές έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν προγράμματα συνδρομητικών και ψηφιακών καναλιών, να έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο και να κάνουν χρήση συνδρομητικών υπηρεσιών. Σημαντικό πλεονέκτημα αποτελούσε το ισχυρό δίκτυο του ΟΤΕ ο οποίος αύξανε τα έσοδά του από την ενοικίασή του στους ανταγωνιστές, που πρέπει να διαθέσουν σημαντικά κεφάλαια για να δημιουργήσουν ένα δίκτυο τέτοιου μεγέθους.

¹⁴⁶ Ηγουμενίδου Τέτη, «Τηλεπικοινωνίες – ο ανταγωνισμός στη σταθερή τηλεφωνία». Περιοδικό Eurostohos τεύχος 34, Απρίλιος 2002, σελ. 50

¹⁴⁷ www.eett.gr / έρευνα αγοράς 2010

Το θετικό για τον ΟΤΕ είναι ότι παρατηρείται μία σημαντική μείωση του ρυθμού αύξησης των νέων συνδέσεων των εναλλακτικών τηλεπικοινωνιακών παρόχων το 2011, καθώς σε σύγκριση με το 2010, ο συνολικός αριθμός εκτιμάται ότι θα είναι μικρότερος κατά τουλάχιστον 30%. Σύμφωνα με πληροφορίες, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2011, ο αριθμός των νέων συνδέσεων των ανταγωνιστών του ΟΤΕ έφθασε περίπου στις 67.000, ενώ το πρώτο τρίμηνο της φετινής χρονιάς ήταν κοντά στις 75.000. Το 2011 έκλεισε με περίπου 250.000 με 270.000 νέες συνδέσεις, όταν το αντίστοιχο νούμερο την περασμένη χρονιά είχε διαμορφωθεί σε επίπεδα άνω των 400.000. Σημειώνεται ότι οι συνδέσεις αυτές αφορούσαν, κατά κύριον λόγο, πελάτες που αποφάσισαν να «αφήσουν» τον ΟΤΕ λόγω των χαμηλότερων τιμών που προσφέρουν οι ανταγωνιστές τους, αν και πλέον υπάρχει μία σημαντική μερίδα καταναλωτών που μετακινείται από έναν εναλλακτικό πάροχο σε άλλον.

Σε συνολικό μερίδιο αγοράς, η Forthnet παραμένει στην πρώτη θέση με περίπου 472.000 συνδέσεις μέσω αδεσμοποίητης πρόσβασης του τοπικού βρόχου (LLU). Όμως, οι νέες συνδέσεις της Forthnet το πρώτο τρίμηνο του 2011 ήταν μόλις 12.000, αριθμός αρκετά χαμηλότερος σε σχέση με όλους τους ανταγωνιστές της.

Τη διαφορά με τη Forthnet συνεχίζει να κλείνει η hellas online, η οποία διατηρεί σταθερά τα μερίδιά της σε νέες συνδέσεις. Το 2011 σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες, είχε περίπου 20.000 νέες συνδέσεις, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός να ανέλθει, πλέον, σε περίπου 436.000.

Από την πλευρά της, η Wind αυξάνει αργά αλλά σταθερά το μερίδιο αγοράς της, που έχει φθάσει πλέον στο 21%, με τις νέες συνδέσεις το 2011 να φθάνουν στις 16.000 και συνολικά να εξυπηρετεί περισσότερες από περίπου 316.000 συνδέσεις LLU.

Ο πάροχος με την ταχύτερη ανάπτυξη και τις περισσότερες νέες συνδέσεις παραμένει η Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. . Η τελευταία είχε περίπου 30.000 νέες συνδέσεις στο δεύτερο τρίμηνο του 2011. Η διαφορά σε σχέση με τον ανταγωνισμό αποδίδεται σε δύο λόγους. Ο πρώτος είναι η συμφωνία με την NetOne που αποχώρησε από την αγορά της λιανικής παροχής υπηρεσιών με αποτέλεσμα να αλλάξουν πάροχο οι περίπου 6500 LLU συνδρομητές της, η πλειοψηφία των οποίων πήγε στη Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε.. Ο δεύτερος, σύμφωνα με παρατηρητές της αγοράς, είναι η ιδιαίτερα επιθετική τιμολογιακή πολιτική που ακολουθεί η θυγατρική του κύριου τηλεπικοινωνιακού παρόχου της Κύπρου.

Τέλος, η On Telecoms, σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, είδε τις συνδέσεις της να μειώνονται κατά περίπου 6.000 στο δεύτερο τρίμηνο του 2011 και να διαμορφώνονται πλέον σε επίπεδα χαμηλότερα από τις 120.000.

Η προσθήκη τα τελευταία χρόνια στην αγορά των τηλεπικοινωνιών του σημαντικού παίκτη Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε., ο οποίος με την τεχνογνωσία που διαθέτει από τη μητρική εταιρεία, τα ιδιόκτητα δίκτυα που εγκατέστησε στη χώρα και η νέα ανεπτυγμένη τεχνολογία που διαθέτει, τον κατέστησε όπως φαίνεται και πιο πάνω από πολύ νωρίς σε ένα από τους σημαντικότερους πάροχους της Ελληνικής Αγοράς. Η Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. παρέχει τεχνολογίες όπως: **α.** το DSL (Digital Subscriber Line) ή ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line) που αξιοποιεί το χάλκινο τηλεφωνικό δίκτυο, για προσφορά υπηρεσιών που απαιτούν υψηλές ταχύτητες. Επιτρέπει μεταφορά δεδομένων σε πολύ υψηλές ταχύτητες όπως βίντεο, ήχο και εικόνα. Όλα αυτά είναι εφικτά με τη χρήση της υφιστάμενης τηλεφωνικής γραμμής που φτάνει στο σπίτι, χωρίς να επηρεάζεται η τηλεφωνική υπηρεσία και **β.** το VDSL το οποίο αποτελεί την επόμενη γενιά των τεχνολογιών της μορφής xDSL. Σκοπό έχει την κάλυψη των συνεχώς αυξανόμενων απαιτήσεων σε ρυθμούς μετάδοσης, η ITU-T ενέκρινε και θεσμοθέτησε τον Μάιο του 2006 την τεχνολογία VDSL2 (Very High bit rate Digital Subscriber Line Generation 2) υπό το πρότυπο G.993.2. Με αυτό το πρότυπο παρέχει υπερ-υψηλές ταχύτητες πρόσβασης στο Internet.¹⁴⁸ Με τα ιδιόκτητα δίκτυα που διαθέτει η Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. μπορεί να αναπτύξει πολύ ελκυστικά και οικονομικά πακέτα και να ανταγωνιστεί άμεσα τον ΟΤΕ. Αυτό τη φέρνει σε πλεονεκτική θέση σε σύγκριση με τους υπόλοιπους παρόχους που το μεγαλύτερο μέρος του δικτύου τους ενοικιάζεται από τον ΟΤΕ. Σημαντικό πλεονέκτημα τα πακέτα της Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. στην Ελληνική αγορά γιατί ενώ παρέχει τις βασικές υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας μπορεί να προσθέσει ο κάθε πελάτης και να κτίσει το πρόγραμμα του ανάλογα με τις δικές του ανάγκες π.χ. κλήσεις προς κινητά, σταθερά, εξωτερικού κ.λπ. Με το πρόγραμμα αυτό ο καταναλωτής εξοικονομεί χρήματα γιατί δεν αγοράζει ένα πακέτο που αποτελείτε με χαρακτηριστικά που δεν θα

¹⁴⁸ Ιστοσελίδα της Cyta www.cyta.gr τι είναι ADSL και τι είναι VDSL

χρησιμοποιήσει ποτέ και με το ποσό αυτό εκμεταλλεύεται στο έπακρον τα χαρακτηριστικά που ο κάθε ένας χρησιμοποιεί για να καλύψει τις δικές του ανάγκες. Αποτέλεσμα των μεταβολών στα τιμολόγια της σταθερής τηλεφωνίας έχουν ως αποτέλεσμα να μειωθεί το μηνιαίο έξοδο τόσο για τον οικιακό όσο και για τον επαγγελματία χρήστη.

Κινητή τηλεφωνία

Σημαντικός ανταγωνιστής της σταθερής τηλεφωνίας αποτελεί η κινητή τηλεφωνία. Οι τέσσερις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας που δραστηριοποιούνταν μέχρι το 2007 (Cosmote, Tim που με την εξαγορά της από την Wind πήρε και το όνομα της δεύτερης, Vodafone και Q Telecoms) έγιναν 3^{ης} με την εξαγορά της Q Telecoms από την Wind το 2007. Μετά την μείωση τον Οκτώβριο του 2004 των τελών τερματισμού τους από σταθερά δίκτυα στα κινητά, αυτό απόφερε σημαντικά οφέλη στους καταναλωτές εφόσον συνεπάγονται αντίστοιχες μειώσεις στα λιανικά τιμολόγια. Τον Αύγουστο του 2006 η ΕΕΤΤ προέβη στη λήψη Απόφασης για τη σταδιακή μείωση των τελών τερματισμού στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, με σκοπό τα τέλη αυτά να εξισωθούν με τα κόστη τερματισμού των κλήσεων στο κάθε δίκτυο. Η κινητή τηλεφωνία παρουσιάζει ανοδική πορεία τόσο σε επίπεδο κύκλου εργασιών όσο και σε επίπεδο συνδέσεων. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, το σύνολο των συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας, ανήλθε σε 18,6 εκ. περίπου το 2008 έναντι 16,2 εκ. το 2007.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με πηγές της αγοράς, στο σύνολο των συνδρομητών της εταιρείας Vodafone περιλαμβάνονταν και οι συνδρομητές της «κινητοσταθερής» υπηρεσίας, η οποία το 2009 έγινε μέσω του δικτύου της Hellas Online και οι οποίες καταλάμβαναν μικρό ποσοστό στο σύνολο των συνδρομητών.

Επιπλέον, για την περίοδο 2005-2006 στους συνδρομητές της Wind περιλαμβάνονται και αυτοί της Q, η οποία απορροφήθηκε από τη Wind στα μέσα του 2007. Συγκεκριμένα, οι συνδρομητές της Q (στο σύνολο τους) για το 2005 ήταν 930.683, το 2006 ανήλθαν σε 1.072.147, ενώ για το 2007 και το 2008 εκτιμώνται σε 1.188.980 και 1.346.560 αντίστοιχα.¹⁴⁹

Συνδρομητές ανά εταιρεία κινητής τηλεφωνίας (2005 – 2008)

¹⁴⁹Πηγή: Έρευνα ICAP Υπηρεσίες Σταθερής και Κινητής Τηλεφωνίας 2009

Συνδρομητές ανά εταιρεία κινητής τηλεφωνίας (2005-2008)					
Εταιρείες Κινητής Τηλεφωνίας	2005	2006	2007	2008 (9ΜΗΝΟ)	2009
Cosmote	4.644.440	5.217.927	6.268.627	7.410.728	7.74
Vodafone	4.437.000	4.960.000	5.438.000	5.621.000	5.70
Wind	3.350.019	3.903.987	4.520.324	5.048.498	5.12
Σύνολο	12.431.459	14.081.914	16.226.951	18.080.226	18.56

*Εκτίμηση
 Σημείωση: Στους συνδρομητές της Wind περιλαμβάνονται και οι συνδρομητές της Q Telecommunications AE για την περίοδο 2006. Η απορρόφηση της Q Telecommunications AE πραγματοποιήθηκε στα μέσα του 2007.
 Πηγή: Εκτιμήσεις αγοράς - ICAP - Εταιρείες του I

Αναλυτικότερα, η πελατειακή βάση των παρόχων αναπτύχθηκε σημαντικά, έχοντας την Cosmote να επιτυγχάνει νωρίτερα το στόχο που είχε θέσει για το 2009 και ξεπερνώντας τους 15,5 εκατ. Συνδρομητές, κυρίως λόγω της συνεισφοράς της ΓΕΡΜΑΝΟΣ στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Για το λόγο αυτό, η εταιρεία παράλληλα με τα διάφορα πακέτα χρόνου ομιλίας, με χαμηλές τιμές, που προσφέρει στους πελάτες της ανάλογα με τις ανάγκες τους, δημιούργησε και διαθέτει την υπηρεσία i-mode. Η Cosmote ήταν η πρώτη εταιρεία στην Ελλάδα που διέθετε υπηρεσίες i-mode σε όλους τους συνδρομητές συμβολαίου και καρτοκινητής, σε τιμές αρκούντως προσιτές. Το i-mode, δεν είναι άλλο από το Internet μέσω κινητού που πρόσφερε υψηλές ταχύτητες, μεγάλο φάσμα υπηρεσιών και περιεχομένου και νέες εξελιγμένες συσκευές σε αποκλειστικότητα. Οι νέες μειωμένες χρεώσεις και τα καινούργια πακέτα δωρεάν όγκου χρήσης του i-mode ενισχύουν την περαιτέρω ανάπτυξη των υπηρεσιών δεδομένων. Το Φεβρουάριο του 2007, η Cosmote ξεκίνησε πρώτη στην ελληνική αγορά την εμπορική διάθεση πακέτων ευρυζωνικών υπηρεσιών σταθερού Internet (ADSL), σε συνδυασμό με υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας. Το 2007 η Cosmote ανταποκρινόμενη στην αύξηση της ζήτησης πρόσβασης στο διαδίκτυο μέσω κινητού δικτύου σε πολύ υψηλές ταχύτητες, επέκτεινε σε όλη τη χώρα τη διαθεσιμότητα των αντίστοιχων προϊόντων και υπηρεσιών τεχνολογίας HSPA μέσω του δικτύου 3G σε ταχύτητες που έφταναν μέχρι και τα 7,2 Mbps και αναβάθμισε τα προγράμματα δεδομένων DATA PACK και τις υπηρεσίες Wireless Internet προσφέροντας περισσότερα προνόμια στους συνδρομητές της.

Στην συνέχεια ακολούθησαν την ίδια τακτική προσφέροντας οικονομικές λύσεις ώστε να προσελκύσουν νέους πελάτες. Η Vodafone ακολούθησε με τα οικογενειακά προγράμματα Vodafone 500 και 720, καθώς επίσης και το εταιρικό πακέτο

Blackberry που αποτελούσαν παραδείγματα παροχής οικονομικών και ευέλικτων λύσεων σε οικογένειες και επιχειρηματικούς πελάτες αντίστοιχα.¹⁵⁰

Το 2010, ο κύκλος εργασιών ανήλθε σε 3.571 εκατ. ευρώ, καταγράφοντας μείωση 18% σε σχέση με το προηγούμενο έτος και 38% από το υψηλότερο σημείο του. Αντίστοιχα, τα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) μειώθηκαν στα 1.143 εκατ. ευρώ, μείωση που αντιστοιχεί σε 18,9% σε σχέση με το 2009, και 35% σε σχέση με το 2008. Αντίστοιχες εκτιμήσεις για το πρώτο τρίμηνο του 2011 δείχνουν ότι η πτώση συνεχίζεται φτάνοντας το 21,3%.

Όσον αφορά τη φορολογία, το ποσοστό της τιμής συνέχισε να αυξάνεται σταθερά και να βρίσκεται πλέον στο 26,4%. Σε μελέτη που παρουσίασε το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και η ICAP για την Ένωση Εταιρειών Κινητής Τηλεφωνίας (ΕΕΚΤ) επισημαίνει μάλιστα ότι συνέπεια της υπερβολικής έμμεσης φορολόγησης είναι η αντίστοιχη μείωση των συνολικών δημοσίων εσόδων, η οποία για το 2010 έφτασε το -3,3%, σχεδόν τριπλάσια μείωση σε σχέση με το 2009 που ήταν -1,1%,¹⁵¹

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι επενδύσεις παρουσιάζουν πτωτική τάση και μειώνονται ταχύτερα από το ΑΕΠ. Το 2010 μειώθηκαν κατά 27% σε σχέση με το 2009, ενώ το 2011 θα είναι η πρώτη χρονιά που οι προγραμματισμένες επενδύσεις σε ασύρματες ευρυζωνικές υποδομές θα είναι σχεδόν μηδενικές. Αξιοσημείωτο είναι ότι, όπως αναφέρει η έρευνα, το δυσλειτουργικό θεσμικό πλαίσιο οδήγησε τον κλάδο σε σπατάλη 19 περίπου εκατ. ευρώ για το 2010 για αποξήλωση και επανατοποθέτηση σταθμών βάσης, οι οποίες οφείλονταν σε ασάφειες του υφιστάμενου νομικού πλαισίου.

Υπό το πρίσμα των πιέσεων που υπάρχουν στα οικονομικά αποτελέσματα των εταιρειών του κλάδου, η επιλογή των μετόχων της Vodafone Ελλάδος και της Wind Ελλάς να καθίσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με αντικείμενο ακόμη και τη συγχώνευση των δύο εταιρειών μοιάζει αρκετά λογική. Το μερίδιο αγοράς της Cosmote τα τελευταία χρόνια, με βάση τα έσοδα και τις συνδέσεις, έχει φθάσει πολύ κοντά στο 50%, ενώ σε επίπεδο λειτουργικής κερδοφορίας εκτιμάται ότι ξεπερνά αρκετά το 60%. Βέβαια πρόσφατα έγινε και η συγχώνευση της Cosmote με την

¹⁵⁰ ICAP Υπηρεσίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας 2010 + Focus Bari έρευνα κινητής τηλεφωνίας 2009-2011

¹⁵¹ Έρευνα ICAP και Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (στοιχεία στην έρευνα ICAP Υπηρεσίες σταθερής και κινητής 2009)

μητρική εταιρεία, τον ΟΤΕ κάτι που βοήθησε περισσότερο στην ανάπτυξη της, με την κοινή διαφημιστική καμπάνια. Τα προβλήματα που αντιμετώπισε η Wind από το 2009 και μετά, όσον αφορά την εξυπηρέτηση των δανείων της, έχουν αφήσει πολλές «πληγές» στην εταιρεία. Όσο για τη Vodafone, κατάφερε μεν να επανακάμψει από την υπόθεση των υποκλοπών, αλλά απέχει πάρα πολύ από την Cosmote με την οποία μέχρι τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας κονταροχτυπιόταν για την πρώτη θέση σε όλα τα επίπεδα. Και τα οικονομικά αποτελέσματα της τελευταίας τριετίας παρουσίαζαν συνεχή πτώση, τόσο σε επίπεδο εσόδων όσο και σε επίπεδο κερδοφορίας.¹⁵²

Οικονομικά αποτελέσματα Ζετίας

Έτος	Η πορεία των ΕΒΙΤΔΑ στις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας	Η πορεία των εσόδων από υπηρεσίες στις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας
2008	1,8 δισ. ευρώ	4,3 δισ. ευρώ
2009	1,4 δισ. ευρώ	3,8 δισ. ευρώ
2010	1 δισ. ευρώ	3,2 δισ. ευρώ
Πηγή: Οικονομική Επιθεώρηση		

3.δ.12. Εξαγορές & Συγχωνεύσεις

Η απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς σε συνδυασμό με τη σύγκλιση στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής και των μέσων ενημέρωσης είχαν ως αποτέλεσμα την αλλαγή της διάρθρωσης της αγοράς, κυρίως των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και της πληροφορικής λόγω των νέων επιχειρηματικών μοντέλων που προκύπτουν. Ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ένα κύμα εθνικών ή και υπερεθνικών συγχωνεύσεων και συμμαχιών μεταξύ τηλεπικοινωνιακών εταιρειών και εταιρειών ή ομίλων άλλων κλάδων.

Οι αγορές, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες επαναπροσδιορίζονται κάτω από το νέο τηλεπικοινωνιακό μοντέλο, που δεν είναι άλλο από ένα ενοποιημένο σύστημα μετάδοσης φωνής, δεδομένων, βίντεο μέσα από δημόσια ή ιδιωτικά δίκτυα με τη βοήθεια των τελικών συσκευών των χρηστών. Προκύπτουν λοιπόν νέες αγορές που ωθούν τις εταιρείες να τοποθετηθούν ανταγωνιστικά στο χώρο.

¹⁵² Οικονομική Επιθεώρηση: Η μεγάλη «μάχη» στις τηλεπικοινωνίες / Δημήτρης Μαλλάς 2012

Μέσω των συγχωνεύσεων και εξαγορών δίνεται η δυνατότητα σε πολλές τηλεπικοινωνιακές εταιρείες να δραστηριοποιηθούν πέρα από τη βασική τους υποδομή χρησιμοποιώντας εναλλακτικές τεχνολογίες, όπως καλωδιακά και δορυφορικά μέσα, καθώς και τεχνολογίες πληροφορικής. Με αυτό τον τρόπο διεισδύουν σε νέες αγορές, αυξάνονται τα μερίδια τους ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες για μεγαλύτερη ποικιλία προϊόντων και υπηρεσιών, βελτιωμένη ποιότητα και καλύτερη τιμολόγηση. Η διείσδυση σε νέες αγορές είναι ιδιαίτερα δύσκολη λόγω της έλλειψης προηγούμενης παρουσίασης στο χώρο και επαρκών πληροφοριών για τις ανάγκες των πελατών, τις τοπικές συνθήκες και τους κυβερνητικούς κανονισμούς. Για αυτό το λόγο, οι συγχωνεύσεις, η εξαγορές ή ακόμα και οι στρατηγικές συμμαχίες μεταξύ εταιρειών προσφέρουν μια πιο εδραιωμένη παρουσία και αρκετή εμπειρία στις συνθήκες που επικρατούν στο χώρο. Η ύπαρξη πολλών εταιρειών στην αγορά, ιδιαίτερα στον χώρο της σταθερής τηλεφωνίας, έχει αφήσει αρκετά περιθώρια ανάπτυξης στην αγορά. Οι μικρές εταιρείες θεώρησαν σκόπιμο να εκχωρήσουν μέρος ή ολόκληρη την δραστηριότητα τους σε μεγαλύτερες εταιρείες που ενδιαφέρονται για τη συγκεκριμένη αγορά.¹⁵³

Ένας άλλος λόγος που οδήγησε τις εταιρείες να προβούν σε συγχωνεύσεις, εξαγορές ή στρατηγικές συμμαχίες είναι οι αλλαγές στις ανάγκες των πελατών. Οι πελάτες πλέον έχουν περισσότερες απαιτήσεις για πολλαπλές υπηρεσίες φωνής και δεδομένων εντός και εκτός της χώρας. Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει τις τηλεπικοινωνιακές εταιρείες σε στρατηγικές κινήσεις και επενδύσεις σε άλλες εταιρείες στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, έχουν ήδη τις κατάλληλες υποδομές. Με τον τρόπο αυτό επεκτείνονται νέες αγορές, αυξάνοντας τα μερίδιά τους και ικανοποιώντας όλο και περισσότερους πελάτες.¹⁵⁴

Στην ελληνική αγορά έχουν πραγματοποιηθεί πολλές εξαγωγές και συγχωνεύσεις με εταιρείες τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού. Η εταιρεία Tellas ιδρύθηκε ως κοινοπραξία της ΔΕΗ και της ιταλικής εταιρείας Wind με σκοπό να συνδυάσει το κύρος και την υποδομή της ΔΕΗ με την πολύτιμη εμπειρία και τεχνογνωσία της Wind, η οποία κατέχει ισχυρή θέση στην παροχή σταθερής και κινητής τηλεφωνίας

¹⁵³ Κομινάκης Σ. «Οι τηλεπικοινωνίες στο επίκεντρο του διεθνούς επενδύσιμου ενδιαφέροντος» 7/2/2006 Εφημερίδα «Η Καθημερινή»

¹⁵⁴ Παπαδάκης Β «Στρατηγική των επιχειρήσεων. Ελληνική και διεθνής εμπειρία» εκδ. Μπένου Αθήνα 1999, σελ 344-350

και διαδικτύου στην Ευρώπη. Στην συνέχεια η αιγυπτιακή εταιρεία Orascom εξαγόρασε την ιταλική Wind και το 50% της Tellas και μετονόμασε την Tellas σε Wind ενώ εξαγόρασε και την εταιρεία κινητής τηλεφωνίας Q-Telecoms από την Info-Quest. Η Intracom εξαγόρασε την Hellas on Line. Η ισλανδικών συμφερόντων εταιρεία Novator μετά από διαπραγματεύσεις της Intracom που κατείχε και το 23% της Forthnet εξαγόρασε την Forthnet.¹⁵⁵ Η On Telecoms μετά από αρκετά σκαμπανεβάσματα και προβλήματα στο δίκτυο και στην εξυπηρέτηση πελατών της για να μπορέσει να επιβιώσει συγχωνεύτηκε με την επίσης μικρή εταιρεία Vinodi που δεν είχε και τα καλύτερα αποτελέσματα στον οικονομικό ισολογισμό της. Ο ΟΤΕ, πρώην Δημόσιος Τηλεπικοινωνιακός Πάροχος στην Ελλάδα, η Deutsche Telekom κατόπιν συμφωνίας με την Ελληνική Κυβέρνηση κατέχει ποσοστό 40% του Οργανισμού και του Ελληνικού Δημοσίου το υπόλοιπο 10%. Ενώ μόλις πρόσφατα απορρόφησε τις θυγατρικές του ομίλου Conn x και Comsote, παρέχοντας πλέον με το ίδιο branding ολοκληρωμένες 4play υπηρεσίες (Κινητή, σταθερή, διαδίκτυο και τηλεόραση). Τέλος, η νέα εταιρεία στην Ελληνική αγορά Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε., θυγατρική του Εθνικού Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Κύπρου, με την εμπειρία και την τεχνογνωσία της μητρικής Cyta Κύπρου πραγματοποίησε στρατηγικής συμμαχίας συνεργασία με την εταιρεία Net One.

Οι εταιρείες που έχουν προβεί σε τέτοιου είδους συνενώσεις έχουν αποκομίσει αρκετά οφέλη. Από τη συγχώνευση δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων έχει προκύψει μια νέα επιχείρηση, μεγαλύτερου μεγέθους με ισχυρή θέση στην αγορά. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται εξοικονόμηση κόστους και εκμετάλλευση οικονομικών κλίμακας, που προέρχονται από τον επιμερισμό του σταθερού κόστους σε περισσότερες μονάδες παραγωγής προϊόντων ή υπηρεσιών. Επιπλέον, η νέα εταιρεία έχει τη δυνατότητα να παρέχει νέα εξειδικευμένα προϊόντα εφόσον οι εμπλεκόμενες εταιρείες συνδυάζουν τους πόρους και τις ικανότητες τους.

Από την άλλη πλευρά όμως, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου η συγχώνευση μεταξύ των εταιρειών δεν αποδίδει τα αναμενόμενα. Αρκετές φορές η αποτυχία οφείλεται στη λανθασμένη αξιολόγηση της επιχείρησης που εξαγοράζεται και των αποτελεσμάτων που αναμένονται από τη μελλοντική συμμαχία. Επίσης, πολλές

¹⁵⁵ Αποστόλου Μ. Αφιέρωμα «Τηλεπικοινωνίες: ένας κλάδος γεμάτος deals», Περιοδικό «Χρήμα», τεύχος 321, Μάιος 2006, <http://www.hrima.gr/default.asp?cid=66>

φορές προκύπτουν προβλήματα από τις σημαντικές διαφορές που παρουσιάζονται στην κουλτούρα και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των εμπλεκόμενων εταιρειών. Έχει παρατηρηθεί ότι στην αρχή οι συγχωνεύσεις στηρίζονται σε αισιόδοξες ή ίσως και υπερβολικές υποθέσεις. Στη συνέχεια όμως εμφανίζονται προβλήματα που αρχικά είχαν υποτιμηθεί, ηθελημένα ή αθέλητα από τις διοικήσεις των συμβαλλόμενων εταιρειών και προκαλούν αρνητικές συνέπειες στους μετόχους αλλά και στα οικονομικά αποτελέσματα των εταιρειών¹⁵⁶.

Στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον, οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις φαίνονται ανταποκρίνονται στην τάση της αγοράς για δημιουργία ισχυρών εταιρειών και ομίλων ικανών να ανταπεξέλθουν στις σύγχρονες συνθήκες της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και στον έντονο ανταγωνισμό. Σε κάθε περίπτωση όμως, προκειμένου να αποφευχθούν προβλήματα, που ίσως οδηγήσουν στην διάλυση της συγχώνευσης, κρίνεται σκόπιμο οι εταιρείες να λάβουν σοβαρά υπόψη τις ανάγκες και τους στόχους που έχουν θέσει και θέλουν να πραγματοποιήσουν, αξιολογώντας προσεκτικά τα αδύνατα και δυνατά σημεία τους, καθώς και εκείνα του εξωτερικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων και των ανταγωνιστών τους.

3.δ. 13. Δομή & Διάρθρωση του κλάδου

Η αγορά των υπηρεσιών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας περιλαμβάνει διαφορετικές κατηγορίες εταιρειών με ξεχωριστή δραστηριότητα.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία που εμφανίζονται στο δικτυακό τόπο της Ε.Ε.Τ.Τ. («Τιμολόγια σταθερής τηλεφωνίας»), ο τομέας της σταθερής τηλεφωνίας περιλαμβάνει 13 πάροχους (ο Ο.Τ.Ε. και 12 «εναλλακτικοί»). Στην Ελλάδα όπως και στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, οι εναλλακτικοί - πάροχοι χρησιμοποιούν το δίκτυο του κοινοποιημένου φορέα εκμετάλλευσης (ΚΦΕ), του Ο.Τ.Ε. στην προκειμένη περίπτωση, για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους. Με βάση τη σημερινή πραγματικότητα, η δημιουργία και ανάπτυξη ενός ιδιόκτητου ενσύρματου πανελλαδικού δικτύου από κάποιον εναλλακτικό πάροχο είναι οικονομικά δυσβάστακτη κάτι που φαίνεται και από τα τεράστια κεφάλαια επένδυσης της Cyta Ελλάδος Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. που επιχειρεί αυτό το εγχείρημα. .

¹⁵⁶ Παπαδάκης Β. «Στρατηγική των επιχειρήσεων. Ελληνική και διεθνής εμπειρία» εκδ. Μπένου Αθήνα 1999 σελίδες 351- 361

Όσον αφορά τον τομέα της κινητής τηλεφωνίας, στη χώρα μας δραστηριοποιούνται 3 πάροχοι, ένας εκ των οποίων παρέχει και υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας.

Ορισμένες από τις εταιρείες, που ασχολούνται με τους δύο εξεταζόμενους τηλεπικοινωνιακούς τομείς δραστηριοποιούνται και σε αγορές εκτός Ελλάδας, μάλιστα κάποιες ελέγχονται από μεγάλες εταιρείες τού εξωτερικού.

Πέρα από τους παρόχους των υπηρεσιών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, στο κύκλωμα της διανομής και εμπορίας προϊόντων και υπηρεσιών του εξεταζόμενου κλάδου, εμπλέκεται μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων, όπως είναι οι εμπορικοί αντιπρόσωποι των παρόχων και τα καταστήματα λιανικής (μεμονωμένα ή αλυσίδες).

3.δ.14. Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πάροχοι υπηρεσιών τηλεφωνίας

Στον τομέα της σταθερής τηλεφωνίας ως σημαντικότερα προβλήματα, κυρίως από την πλευρά των εναλλακτικών παρόχων και σύμφωνα με παράγοντες του κλάδου, αναφέρονται τα εξής:

- Ελλιπές ρυθμιστικό και κανονιστικό πλαίσιο.
- Υψηλές απαιτήσεις επενδύσεων σε τεχνολογία και υποδομή για ανάπτυξη αυτόνομων τηλεπικοινωνιακών δικτύων - οικονομίες κλίμακας (high entry barriers, high volume of sunk costs).
- Υψηλό κόστος απόκτησης πελατών.
- Μεγάλος αριθμός εναλλακτικών παρόχων σε σχέση με το μέγεθος της αγοράς (κατακερματισμός αγοράς).
- Έντονος ανταγωνισμός σε επίπεδο τιμών - Υψηλές υποχρεώσεις προς Ο.Τ.Ε.
- Χαμηλό περιθώριο κέρδους.
- Εξάρτηση από τον Ο.Τ.Ε. σε ότι αφορά θέματα δικτύου.

Από την πλευρά των παρόχων υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, το πιο σοβαρό πρόβλημα αφορά την εγκατάσταση κεραιών σε όσο το δυνατό πιο πυκνούς σχηματισμούς για την πληρέστερη και πιο ποιοτική κάλυψη των δικτύων. Το πρόβλημα αυτό γίνεται εντονότερο για τις υπηρεσίες 3G όπου απαιτείται πολύ μεγαλύτερη χρήση κεραιών για την σωστή και αποτελεσματική λειτουργία αυτής της τεχνολογίας. Η αιτία του συγκεκριμένου προβλήματος βρίσκεται στο ότι το τοπίο όσο αφορά την ακτινοβολία που προέρχεται από τις κεραιές αυτές και το κατά πόσο είναι ή όχι επιβλαβείς για τη δημόσια υγεία, είναι ακόμα σχετικά θολό. Οι εταιρείες από την πλευρά τους αναφέρουν ότι έχουν ληφθεί όλα τα αναγκαία μέτρα για την

προστασία της δημόσιας υγείας και πως η εκπεμπόμενη ακτινοβολία βρίσκεται σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα από εκείνα που έχουν θεσπιστεί ως όρια. Στον αντίποδα, ομάδες καταναλωτών και ερευνητών ισχυρίζονται ότι η μακροχρόνια έκθεση στα συγκεκριμένα ραδιοκύματα είναι επιβλαβής για τον ανθρώπινο οργανισμό

Συνοψίζοντας, η μακρόχρονη βιωσιμότητα των νεοεισερχόμενων εταιρειών παροχής υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας προσδιορίζεται όχι μόνο από την ικανότητα αυτών να υποστηρίζουν την εμπορική τους δραστηριότητα στο αρχικό στάδιο εδραίωσής τους, αλλά κυρίως από την ικανότητά τους να καθορίσουν στρατηγικές με ξεκάθαρο μήνυμα σχετικά με την προστιθέμενη αξία την οποία είναι σε θέση να προσφέρουν στο δυνητικό συνδρομητή. Οι στρατηγικές αυτές υποστηρίζονται και υλοποιούνται σε ένα μεγάλο ποσοστό από τον τρόπο διάθεσης των παρεχομένων υπηρεσιών. Ήδη στην αγορά υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας υπάρχει εστίαση διαφόρων εταιρειών, μέσω της στρατηγικής προώθησης / προβολής που ακολουθούν, σε συγκεκριμένους τρόπους διάθεσης.

Όσο αφορά τον αριθμό των εταιρειών που μπορεί να «συντηρήσει» η ελληνική αγορά, παράγοντες του κλάδου θεωρούν ότι οι συγχωνεύσεις, οι απορροφήσεις αλλά και η αποχώρηση ορισμένων επιχειρήσεων είναι αναπόφευκτες. Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται σήμερα 17 πάροχοι σταθερής και κινητής τηλεφωνίας όταν στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες οι αντίστοιχες εταιρείες δεν ξεπερνούν τις 10.

Κατά την διάρκεια της επόμενης πενταετίας καθοριστική θα είναι η ευελιξία που θα επιδείξουν οι εταιρείες τόσο της σταθερής όσο και της κινητής τηλεφωνίας στην διαμόρφωση της εμπορικής πολιτικής τους, η βούλησή τους για συνεργασίες εθνικής και διεθνούς εμβέλειας, καθώς και η διορατικότητά τους στην αναζήτηση νέων αγορών.

Τέλος, η έλευση της τρίτης γενιάς υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας (3G), θα συντελέσει στην περαιτέρω «διάβρωση» της αγοράς υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας από τις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας, καθώς η ανάπτυξη της συγκεκριμένης τεχνολογίας θα έχει ως αποτέλεσμα τη δραματική αύξηση της χωρητικότητας των δικτύων των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας, οδηγώντας τις τελευταίες στην παροχή παραδοσιακών υπηρεσιών φωνής και SMS σε πολύ ανταγωνιστικές τιμές, σε μια

Πρόγραμμα Σπουδών: Διοίκηση Επιχειρήσεων

Κατεύθυνση: Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Θεματική ενότητα: ΜΔΕ700-ΤΟΙΚ700 Διατριβή Master

προσπάθεια προώθησης των νέων υπηρεσιών 3G που θα αποτελέσουν την κύρια πηγή κερδοφορίας.¹⁵⁷

¹⁵⁷ Κλαδική μελέτη ICAP «Υπηρεσίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας» - Οκτώβριος 2005

Όνομα Καθηγητή: Απόστολος Χριστόπουλος

Όνομα φοιτήτριας Νίκη Προδρόμου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.α.Εξέλιξη Ζήτησης-Διείσδυση στο Σύνολο του Πληθυσμού

Η ζήτηση και η διείσδυση για υπηρεσίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας είναι ανοδική και θα παραμείνει ανοδική και για τα επόμενα χρόνια σύμφωνα με την Pyramid Research – Economist Intelligence Unit. Η απελευθέρωση της αγοράς τηλεπικοινωνιών έχει μεγάλο αντίκτυπο κυρίως στις εταιρείες υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας. Η είσοδος εναλλακτικών παρόχων έχει αποσπάσει σημαντικό μερίδιο από τον Ο.Τ.Ε. Ο ανταγωνισμός από την παρουσία των εναλλακτικών παρόχων στην αγορά έχει επιφέρει σημαντική μείωση χρεώσεων και παράλληλα προσφορά οικονομικότερων πακέτων και πρόσθετων υπηρεσιών. Παρόλα αυτά, σημειώνεται ότι η αγορά σταθερής τηλεφωνίας σημείωσε κάμψη στον κύκλο εργασιών, η οποία μπορεί να αποδοθεί στη συμπίεση τιμών λόγω του ανταγωνισμού και σε υποκατάσταση της σταθερής από την κινητή τηλεφωνία. Βέβαια όπως φαίνεται σε προηγούμενο κεφάλαιο και η κινητή τηλεφωνία βρίσκεται σε κάμψη μετά από μια ανοδική πορεία ενώ το ποσοστό διείσδυσης στον ελληνικό πληθυσμό έχει φτάσει στον κορεσμό.

Επίσης ο αυξημένος αριθμός παρόχων και η απουσία διαχωριστικών ορίων μεταξύ των επιμέρους κλάδων της αγοράς έχει ενισχύσει τον ανταγωνισμό και ο καταναλωτής βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος απολαμβάνοντας:

- α. αυξημένες επιλογές παροχών,
- β. προσφορά νέων – σύγχρονων υπηρεσιών,
- γ. βελτιωμένη ποιότητα των υπηρεσιών,
- δ. μειωμένες τιμές.

4.β. Προσφορά Υπηρεσιών Σταθερής – Κινητής Τηλεφωνίας

Τόσο στον τομέα της σταθερής όσο και της κινητής τηλεφωνίας οι εξελίξεις ήταν ραγδαίες την τελευταία 4ετία μετά την πλήρη απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών. Ο τομέας της σταθερής τηλεφωνίας χαρακτηρίστηκε από νέα προϊόντα, σημαντικές επενδύσεις και ανταγωνισμό τιμών. Ο έντονος ανταγωνισμός, η κινητικότητα στην λιανική αγορά (retail) και η έμφαση στις νέες προστιθέμενες υπηρεσίες (added value), χαρακτήρισαν την κινητή τηλεφωνία. Επιπρόσθετα, ο κλάδος, των τηλεπικοινωνιών (σταθερή και κινητή τηλεφωνία), κατέχει τα τελευταία χρόνια πολύ μεγάλο ποσοστό

στη συνολική διαφημιστική αγορά. Παράλληλα τα προϊόντα και οι υπηρεσίες του αποτελούν σημαντική πηγή εσόδων για τις αντίστοιχες κατηγορίες καταστημάτων λιανικής. Στον τομέα των υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας όλα δείχνουν για το ποιες εταιρείες θα ξεχωρίσουν και θα αντέξουν στον ανταγωνισμό, ενώ παράλληλα έχει διαφανεί ποιες εταιρείες θα οδηγηθούν σε διάφορες μορφές συνεργασιών ή / και συγχωνεύσεων για να επιβιώσουν. Ήδη στην εξεταζόμενη αγορά έχουν δημιουργηθεί σημαντικές ανισότητες μεταξύ των εταιρειών εκείνων που έχουν πραγματοποιήσει υψηλές επενδύσεις και εκείνων που παρουσιάζουν σημαντικά χρέη. Ο ανταγωνισμός στις τιμολογιακές πολιτικές των εταιρειών βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, πιέζοντας σταθερά προς τα κάτω. Υπάρχουν όμως αρκετές περιπτώσεις που η τιμολογιακή «μάχη» έχει οδηγήσει σε παραχωρήσεις στον τομέα της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών. Παράγοντες της αγοράς εκτιμούν πως όταν κλείσει ο κύκλος των μειώσεων στις χρεώσεις και ο τομέας της σταθερής τηλεφωνίας περάσει στο στάδιο της ωρίμανσης, τότε στην αγορά θα ξεχωρίσουν εκείνες οι εταιρείες οι οποίες θα προσφέρουν ανώτερη, ποιοτικά, επικοινωνία χωρίς τα ψεγάδια, που παρατηρούνται σήμερα.

Στον τομέα των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας τα τιμολόγια των τριών ελληνικών εταιρειών έχουν πλέον εξισωθεί με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά. Παράγοντες της αγοράς εκτιμούν πάντως ότι υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω μείωση στα τιμολόγια σε ποσοστό της τάξης του 10%. Η εξέλιξη αυτή θα οδηγήσει σε αύξηση της χρήσης, η οποία θα ενισχυθεί από τις νέες εφαρμογές και τις πρόσθετες υπηρεσίες, που στηρίζονται στην τεχνολογία των δικτύων 3G. Η πρόκληση που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι εταιρείες του κλάδου είναι να προσαρμόσουν τη λειτουργία τους στα μειωμένα περιθώρια κέρδους, που σύντομα θα αντισταθμιστούν από την αύξηση της χρήσης και τα έσοδα από τις προστιθέμενες υπηρεσίες.¹⁵⁸

4.γ. Άξονες Στρατηγικής

Όσον αφορά τη κινητή και τη σταθερή τηλεφωνία, τους διάφορους παρόχους που υπάρχουν και το στόχο για την επίτευξη του οράματός τους θα πρέπει να διατηρηθεί η επιτυχημένη πελατο-κεντρική στρατηγική που έχουν υιοθετήσει δίνοντας έμφαση στους ακόλουθους άξονες:

- Διατήρηση της θέσης στην αγορά σε πελάτες και κερδοφορία.

¹⁵⁸ Έρευνα ICAP: Υπηρεσίες Σταθερής και Κινητής τηλεφωνίας 2005

Όνομα Καθηγητή: Απόστολος Χριστόπουλος

Όνομα φοιτήτριας Νίκη Προδρόμου

- Ενίσχυση της χρήσης υπηρεσιών φωνής και προστιθέμενης αξίας.
- Δημιουργία πρότυπου οργανισμού σε ποιότητα και παραγωγικότητα.
- Διαφοροποίηση από τον ανταγωνισμό, σε όλα τα μέτωπα.
- Βελτιστοποίηση κεφαλαιακής διάρθρωσης και αύξησης αποδόσεων προς τους μετόχους.
- και υπερασπίζοντας τις βασικές **αξίες**.

4.γ.1.. Αξίες

- Το πολυτιμότερο περιουσιακό στοιχείο είναι το ανθρώπινο δυναμικό.
- Η ενεργός συμμετοχή όλων είναι απαραίτητη για την ανάπτυξή τους.
- Εξέλιξη και Ανταμοιβή.
- Αξιοπιστία και Διαφάνεια.
- Συνεχής προσπάθεια για βελτίωση.
- Διάχυση γνώσεων.
- Ορθολογική χρήση των διαθέσιμων πόρων.
- Πελατοκεντρική φιλοσοφία σε όλα τα επίπεδα.
- Αυξημένη Κοινωνική Ευθύνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5. Συμπεράσματα και προοπτική στο κλάδο

5.α.1. Σταθερή Τηλεφωνία

Με την είσοδο στο έτος 2011 συμπληρώθηκε μια δεκαετία της ελληνικής αγοράς υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας μετά την άρση του κρατικού μονοπωλίου τον Ιανουάριο του 2001, αν και οι περισσότεροι νεοεισερχόμενοι πάροχοι δραστηριοποιήθηκαν εμπορικά το 2002.

Καθώς η απελευθερωμένη πλέον αγορά ουσιαστικά είναι σε πλήρη λειτουργία, παράγοντες του κλάδου συμφωνούν ότι το ανταγωνιστικό σκηνικό δεν έχει ακόμα διαμορφωθεί πλήρως, χαρακτηρίζεται δε από μια ρευστότητα σε ότι αφορά την μελλοντική εικόνα του.

Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το αρχικό αυτό στάδιο εξέλιξης της απελευθερωμένης αγοράς σταθερής τηλεφωνίας, συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Έντονη εμπορική δραστηριότητα και υψηλό επίπεδο ανταγωνισμού. Η απελευθέρωση της αγοράς υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας και η δραστηριοποίηση εναλλακτικών παρόχων, είχε ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση υψηλών δαπανών προώθησης και προβολής, αλλά και τη «συμπίεση» των τιμών των υπηρεσιών σε περισσότερο προσιτά επίπεδα. Επίσης, ο έντονος ανταγωνισμός είχε ως αποτέλεσμα την παροχή νέων υπηρεσιών ως επί το πλείστον προστιθέμενης αξίας, που αρχικά μπορεί να μην είναι επικερδείς για τον εκάστοτε πάροχο, αλλά η προσφορά τους καθίσταται αναγκαία σε μια προσπάθεια πιο ολοκληρωμένης κάλυψης των αναγκών των συνδρομητών.
- Ρευστότητα σε ότι αφορά τον προσδιορισμό των εναλλακτικών παρόχων που θα παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο στο μέλλον, ενώ ορισμένες νεοεισερχόμενες εταιρείες έχουν ήδη παύσει τις εμπορικές δραστηριότητές τους.
- Καθοριστικός ρόλος της ρυθμιστικής αρχής (*Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων ΕΕΤΤ*) σε ότι αφορά τη διαμόρφωση του επιπέδου ανταγωνισμού μεταξύ των εναλλακτικών παρόχων και του Κοινοποιημένου Φορέα Εκμετάλλευσης (ΚΦΕ) – Ο.Τ.Ε. Στις δραστηριότητες

της ΕΕΤΤ περιλαμβάνεται και ο καθορισμός ενός ρυθμιστικού πλαισίου, βάσει του οποίου θα γίνει εφικτή η διαμόρφωση μιας ανταγωνιστικής αγοράς που θα είναι σε θέση να αυτορυθμίζεται, χαρακτηριζόμενη από χαμηλό επίπεδο παρεμβατικότητας της ρυθμιστικής αρχής.¹⁵⁹

- Η διεύρυνση της αγοράς σταθερής τηλεφωνίας σε επίπεδο υπηρεσιών, αποτέλεσμα της απελευθέρωσής της, εκτιμάται από παράγοντες του κλάδου ότι θα ήταν ακόμα μεγαλύτερη εάν δεν υπήρχε παράλληλα η ανάπτυξη πακέτων υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, τα οποία είναι άκρως ανταγωνιστικά προς αυτά της σταθερής. Επίσης, η μείωση των τιμών των υπηρεσιών φωνής κινητής τηλεφωνίας, οδηγεί σε αυξανόμενη χρήση αυτών, αντικαθιστώντας εν μέρει τη σταθερή τηλεφωνία.

Παρόλο που ο ανταγωνισμός μεταξύ του ΚΦΕ - Ο.Τ.Ε. και των εναλλακτικών παρόχων βρίσκεται στο επίκεντρο των εξελίξεων και αρκετές φορές ενώνει το σύνολο των νεοεισερχόμενων εταιρειών σε ένα ενιαίο μέτωπο, ο ανταγωνισμός μεταξύ των τελευταίων είναι εξίσου έντονος, εστιάζεται δε ως επί το πλείστον στη διαμόρφωση διαφοροποιημένων πακέτων υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας, τα οποία χαρακτηρίζονται από την προστιθέμενη αξία που περιλαμβάνουν, καθώς και από τη διαμόρφωσή τους βάσει των αναγκών καθορισμένων ομάδων πελατών (*target groups*).

Η διαμόρφωση πακέτων υπηρεσιών, πέραν της διαφοροποίησης των παρεχόμενων υπηρεσιών την οποία επιτυγχάνουν αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα τους, εξυπηρετούν και ένα άλλο σκοπό: τη μείωση των ανταγωνιστικών πιέσεων σε επίπεδο τιμών, ενώ περιορίζουν σε μεγάλο βαθμό την άμεση σύγκριση τιμών από την πλευρά των χρηστών / συνδρομητών. Το τελευταίο επιτυγχάνεται με τη χρήση διαφορετικών παραμέτρων (π.χ. ελάχιστη χρέωση, ρυθμός χρέωσης, κλιμακωτή χρέωση, πάγιο τέλος υπηρεσίας), βάσει των οποίων διαμορφώνεται η τελική τιμή στην οποία προσφέρεται η υπηρεσία.

Η βιωσιμότητα των εναλλακτικών παρόχων, εκτός από τις ανταγωνιστικές τιμές και τα πακέτα υπηρεσιών, εξαρτάται και από το «βάθος» των οικονομικών πόρων της κάθε εταιρείας μέχρι αυτή να υλοποιήσει τους στρατηγικούς στόχους τους οποίους

¹⁵⁹ Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 266 της 11/10/2005 σ. 0064 - 0069

έχει θέσει. Επίσης, η δυνατότητα υποστήριξης της εμπορικής τους δραστηριότητας, μέχρι την ανάπτυξη μιας σημαντικής συνδρομητικής βάσης, καθώς και η δυνατότητα πραγματοποίησης των αναγκαίων επενδύσεων σε επίπεδο τεχνολογικού εξοπλισμού (δίκτυο κλπ.), διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην βραχύ-μεσοπρόθεσμη βιωσιμότητα των νεοεισερχόμενων εταιρειών σε αυτό το αρχικό στάδιο ανάπτυξης της απελευθερωμένης αγοράς υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας.

Η πολιτική διαφημιστικής δαπάνης που καταναλώνει ο ΟΤΕ ιδιαίτερα μετά την ένωση των εταιρειών του ομίλου Cosmote και Connex έγινε ακόμα πιο «επιθετική» βομβαρδίζοντας τα μέσα ενώ από την άλλη η Cyta Ελλάς Τηλεπικοινωνιακή Α.Ε. προβάλλεται κατά διαστήματα και με μικρά προγράμματα προβολής όταν έχει κάτι καινούριο να παρουσιάσει. Ωστόσο βλέπουμε ότι και οι δύο εταιρείες έχουν τα ίδια θεαματικά αποτελέσματα με τις δύο άκρως αντίθετες πολιτικές διαφήμισης που ακολουθούν γιατί προσφέρουν στον τηλεθεατή το θέαμα που επιθυμεί, σε αντίθεση με την Wind για παράδειγμα που λόγω «μονοτονίας» στην διαφημιστική της προβολή (δεν υπάρχει ακρότητα βομβαρδισμού ή ελάχιστης προβολής) δεν πετυχαίνει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Φυσικά αυτή τη πολιτική η κάθε εταιρεία την ορίζει από την αρχή και είναι κάτι που δύσκολα την αλλάζει μετά.

Τέλος, τίθεται το ερώτημα ποιες επιχειρήσεις όχι μόνο θα επιβιώσουν σε αυτό το αρχικό στάδιο εδραίωσης, αλλά θα θέσουν και τις προϋποθέσεις για τη μακρόχρονη βιωσιμότητά τους. Πέραν της ανταγωνιστικότητας των προσφερομένων πακέτων υπηρεσιών, κύριο ρόλο παίζει και η διαμόρφωση στρατηγικής που θα προσδίδει μια ξεκάθαρη εικόνα προς τον δυνητικό συνδρομητή / χρήστη, της προστιθέμενης αξίας που προσφέρεται σε αυτόν.

5.α.2. Κινητή Τηλεφωνία

Όσο αφορά τον τομέα της κινητής τηλεφωνίας, αυτός θεωρείται από παράγοντες του κλάδου ως ωριμότερος όσον αφορά τις συνθήκες λειτουργίας και τα ανταγωνιστικά χαρακτηριστικά του σε σύγκριση με τη σταθερή τηλεφωνία στη χώρα μας, εξακολουθεί δε να παρουσιάζει ανοδική πορεία. Η κινητή τηλεφωνία το 2004 κατέλαβε τα πρωτεία στην ελληνική αγορά τηλεπικοινωνιών, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΕΕΤΤ, αποσπώντας το 52% της συνολικής αγοράς βάσει κύκλου εργασιών των παρόχων (Ο.Τ.Ε., εναλλακτικοί πάροχοι με ειδική άδεια, κινητή τηλεφωνία, λοιποί πάροχοι).

Οι υπηρεσίες φωνής θα συνεχίσουν να αποτελούν το κύριο φορέα εσόδων για τις εταιρίες τηλεπικοινωνιών. Η περαιτέρω ανάπτυξη αναμένεται να προκύψει από την αύξηση της διείσδυσης των ευρυζωνικών συνδέσεων σε επίπεδο που θα αγγίζει το μέσο ευρωπαϊκό (~16%). Οι ευρυζωνικές συνδέσεις αναμένεται να φτάσουν τις 1.700.000 μέχρι το 2009, ενώ και η παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών μέσω των κινητών τηλεφώνων αναμένεται να αυξηθεί σε μικρό βαθμό υπό την προϋπόθεση να μειωθούν οι τιμές.

Θα παρατηρηθούν σημαντικές επενδύσεις σε Τεχνολογίες και Δίκτυα Νέας Γενιάς (NGN) που θα επιτρέψουν την παροχή καινοτόμων υπηρεσιών. Ωστόσο, θα απαιτηθούν σημαντικές κεφαλαιακές δαπάνες, τις οποίες θα μπορέσουν να καλύψουν μόνο οι εδραιωμένοι και χρηματοοικονομικά ισχυροί παίκτες. Επίσης, το μικρό μέγεθος της ελληνικής αγοράς και η παρουσία σημαντικού αριθμού μικρής κλίμακας παρόχων σε συνδυασμό με αυξημένο κόστος του κεφαλαίου θα οδηγήσουν σε έντονη δραστηριότητα συγχωνεύσεων και εξαγορών δημιουργώντας περαιτέρω οικονομική πίεση στις μικρότερες εταιρίες.

Η σύγκλιση σταθερής και κινητής τηλεφωνίας (fixed to mobile convergence) θα αποτελέσει τη βασική τάση των επόμενων χρόνων. Η σύγκλιση υπηρεσιών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας και broadband θα συνεχιστεί σε όλα τα επίπεδα (όχι μόνο σε επίπεδο υπηρεσιών αλλά και δικτύων και συσκευών) και θα καταστεί δυνατή μέσω των συμμαχιών - εξαγορών - συγχωνεύσεων που έλαβαν χώρα και αναμένεται να συνεχιστούν με στόχο:

- α. τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας εξαιτίας μειωμένων λειτουργικών εξόδων,
- β. την ενοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων,
- γ. την αύξηση ή διατήρηση της υφιστάμενης πελατειακής βάσης,
- δ. την αύξηση ARPU,
- ε. τη δημιουργία και προσφορά νέων, καινοτόμων υπηρεσιών.

Λόγω του ότι ο κλάδος της κινητής τηλεφωνίας στην ελληνική αγορά χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό συγκέντρωσης και πολύ υψηλό βαθμό διείσδυσης, προκαλεί μια έντονη ενδο-κλαδική διεκδικησιμότητα μεταξύ των εταιρειών που τον συνιστούν. Η αναδιανομή των μεριδίων της αγοράς μεταξύ των τριών μεγαλύτερων εταιρειών του κλάδου, υποστηρίζει την υπόθεση της διεκδικήσιμης αγοράς και αναδεικνύει το

σημαντικό ρόλο της διαφημιστικής δαπάνης ως βασικού διαύλου μετάδοσης του μηχανισμού διαφοροποίησης προϊόντος. Η πολιτική διαφημιστικών δαπανών που χρησιμοποιείται από τη Cosmote αφενός επιτυγχάνει να αυξήσει τις πωλήσεις της αφετέρου επιδρά αρνητικά στις πωλήσεις του κύριου αντιπάλου της που είναι η Vodafone. Το ίδιο επιτυγχάνει και η Vodafone σε σχέση με τη Cosmote αλλά με υψηλότερο διαφημιστικό κόστος. Η Wind φαίνεται ότι στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό σε σχέση εμπιστοσύνης του καταναλωτικού κοινού για τα προϊόντα της, γεγονός που ερμηνεύει εν μέρει και τη χαμηλότερη μέση διαφημιστική δαπάνη της Wind συγκριτικά με τις άλλες εταιρείες. Η δαπάνη για διαφήμιση της Wind, επιδρά θετικά πάνω στις δικές της πωλήσεις αλλά και σε αυτές της Cosmote, αλλά αρνητικά πάνω στις πωλήσεις της Vodafone.

Τέλος, ο σημαντικός κορεσμός της Ελληνικής αγοράς θα απαιτήσει την επέκταση σε νέες αναπτυσσόμενες αγορές του εξωτερικού.

Για να διατηρηθεί μια απελευθερωμένη υγιής αγορά τηλεπικοινωνιών θα πρέπει ωστόσο να ανεξαρτητοποιηθεί ακόμα περισσότερο η ΕΕΤΤ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Νομοθεσίες & Ανακοινώσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- Communication by the Commission, SEC (92) 21/10/1993
- Communication to the Council and the European Parliament COM (93) 159, 28/4/1993
- Council Resolution of 18 September 1995: 95/C 258/01, OJC 258/1, 3/10/1995
- Council Resolution of 19 December 1991: 92/C 8/01q OJ C8/1 14/1/1992-1993
- Council Resolution of 22 December 1994: 94/C 378/03; OJ C 379/4, 31/12/1994
- Council Resolution of 22 July 1993: 93/C 213/01, OJC 213/1, 6/8/1993
- Council Resolution of 29 June 1995: 95/C 188/02; OJ C 188/3, 22/7/1995
- European Commission COM (94) 145 27/4/1994
- European Commission COM (94) 440 25/10/1994 & COM 682 25/1/1995
- European Commission COM (97) 623 3/12/1997
- European Commission COM (99) 539 10/11/1999
- European Commission COM 20/11/1990
- European Commission, “Status Report on European Union Telecommunications Policy 1997
- European Commission, Com 87 τελικό
- Έκθεση Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή διακυβέρνηση, 1992
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004, 2/12/2004 759 τελικό.
- Ανακοίνωση της Επιτροπής: Συνδέσεις υψηλών ταχυτήτων στην Ευρώπη: πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών», 61 τελικό
- Λευκή βίβλος - Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών COM/2001/0370 τελικό /
- 10^η Έκθεση της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Έκθεση προόδου για την ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών το 2009 (15Η ΕΚΘΕΣΗ) SEC(2010)630
- Παράρτημα Ανακοίνωσης της Επιτροπής (2004) σελ. 65
- ΦΕΚ 117 19/7/1993
- Ψήφισμα του Συμβολαίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των ΕΚ 213/6/8/1993

Προεδρικά Διατάγματα:

- ΠΔ 121/1998 Κανονισμός περιορισμών πρόσβασης και χρήσης μισθωμένων γραμμών ΦΕΚ Α 103
- ΠΔ 123/1998 Σχετικά με την κατάργηση των περιορισμών στην χρήση καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων για την παροχή απελευθερωμένων υπηρεσιών, σε προσαρμογή προς την Οδηγία 90/388/ΕΟΚ όπως αυτή τροποποιήθηκε από την Οδηγία 95/51/ΕΚ ΦΕΚ Α 103
- ΠΔ 124/1998 Περί κινητών και προσωπικών επικοινωνιών σε προσαρμογή προς την Οδηγία 90/388/ΕΟΚ όπως αυτή τροποποιήθηκε από την οδηγία 96/2/ΕΚ ΦΕΚ Α 103
- ΠΔ 157/1999 Χορήγηση Γενικών και Ειδικών Αδειών στον τομέα των Τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε προσαρμογή προς την Οδηγία 1998/61/ΕΚ περί τροποποίησης της Οδηγίας 1997/33/ΕΚ ΦΕΚ Α 153 29/7/1999
- ΠΔ 165/1999 για την τροποποίηση του νόμου 2246/1994 όπως εκάστοτε ισχύει, σε συμμόρφωση: α. προς την Οδηγία 1997/33/ΕΚ για τη διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλιστεί η Καθολική Υπηρεσία (ΚΥ) και λειτουργικότητα με εφαρμογή των αρχών Παροχής Ανοικτού Δικτύου (ΟΝΠ) και β. προς την Οδηγία 1998/61/ΕΚ Περί τροποποίησης της Οδηγίας 1997/33/ΕΚ ΦΕΚ Α 159 4/8/1999
- ΠΔ 181/1999 Προσαρμογή στην Οδηγία 1998/10/ΕΚ για την εφαρμογή της Παροχής Ανοικτού Δικτύου (ΟΝΠ) στην φωνητική τηλεφωνία και για την Καθολική Υπηρεσία για τις τηλεπικοινωνίες σε ανταγωνιστικό περιβάλλον ΦΕΚ Α 170 20/8/1999
- ΠΔ 212/1997 «Περί εναρμονίσεων της Ελληνικής Νομοθεσίας προς την Οδηγία 1994/46/ΕΚ ΦΕΚ Α 166 25/8/1997

- ΠΔ 343/2002 Προσαρμογή της Οδηγίας 2002/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους ΦΕΚ Α 284 22/11/2002
- ΠΔ 361/1991 για την «έξοδο του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος Α.Ε. από το δημόσιο τομέα»
- ΠΔ 382/2002 Εσωτερική διάρθρωση της ΕΕΕΤ προσόντα και τρόπος επιλογής προϊσταμένων και συναφείς διατάξεις ΦΕΚ 335/Α/31.12.2002
- ΠΔ 40/1996 Παροχή ανοικτού δικτύου στις Μισθωμένες Γραμμές σε προσαρμογή προς την Οδηγία 1992/44/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από 1994/439/ΕΕ ΦΕΚ Α 27 22/2/1996
- ΠΔ 434/1995 Σχετικά με τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό σε συμμόρφωση με την Οδηγία 91/263/ΕΟΚ όπως αυτή τροποποιήθηκε με την Οδηγία 93/68/ΕΟΚ ΦΕΚ Α 243
- Προεδρικό Διάταγμα 437/95 «έκδοση ειδικής άδειας για εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση τηλεπικοινωνιακών δικτύων και άσκηση άλλων τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων από τον ΟΤΕ» Α.Ε» ΦΕΚ Α 250 5/12/1995
- Σταματούδη Ε. σελίδα 349

Αποφάσεις ΕΕΤΤ:

- Απόφαση 206/02/2001 της ΕΕΤΤ Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης για τις Υπηρεσίες Τηλεφωνίας και Κινητών και Προσωπικών Επικοινωνιών ΦΕΚ 127/Β/08.2.2001
- Απόφαση 207/02/2001 της ΕΕΤΤ Κανονισμός Ειδικών Αδειών ΦΕΚ 195 Β 01.3.2001
- Απόφαση 207/03/2001 της ΕΕΤΤ Κανονισμός Ειδικών Αδειών ΦΕΚ 195 Β 01.3.2001
- Απόφαση 207/6/2001 της ΕΕΤΤ Κανονισμός Διαχείρισης και Εκχώρησης Αριθμών του Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης για τις Υπηρεσίες Τηλεφωνίας και Κινητών και Προσωπικών Επικοινωνιών ΦΕΚ 1597/Β/16.2.2001

- Απόφαση 210/02/2001 της ΕΕΤΤ Κανονισμός Εκχώρησης Μεμονωμένων Ραδιοσυχνοτήτων ή Ζωνών Ραδιοσυχνοτήτων υπό Καθεστώς Ειδικής Άδειας για Παροχή Δημόσιων Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών ΦΕΚ 285/Β/19.3.2001
- Απόφαση 218/38/2001 της ΕΕΤΤ Τροποποίηση των Αποφάσεων της ΕΕΤΤ 207/2/02.02.2001 Κανονισμός Ειδικών Αδειών και 207/3/02.02.2001 Κανονισμός Γενικών Αδειών ΦΕΚ 689/Β/01.6.2001
- Απόφαση 244/124/2002 της ΕΕΤΤ της 1^{ης} Φεβρουαρίου 2002 Κανονιστικές Διατάξεις περί Καθολικής Υπηρεσίας ΦΕΚ 188/Β/20.2.2002
- Απόφαση 255/83/2002 της ΕΕΤΤ Κανονισμός του περιεχομένου της Καθολικής Υπηρεσίας ΦΕΚ 874/Β/12.7.2002
- Απόφαση 261/143/2002 της ΕΕΤΤ Κανονισμός Αρχών Κοστολόγησης και Τιμολόγησης Καθολικής Υπηρεσίας ΦΕΚ 1208/Β/18.9.2002
- Απόφαση 264/140/2002 της ΕΕΤΤ Ορισμός Υπόχρεων Παροχής Καθολικής Υπηρεσίας ΦΕΚ 789/Β/24.10.2002
- Απόφαση 488/82/2008 ΕΕΤΤ Κώδικας Δεοντολογίας για την Παροχή Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών στους καταναλωτές ΦΕΚ 1505/Β/2008
- Δελτίο Τύπου της ΕΕΤΤ Τηλεπικοινωνίες για όλους – Καθολική υπηρεσία Μαρούσι 22/7/2002

Επίσημη Εφημερίδα της Ελληνικής Δημοκρατίας:

- E L 108 24/2/2002
- EE C 4/10/1988
- EE L 020 26/1/1996 σελίδες 59-66
- EE L 024 30/1/1998 σελίδες 1-8
- EE L 074 22/3/1996 σελίδες 13-24
- EE L 101 1/4/1998 σελίδες 24-47
- EE L 108 24/2/2002
- EE L 108 24/2/2002
- EE L 108 24/2/2002
- EE L 108 24/2/2002

- ΕΕ L 117 7/5/1997 σελίδες 15-27
- ΕΕ L 144 8/6/1991 σελίδες 45-46
- ΕΕ L 165 19/6/1992 σελίδες 27-36
- ΕΕ L 175 10/7/1999 σελίδες 39-42
- ΕΕ L 196 17/7/1987 σελίδες 85-86
- ΕΕ L 199 26/7/1997 σελίδες 32-52
- ΕΕ L 201 31/7/2002
- ΕΕ L 249 17/9/2002
- ΕΕ L 256 26/10/1995 σελίδες 49-54
- ΕΕ L 268 19/10/1994 σελίδες 15-21
- ΕΕ L 268 3/10/1998 σελίδες 37-38
- ΕΕ L 281 23/11/1995 σελίδες 51-54
- ΕΕ L 295 29/10/1999 σελίδες 23-34
- ΕΕ L 310 9/11/1990 σελίδες 28-29
- ΕΕ L 336 30/12/2000
- ΕΕ των ΕΚ της 16/5/1988 Οδηγία 88/301/ΕΟΚ L131/73 27/5/1988
- EEL 192 24/7/1990 σελ 10-16
- EEL 192 24/7/1990 σελ 1-9
- Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 266 της 11/10/2005 σ. 0064 - 0069

Νόμοι:

- Ν.3534/2007 Άρθρα 23 και 24 του Ν. 3534/2007(ΦΕΚ 40/Α/2007) Σύσταση Αρχής για την κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης στους ελληνικούς αερολιμένες και άλλες διατάξεις ΦΕΚ 40/Α/23-2-2007
- Ν 2000/91 «για την αποκρατικοποίηση απλούστευση των διαδικασιών εκκαθάρισης, ενισχύσεως των κανόνων ανταγωνισμού και άλλες διατάξεις (Α206)
- Ν 2075/1992 για την «οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών» ΦΕΚ Α 129 31/7/1992
- Ν 2075/1994 για την «οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών» ΦΕΚ Α 172 20/10/1994

- Ν 2251/1994 Προστασία των καταναλωτών ΦΕΚ 191/Α/16.11.1994
- Ν 2257/94 για την «οργάνωση και λειτουργία του ΟΤΕ» ΦΕΚ Α 197 23/11/1994
- Ν 2374/96 για την «εισαγωγή μετοχών του ΟΤΕ στο ΧΑΑ και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ Α 32 29/2/1996
- Ν 2578/1998 για τη δομή και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών ΦΕΚ Α 30 17/2/1998 άρθρο 12
- Ν 2774/1999 Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τηλεπικοινωνιακό τομέα ΦΕΚ Α 287
- Ν 3431/2006 Περί Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και άλλες Διατάξεις ΦΕΚ 13/Α/2006
- Ν 3534/2007 Άρθρο 9 παρ. 3 επόμενα του Ν.3548/2007(ΦΕΚ 68/Α/2007) Καταχώρηση δημοσιεύσεων των φορέων του Δημοσίου στο νομαρχιακό και τοπικό Τύπο και άλλες διατάξεις ΦΕΚ 68/Α/20-3-2007
- Ν 3587/2007 Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν 2251/1994 περί Προστασίας των καταναλωτών ΦΕΚ 152/Α/10.07.2007
- Ν. 2867/2000 σχετικά με την Οργάνωση και λειτουργία των τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις ΦΕΚ Α 273 19/12/2000
- Ν. 4070/2012 Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και άλλες διατάξεις ΦΕΚ 082/Α/10-04-2012
- Ν.3431/2006 , Περί Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και άλλες διατάξεις ΦΕΚ Α 13/3.2.2006
- ΝΔ 1049/49 περί οργάνωσης των τηλεπικοινωνιών της Ελλάδας (ΦΕΚ Α'195)
- Νόμος 2867/2000 «Οργάνωση και λειτουργία των τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 273/19.12.2000).

Υπουργικές Αποφάσεις:

- Υπ Απ 44 Συγκρότηση της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών ΦΕΚ 29/Β/19.01.1995
- Υπ Απ 59 Διορισμός μελών και ορισμός αντιπροέδρων στην Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) ΦΕΚ 92/Β/ 10.2.1999

- Υπ Απ 629/12.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Κινητών Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών ΦΕΚ Β 87 26/1/2005
- Υπ Απ 633/14.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου Διαδικτυακών Υποδομών ΦΕΚ Β 88 26/1/2005
- Υπ Απ. 6164/1997 «Κανονισμός προϋποθέσεων και διαδικασιών χορηγήσεων, ανανεώσεως, αποστολής, ανακλήσεως άδειας σχετικά με ην παροχή δορυφορικών υπηρεσιών ΦΕΚ Β 505
- Υπ Απ. 632/14.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου Διαδικτυακές Επικοινωνίες και τις συναφείς Υπηρεσίες και Εφαρμογές ΦΕΚ Β 88 26/1/2005
- Υπ. Απ 631/12.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών μέσω Ασύρματων Δικτύων ΦΕΚ Β 87 26/1/2005
- Υπ. Απ. 630/12.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Σταθερών Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών ΦΕΚ Β 87 26/1/2005
- Υπ. Απ. 634/14.11.2004 Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου Εφαρμογής και Χρήστη Διαδικτύου ΦΕΚ Β 88 26/1/2005

Περιοδικά:

- «Αφιέρωμα στις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες: Κοινοτικό Κανονιστικό Πλαίσιο για τα Δίκτυα και της Υπηρεσίες Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών με έμφαση στην Οδηγία Πλαίσιο 2002/21/ΕΚ» Σταματούδη Ε, 2004 σελίδες 339-349
- Channel Partner 1/2/2012 Διαφημιστική Δαπάνη του κλάδου των Τηλεπικοινωνιών για Ιούνιο 2011
- Αποστόλου Μ. Αφιέρωμα «Τηλεπικοινωνίες: ένας κλάδος γεμάτος deals», Περιοδικό «Χρήμα», τεύχος 321, Μάιος 2006, <http://www.hrima.gr/default.asp?cid=66>
- Βουρδουμπάς Τ. Συνοδικός
- Οικονομική Επιθεώρηση: Η μεγάλη «μάχη» στις τηλεπικοινωνίες / Δημήτρης Μαλλάς 2012

- Ηγουμενίδου Τέτη, «Τηλεπικοινωνίες – ο ανταγωνισμός στη σταθερή τηλεφωνία». Περιοδικό Eurostohos τεύχος 34, Απρίλιος 2002, σελ. 50
- Κώδικας Νομικού Βήματος (νομικό περιοδικό) έκδοση Δικηγορικού συλλόγου Αθηνών, Τόμος 53 1^ο Τεύχος Ιανουαρίου 2005

Εφημερίδες:

- Κομινάκης Σ. «Οι τηλεπικοινωνίες στο επίκεντρο του διεθνούς επενδύτικού ενδιαφέροντος» 7/2/2006 Εφημερίδα «Η Καθημερινή»

Βιβλία:

- Φ. Σταθόπουλος και Ν. Φραγκάκης «το ρυθμιστικό πλαίσιο του τομέα των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα «Κοινοτικές και Εθνικές Ρυθμίσεις στον Τομέα των Τηλεπικοινωνιών»
- Αδαμόπουλος Δ. Τηλεματική, διαδίκτυα και Κοινωνία
- Απελευθέρωση ανταγωνισμού τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και εξοπλισμού εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Νομικό Βήμα τόμος 44 σελίδα 1087, Βουρδουμπάς Τ. Συνοδινός Χ
- Γ. Δονάτος & Ζ. Μπραγουδάκης : «Διαφήμιση και διεκδικήσιμη αγορά – Η περίπτωση του κλάδου κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα», 2004
- Γερ. Ζώτος – Αφιέρωμα «Όλα αλλάζουν στις τηλεπικοινωνίες» σελίδα 16
- Γκαντζιάς Γ. Καμαράς Δ. Ψηφιακή επικοινωνία σελίδα 64-70 / Zeno Publisher 2000
- Ο Τομέας των Τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, Προβλήματα και Προοπτικές (Κ.Ε. Κιουλαφά) σελ. 83
- Παπαδάκης Β «Στρατηγική των επιχειρήσεων. Ελληνική και διεθνής εμπειρία» εκδ. Μπένου Αθήνα 1999,

Έρευνες:

- ICAP - Υπηρεσίες Σταθερής και Κινητής Τηλεφωνίας 2009.
- Έρευνα Focus Bary – Υπηρεσίες Κινητής Τηλεφωνίας 2011

- Κλαδική μελέτη ICAP «Υπηρεσίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας» - Οκτώβριος 2005

Παρουσιάσεις:

- 10 πρώτα Βήματα της Απελευθέρωσης των Τηλεπικοινωνιών - Απόστολου Χριστόπουλου 2011-2012

Ιστοσελίδες:

- telecomnews.gr/ 20:01 26/11/2011 - Πηγή: Press-gr / Γιατί φθίνει η κινητή τηλεφωνία στην Ελλάδα και τί πρέπει να γίνει...
- www.euroa.eu/ τηλεπικοινωνίες / Αν και υπάρχει απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών οι παρεχόμενες άδειες εξακολουθούν να είναι περιορισμένου αριθμού στην Ε.Ε. ο αριθμός άδειας λειτουργίας τηλεπικοινωνιακού παρόχου σε κάθε χώρα καθορίζεται σε σχέση με τον πληθυσμό του.
- www.cyta.gr
- www.eett.gr Επισκόπηση Αγορών 2010
- www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html “Voice over IP: Μετάδοση φωνής μέσω του Internet” & “Η ραγδαία ανάπτυξη της τηλεφωνίας VoIP”
- www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html “Wi-Fi: η ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο»
- http://gr.starbucks.com/el/_Our+Stores/ Διαφήμιση αλυσίδας Starbucks στην ιστοσελίδα
- <http://broadband.cti.gr/download/strathgikh.pdf> Η Ελλάδα στην Κοινωνία της πληροφορίας, Στρατηγική και δράση 2002
- Ιστοσελίδα της Cyta www.cyta.gr τι είναι ADSL και τι είναι VDSL
- http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/frontpage.htm Κοινοτική και Διεθνής Πολιτική σε Αγροτικά Θέματα

ΛΕΞΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΙΝΗΤΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ

Δομή Δικτύου Κινητής Τηλεφωνίας

Το **GSM** ή **Global System for Mobile Communications** είναι το ψηφιακό σύστημα κινητής τηλεφωνίας δεύτερης γενιάς (2G), που μολονότι κατασκευάστηκε ώστε να χρησιμοποιηθεί στην Ευρώπη, κατάφερε να κατακτήσει το 71% της παγκόσμιας αγοράς. Αρχικά, το GSM σχεδιάστηκε ώστε να εκμεταλλεύεται τη ζώνη συχνοτήτων των 900MHz, που είχε παραχωρήσει ο οργανισμός ITU. Ωστόσο, προσαρμόστηκε ώστε να λειτουργεί και σε διαφορετικές ζώνες, που συνήθως το χαρακτηρίζουν: GSM 900, GSM 1800, GSM 1900, GSM 450, GSM 480 και GSM 850. Σημειώνεται ότι η αρχική ονομασία του GSM ήταν Groupe Speciale Mobile.

- Για τη λειτουργία των πρώτων δικτύων GSM που εμφανίστηκαν στην Ευρώπη στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών είχε παραχωρήσει ένα ζεύγος συχνοτήτων, από τα 890 έως τα 915 MHz και από τα 935 έως τα 960 MHz. Η πρώτη περιοχή χρησιμοποιείται για την επικοινωνία του κινητού με τον σταθμό βάσης (ανοδική ζεύξη ή uplink), ενώ η δεύτερη για την επικοινωνία του σταθμού βάσης με το κινητό (καθοδική ζεύξη ή downlink). Η κατανομή των ραδιο-καναλιών ανά 200 KHz, επιτρέπουν ένα μέγιστο 124 καναλιών συχνότητας (+1 ελεύθερο) σε κάθε ζώνη.

- Το **GSM 900** ονομάζεται διαφορετικά **Standard GSM** ή **P-GSM (Primary)**, αφού στις συγκεκριμένες ζώνες συχνοτήτων πραγματοποιήθηκε η ανάπτυξη των προτύπων του GSM.

- Σε ένα **GSM 1800** ή **DCS 1800** δίκτυο, διατηρείται η δομή ενός GSM 900 δικτύου, ωστόσο χρησιμοποιούνται διαφορετικά ζεύγη συχνοτήτων, από τα 1710 έως τα 1785 MHz (ανοδική ζεύξη) και από τα 1805 έως τα 1880 MHz (καθοδική ζεύξη). Εφόσον και πάλι η κατανομή των ραδιο-καναλιών γίνεται ανά 200 KHz, επιτρέπεται ένα μέγιστο 374 καναλιών συχνότητας (+1 ελεύθερο) σε κάθε ζώνη, πολλά περισσότερα δηλαδή από κάθε άλλη ζώνη συχνοτήτων λειτουργίας του GSM. Αρχικά, το GSM 1800 ονομάζονταν DCS 1800, ωστόσο το GSM World Association αποφάσισε στα τέλη της δεκαετίας του 1990, τη μετονομασία του, ώστε να «τονιστεί» η παγκοσμιότητα του GSM. Η συγκεκριμένη ζώνη συχνοτήτων παραχωρήθηκε από

τους ρυθμιστικούς φορείς ώστε να επιτραπεί ουσιαστικά η είσοδος νέων εταιρειών στις εγχώριες αγορές κινητής τηλεφωνίας, αφού ήδη οι ζώνες του GSM 900 στην Ευρώπη είχαν καταληφθεί από άλλους παρόχους. Πλέον, τα περισσότερα δίκτυα που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη είναι Dual Band, παρέχοντας υπηρεσίες στις ζώνες του GSM 900 και GSM 1800. (www.myphone.gr).

- **Bluetooth** Βασισμένη σε χαμηλού κόστους, μικρής εμβέλειας ραδιο-σύνδεση, η τεχνολογία Bluetooth μπορεί να συνδέσει πολλά είδη ψηφιακών συσκευών χωρίς την παρουσία ορατού καλωδίου, προσφέροντας μεγαλύτερη ελευθερία κίνησης (roaming).

- **TETRA** TErrestrial Trunked RAdio. Το Συγκαναλικό Ράδιο Επίγειων Επικοινωνιών χρησιμοποιείται συνήθως από επιχειρήσεις κοινής ωφελείας και υπηρεσίες άμεσης δράσης.

UMTS Universal Mobile Telecommunication System. Το Καθολικό Σύστημα Κινητών Επικοινωνιών Το (UMTS) αποτελεί μέρος του διεθνούς οράματος της παγκόσμιας οικογένειας των συστημάτων κινητής επικοινωνίας τρίτης γενιάς. Κάποιες χώρες το αποκαλούν 3G.

- **WLAN** Wireless Local Area Network. Το Ασύρματο Τοπικό Δίκτυο (WLAN) είναι μια ραδιοτεχνολογία χαμηλής ισχύος που προσφέρει ειδικές ζώνες για την πρόσβαση σε ένα τοπικό δίκτυο με μικρή εμβέλεια, για παράδειγμα σε αεροδρόμια ή ξενοδοχεία.

- **WMAN** Wireless Metropolitan Area Network. Το Ασύρματο Μητροπολιτικό Δίκτυο (WMAN) προσφέρει ασύρματη σύνδεση για ευρυζωνικούς χρήστες ή χρήστες υπηρεσιών πολυμέσων με μεσαία εμβέλεια, καλύπτοντας για παράδειγμα, μικρές αστικές περιοχές

Δομή Δικτύου Σταθερής Τηλεφωνίας

Local Loop (LL) - Τοπικός Βρόχος¹: το φυσικό κύκλωμα συνεστραμμένου ζεύγους μεταλλικών καλωδίων που συνδέει το τερματικό σημείο του δικτύου στις εγκαταστάσεις του συνδρομητή με τον κύριο καταναεμητή (ΚΚ), ή με αντίστοιχη εγκατάσταση στο σταθερό δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο του Κοινοποιημένου Φορέα Εκμετάλλευσης (ΚΦΕ) – στην περίπτωση της Ελλάδας σαν ΚΦΕ ορίζεται ο ΟΤΕ.

Το προκείμενο κύκλωμα αρχικά ήταν σχεδιασμένο για την μεταγωγή φωνητικών δεδομένων, βάσει αναλογικής μεταγωγικής τεχνολογίας μονοφασικού φωνητικού καναλιού.

Full Local Loop (LLU) - Πλήρως Αδεσμοποίητη Πρόσβαση: Ο συγκεκριμένος όρος χρησιμοποιείται στο χώρο της σταθερής τηλεφωνίας και συσχετίζεται με την παροχή υπηρεσιών xDSL. Στην περίπτωση του Full LLU τα ζεύγη μεταλλικών καλωδίων ενός τοπικού βρόχου (local loop) εκμισθώνονται σε τρίτα μέρη για αποκλειστική χρήση. Ο μισθωτής (τηλεπικοινωνιακός πάροχος) έχει τον πλήρη έλεγχο του τοπικού βρόχου και της σχέσης του με τον πελάτη του για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω του αποδεσμοποιημένου τοπικού βρόχου (LLU).

Εναλλακτικός Τοπικός Βρόχος: ο τοπικός βρόχος που αναπτύσσεται από εναλλακτικούς παρόχους σταθερής τηλεφωνίας για την απευθείας σύνδεση συνδρομητή τους (συνήθως εταιρικού συνδρομητή) με το δίκτυο τους, παρακάμπτοντας τον τοπικό βρόχο του δημόσιου δικτύου μεταγωγής δεδομένων. Οι εναλλακτικοί αυτοί βρόχοι συνήθως παίρνουν την μορφή συνδέσεων μέσω LMDS ή γραμμών T12.

Ασύρματος τοπικός βρόχος: Οι όροι ασύρματος τοπικός βρόχος (Wireless Local Loop) και σταθερή ασύρματη πρόσβαση (Fixed Wireless Access) χρησιμοποιούνται για να προσδιορίσουν συστήματα ραδιο-μετάδοσης τα οποία λειτουργούν σε ένα εύρος συχνοτήτων από περίπου 3GHz έως 43 GHz. Η τεχνολογία αυτή είναι εναλλακτική στις ήδη υπάρχουσες (ομοαξονικά καλώδια, χάλκινα καλώδια, οπτικές ίνες) για την επίτευξη υψηλών ρυθμών μετάδοσης στο δίκτυο πρόσβασης.

xDSL (Digital Subscriber Line): Ο όρος αυτός αναφέρεται σε μία μεγάλη ομάδα τεχνολογιών ψηφιακού συνδρομητικού βρόχου (HDSL, SDSL, ADSL, VDSL). Οι τεχνολογίες αυτές καθιστούν εφικτή τη μετάδοση δεδομένων σε υψηλούς ρυθμούς αξιοποιώντας τα υπάρχοντα ζεύγη χαλκού. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η τεχνολογία ADSL μπορεί να επιτύχει μέγιστους ρυθμούς μετάδοσης έως 10 Mbps ή και 20Mbps προς το χρήστη, κάτω από ορισμένες συνθήκες που έχουν να κάνουν με το δίκτυο του παρόχου. Στις περισσότερες περιπτώσεις βέβαια οι πραγματικοί ρυθμοί μετάδοσης είναι χαμηλότεροι.

Local Area Network (LAN) – Δίκτυο Τοπικής Περιοχής: ορισμός δικτύου υπολογιστών στα συνήθη όρια του κτιρίου μιας επιχείρησης, δηλαδή σε μήκος καλωδιώσεων όχι πάνω από χιλιόμετρο. Μπορεί να συνδέονται ετερογενή δίκτυα, πχ. Ethernet, Token Ring κλπ., με διάφορες τοπολογίες και λειτουργικά συστήματα και πάνω σε πολλά μέσα.

Wide Area Network (WAN) – Δίκτυο Ευρείας Περιοχής: ορισμός δικτύου υπολογιστών που καλύπτει τα ευρύτερα όρια μιας γεωγραφικής περιοχής (συνήθως διασυνδέονται αρκετά ετερογενή δίκτυα). Τα δίκτυα ευρείας περιοχής αποτελούνται συνήθως από διασυνδεδεμένα δίκτυα τοπικής περιοχής (LAN) που βρίσκονται σε διαφορετικά γεωγραφικά σημεία – απόσταση άνω του ενός χιλιομέτρου.

Metropolitan Area Network (MAN) – Δίκτυα Μητροπολιτικών Περιοχών: δίκτυα που συνδέουν πολλά τοπικά δίκτυα σε επίπεδο μεγάλων οργανισμών, πανεπιστημίων κλπ. Σε γενικές γραμμές πρόκειται για δημόσια δίκτυα υψηλής ταχύτητας για φωνή και δεδομένα, π.χ. backbone διπλού δακτυλίου που υλοποιείται συνήθως σε οπτική ίνα.

Public Switch Data Network (PSDN) – Δημόσιο Δίκτυο: δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο μεταγωγής δεδομένων όπως το X.25, το Hellascom κλπ., χωρίς μισθωμένες γραμμές που εξυπηρετούνται πια από το δίκτυο ISDN και με τη χρήση του δικτύου κορμού (με πρωτόκολλο ATM).

Backbone - Κορμός Δικτύου: μεγαλύτερης χωρητικότητας γραμμή δικτύου η οποία μεταγει δεδομένα από μικρότερης χωρητικότητας γραμμές οι οποίες διασυνδέονται με αυτή. Αποτελεί τη ραχοκοκαλιά του εκάστοτε δικτύου και χαρακτηρίζεται από υψηλές ταχύτητες μεταγωγής καθώς μέσω αυτού «κινείται» ο κύριος όγκος δεδομένων του δικτύου. Τα «δημοφιλέστερα» χαρακτηριστικά τέτοιου τύπου δικτύου είναι η χρησιμοποίηση οπτικών ινών, ασύρματων ραδιοζεύξεων και ATM.

Σε **τοπικό επίπεδο**, ο κορμός δικτύου είναι η γραμμή ή το σύνολο των γραμμών στο οποίο διασυνδέονται δίκτυα τοπικών περιοχών (LAN) έτσι ώστε να έχουν πρόσβαση σε δίκτυα ευρείας περιοχής (WAN), ή σε ότι αφορά δίκτυα τοπικών περιοχών (LAN) για την αποτελεσματικότερη διαμόρφωση αυτών (π.χ. μεταξύ δύο κτιρίων).

Σε **επίπεδο διαδικτύου ή δικτύων τοπικής / ευρείας περιοχής**, ο κορμός δικτύου είναι το σύνολο των γραμμών στις οποίες συνδέονται δίκτυα τοπικής ή ευρείας περιοχής με σκοπό την υπεραστική / διεθνή διασύνδεση αυτών. Τα προκείμενα

σημεία σύνδεσης αποτελούν τους λεγόμενους δικτυακούς κόμβους (network nodes) ή data switch exchanges (DSE's).

x Digital Subscriber Line (xDSL) – Ευρυζωνικό δίκτυο: Μια τεχνολογία η οποία χρησιμοποιείται εδώ και καιρό στο εξωτερικό και ήδη έχει εφαρμογή και στην Ελλάδα, είναι το DSL, το οποίο μπορεί να επιτύχει υψηλές ταχύτητες σύνδεσης κάνοντας χρήση του υπάρχοντος τηλεφωνικού δικτύου και ειδικών συσκευών (modem).